

GARD - Pracownia Urbanistyczno - Architektoniczna - mgr inż. arch. Anna Woźnicka
siedziba: ul. Traktorowa 43/2, 91-117 Łódź; adres korespondencyjny: ul. Telefoniczna 46F, 92-016 Łódź
NIP 947-106-73-33; REGON 100834104, tel. 530641655, 509959368, 508655541; biurogard@gmail.com

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DLA POTRZEB PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY WILCZĘTA

ŁÓDŹ, KWIECIEŃ 2026

Zleceniodawca:

Gmina Wilczęta

reprezentowana przez Wójta Gminy Wilczęta, przy kontrasygnacie Skarbnika Gminy Wilczęta
Wilczęta 84
14-405 Wilczęta

Wykonawca:

GARD – Pracownia Urbanistyczno-Architektoniczna – mgr inż. arch. Anna Woźnicka

ul. Traktorowa 43/2
91-117 Łódź

Podstawa opracowania:

Umowa Nr 271.3.6.2025, zawarta w dniu 28.07.2025 r. z Gminą Wilczęta

Autorzy opracowania:

mgr **Rafał Spała** – autor prognozy

mgr inż. arch. **Anna Woźnicka** – główny projektant planu ogólnego

Data sporządzenia prognozy:

29.04.2026 r.

Oświadczenie autora:

Zgodnie z art. 74a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1112)

oświadczam,

że jako autor „Prognozy oddziaływania na środowisko dla potrzeb projektu Planu Ogólnego Gminy Wilczęta”, spełniam warunki określone przez wyżej przywołany artykuł, tj.:

- ukończyłem, w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym i nauce, studia pierwszego i drugiego stopnia na kierunku związanym z kształceniem w zakresie nauk przyrodniczych z dziedziny nauk o Ziemi.

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Podpis autora:

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	7
1.1 Przedmiot, cele i podstawa prawna opracowania	7
1.2 Zakres merytoryczny i przestrzenny prognozy	7
1.3 Metody pracy oraz wykorzystane na potrzeby opracowania materiały źródłowe	8
2. Informacje o zawartości i głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami.....	9
2.1 Informacje o głównych celach i zawartości projektu planu ogólnego	9
2.2 Powiązania projektu planu z innymi dokumentami oraz ich ustalenia	13
2.3 Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym	15
3. Struktura środowiska przyrodniczego i zagospodarowania terenu objętego planem	17
3.1 Podstawowe informacje o gminie i jej położeniu	17
3.2 Ukształtowanie terenu.....	18
3.3 Budowa geologiczna.....	20
3.4 Wody powierzchniowe.....	21
3.5 Wody podziemne	22
3.6 Warunki klimatyczne	25
3.7 Warunki glebowe	25
3.8 Lasy	26
3.9 Flora i fauna.....	27
3.10 Zagospodarowanie terenu	28
3.10.1 Rolnictwo i użytkowanie gruntów.....	28
3.10.2 Mieszkalnictwo, demografia i gospodarka	29
3.10.3 Infrastruktura techniczna	31
3.10.4 Gospodarka odpadami	32
4. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz walorów krajobrazowych.....	33
4.1 Formy ochrony przyrody	33
4.2 Środowisko kulturowe	46
5. Diagnoza stanu środowiska przyrodniczego	48
5.1 Stan zanieczyszczenia powietrza	48
5.2 Stan zanieczyszczenia wód powierzchniowych.....	51
5.3 Stan zanieczyszczenia wód podziemnych.....	52
5.4 Klimat akustyczny i hałas	52
5.5 Jakość gleb.....	53
5.6 Promieniowanie pól elektromagnetycznych	53
5.7 Zagrożenie powodziowe	53
5.8 Susza.....	54
5.9 Tereny osuwiskowe.....	55

5.10 Azbest	55
5.11 Pożary lasów	55
5.12 Syntetyczna ocena stanu środowiska	55
5.13 Ocena odporności środowiska na degradację i zdolność do regeneracji, powiązania przyrodnicze	56
6. Ocena oddziaływania na środowisko ustaleń planu ogólnego	58
6.1 Prognoza zmian środowiska przy braku realizacji ustaleń planu ogólnego	58
6.2 Przewidywane skutki wpływu realizacji ustaleń projektu planu ogólnego na poszczególne komponenty środowiska	58
6.2.1 Powierzchnia ziemi	58
6.2.2 Zasoby naturalne	59
6.2.3 Powietrze atmosferyczne	60
6.2.4 Warunki klimatyczne	61
6.2.5 Klimat akustyczny	61
6.2.6 Promieniowanie elektromagnetyczne	62
6.2.7 Wody powierzchniowe i podziemne	62
6.2.8 Krajobraz	63
6.2.9 Różnorodność biologiczna	63
6.2.10 Zdrowie ludzi	64
6.2.11 Zabytki i dobra materialne	65
6.3 Przewidywane skutki realizacji ustaleń planu ogólnego na Obszary Natura 2000 oraz inne formy ochrony przyrody	65
6.4 Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem	68
6.5 Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko	68
7. Konkluzje i wskazania dotyczące ustaleń projektu planu ogólnego	69
7.1 Propozycja rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, wynikających z ustaleń projektu planu ogólnego	69
7.2 Propozycje rozwiązań alternatywnych w stosunku do zawartych w projekcie planu	71
7.3 Propozycja metod analizy skutków realizacji postanowień projektu planu ogólnego oraz częstotliwość ich przeprowadzania	71
8. Podsumowanie	73
8.1 Streszczenie w języku niespecjalistycznym	73
8.2 Literatura i materiały źródłowe	74

Spis rysunków

Rys. 1) Obligatoryjne i fakultatywne elementy składające się na plan ogólny gminy	9
Rys. 2) Wymagane parametry zabudowy dla wyznaczonych stref planistycznych.....	11
Rys. 3) Położenie gminy Wilczęta na tle Polski (1), województwa warmińsko-mazurskiego (2) i powiatu braniewskiego (3).....	17
Rys. 4) Położenie gminy Wilczęta na tle mezoregionów znajdujących się w makroregionie Pobrzeża Gdańskiego.....	18
Rys. 5) Hipsometria gminy Wilczęta.....	19
Rys. 6) Wody powierzchniowe gminy Wilczęta wraz z podziałem na JCWP RW.....	22
Rys. 7) Struktura kompleksów przydatności rolniczej gleb na terenie gminy Wilczęta	26
Rys. 8) Położenie gminy Wilczęta na tle mapy regionów geobotanicznych Polski, Arkusz A3	27
Rys. 9) Zmiana liczby ludności na terenie gminy Wilczęta w okresie lat 2000-2024.....	30
Rys. 10) Rezerwat przyrody „Ostoja bobrów na Rzece Pasłęce” w granicach gminy Wilczęta	34
Rys. 11) Rezerwat przyrody „Osiek” w granicach gminy Wilczęta	35
Rys. 12) Obszar Chronionego Krajobrazu „Rzeki Wąskiej” w granicach gminy Wilczęta	36
Rys. 13) Obszar Chronionego Krajobrazu „Słobicki” w granicach gminy Wilczęta	37
Rys. 14) Obszar Chronionego Krajobrazu „Rzeki Baudy” w granicach gminy Wilczęta.....	38
Rys. 15) Obszar Chronionego Krajobrazu „Rzeki Pasłęki” w granicach gminy Wilczęta.....	39
Rys. 16) Obszar Natura 2000 „Rzeka Pasłęka” wraz z siedliskami przyrodniczymi w granicach gminy Wilczęta.....	41
Rys. 17) Obszar Natura 2000 „Dolina Pasłęka” w granicach gminy Wilczęta	42
Rys. 18) Rozmieszczenie pomników przyrody na terenie gminy Wilczęta	43
Rys. 19) Występujące korytarze ekologiczne w granicach gminy Wilczęta	44
Rys. 20) Rozmieszczenie lasów ochronnych w granicach gminy Wilczęta	45
Rys. 21) Zagrożenie powodziowe na terenie gminy Wilczęta.....	54

Spis tabel

Tab. 1) Strefy planistyczne planu ogólnego, wraz z tworzącymi je profilami funkcjonalnymi	10
Tab. 2) Ustalenia projektu planu ogólnego w zakresie stref funkcjonalnych i wskaźników urbanistycznych.....	12
Tab. 3) Złoża kopalin w gminie Wilczęta.....	20
Tab. 4) Otwory wiertnicze na terenie gminy Wilczęta	24
Tab. 5) Struktura gruntów rolnych na terenie gminy Wilczęta w roku 2020.....	29
Tab. 6) Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne na terenie gminy Wilczęta na stan z 2023 roku.....	30
Tab. 7) Formy ochrony przyrody na terenie gminy Wilczęta (z wyłączeniem pomników przyrody) ...	33
Tab. 8) Zabytki nieruchome wchodzące w skład Gminnej Ewidencji Zabytków gminy Wilczęta	47
Tab. 9) Klasy strefy warmińsko-mazurskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskanych w ocenie za 2024 rok z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi i roślin.	49
Tab. 10) Emisja zanieczyszczeń do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu braniewskiego na przestrzeni lat 2020-2024	50
Tab. 11) Charakterystyka JCWP RW na terenie gminy	51

1. Wprowadzenie

1.1 Przedmiot, cele i podstawa prawna opracowania

Niniejsze opracowanie powstało na potrzeby projektu planu ogólnego Gminy Wilczęta, który to plan przygotowano w związku z **Uchwałą Nr VII/46/24 Rady Gminy Wilczęta z dnia 20 grudnia 2024r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Wilczęta.**

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego, ma służyć identyfikacji przewidywanych zmian, jakie może przynieść realizacja ustaleń tego dokumentu na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego. Prognoza określa również rodzaje mogących pojawić się w wyniku realizacji ustaleń projektu planu uciążliwości, które mogą mieć wpływ na zmianę warunków życia mieszkańców i użytkowników tego obszaru. Podkreślić należy, że prognoza oddziaływania na środowisko nie rozstrzyga słuszności realizacji przewidzianych w planie zamierzeń inwestycyjnych, przedstawia jedynie prawdopodobny wpływ tych ustaleń na środowisko przyrodnicze i proponuje ewentualne rozwiązania alternatywne lub kompensacyjne.

Podstawę prawną do sporządzenia prognozy stanowią:

- **Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1130 z późn. zm.);**
- **Ustawa z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1112 z późn. zm.).**

1.2 Zakres merytoryczny i przestrzenny prognozy

Zakres informacji, które są wymagane w sporządzanej prognozie, wskazane zostały w **art. 51 ust. 2 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1112 z późn. zm.)**. Ponadto, wzięto pod uwagę uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko, które sporządził Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie (**WSTE.411.93.2025.MB**) oraz Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Braniewie (**ZNS.9022.4.9.2025**).

Zgodnie z **Uchwałą Nr VII/46/24 Rady Gminy Wilczęta z dnia 20 grudnia 2024r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Wilczęta** oraz zgodnie z **art. 13a ust. 1 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2024 poz. 1130 z późn. zm.)**, obszar podlegający opracowaniu obejmuje teren całej gminy Wilczęta w jej granicach administracyjnych. Na przedmiotowym obszarze nie występują tereny zamknięte inne niż ustalone przez ministra właściwego do spraw transportu, ani morskie wody wewnętrzne, które to tereny są wyłączone spod ustaleń planu ogólnego.

- Powierzchnia całkowita gminy: 14 789ha (147,89km²);
- Tereny zamknięte inne niż ustalone przez ministra właściwego do spraw transportu: 0ha (0km²);
- Morskie wody wewnętrzne: 0ha (0km²);
- **Obszar objęty postanowieniami planu ogólnego: 14 789ha (147,89km²).**

1.3 Metody pracy oraz wykorzystane na potrzeby opracowania materiały źródłowe

Prognoza oddziaływania na środowisko została opracowana na podstawie analiz stanu środowiska na badanym obszarze, które możliwe były dzięki materiałom kartograficznym, opracowaniom dotyczącym środowiska przyrodniczego oraz dokumentom planistycznym odnoszącym się do przedmiotowego obszaru jak i szerszego zakresu przestrzennego. Bazę do określenia stanu środowiska, jego funkcjonowania i problemów przy istniejącym zainwestowaniu, stanowiło „**Opracowanie Ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego Gminy Wilczęta**” przygotowane we wrześniu 2025r. (autor: mgr Mikołaj Antonowicz). Zasadniczą metodą pracy była metoda „desk research”.

Wykorzystane materiały zamieszono w rozdziale 8.2.

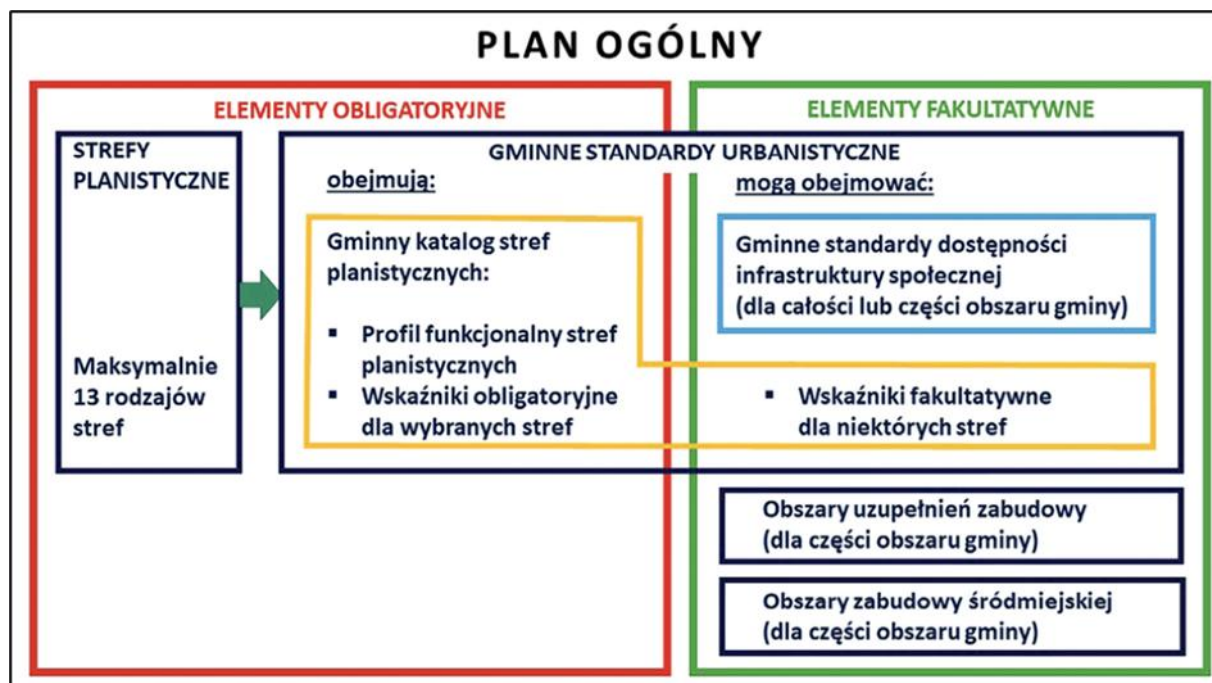
2. Informacje o zawartości i głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami

2.1 Informacje o głównych celach i zawartości projektu planu ogólnego

Plan ogólny, jest nowym aktem planowania przestrzennego, wprowadzonym do polskiego systemu planowania przestrzennego na mocy Ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1688). Jako akt prawa miejscowego jest podstawowym narzędziem kształtowania polityki przestrzennej gminy. Ustalenia zawarte w planie ogólnym są wiążące zarówno dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jak i dla decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Poddany analizie w niniejszym opracowaniu projekt planu ogólnego, został sporządzony zgodnie z zakresem i wymaganiami określonymi w następujących aktach prawnych:

- Ustawie z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1130 z późn. zm.);
- Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz.U 2023 poz. 2758 z późn. zm.);
- Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 2 maja 2024r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru uzupełnienia zabudowy w planie ogólnym gminy (Dz.U 2024 poz. 729).

Rys. 1) Obligatoryjne i fakultatywne elementy składające się na plan ogólny gminy

Źródło: www.izbaarchitektow.

Tab. 1) Strefy planistyczne planu ogólnego, wraz z tworzącymi je profilami funkcjonalnymi

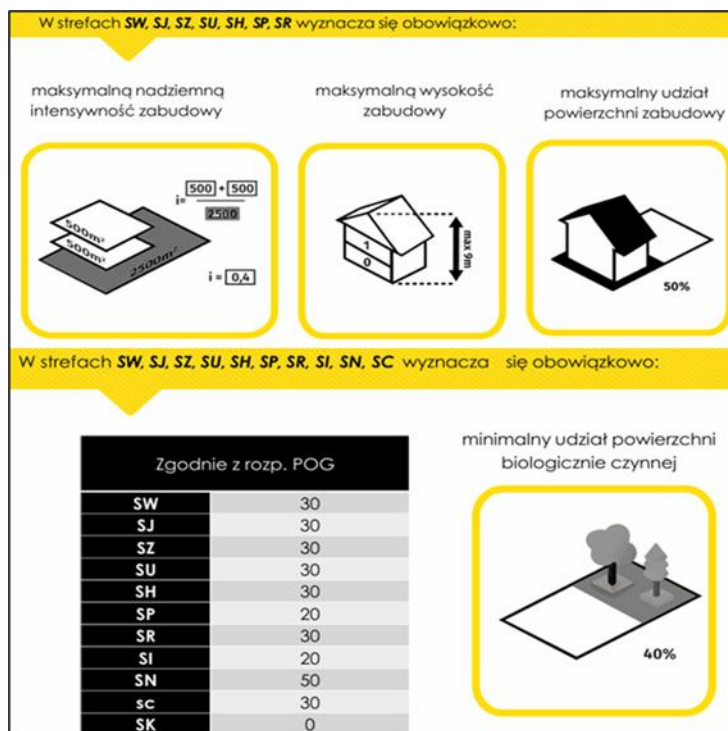
Symbol literowy i nazwa strefy planistycznej	Profil funkcjonalny strefy planistycznej		Symbol literowy i nazwa strefy planistycznej	Profil funkcjonalny strefy planistycznej	
	podstawowy ¹⁾	dotatkowy ¹⁾		podstawowy ¹⁾	dotatkowy ¹⁾
SW - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej ²⁾	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren handlu wielkopowierzchniowego, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	SR - strefa produkcji rolniczej	teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej ²⁾	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren biogazowni, teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni wiatrowej, teren elektrowni wodnej, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
SJ - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodziną	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej ²⁾	teren zabudowy letniskowej lub rekreacji indywidualnej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	SI - strefa infrastrukturalna	teren infrastruktury technicznej, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych	teren usług, teren produkcji, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
SZ - strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową	teren zabudowy zagrodowej, teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej ²⁾	teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren biogazowni, teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	SK - strefa komunikacyjna ³⁾	teren autostrady, teren drogi ekspresowej, teren drogi głównej ruchu przyspieszonego, teren drogi głównej, teren komunikacji kolejowej i szynowej, teren komunikacji kolei linowej, teren komunikacji wodnej, teren komunikacji lotniczej, teren obsługi komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej ²⁾	teren drogi zbiorczej, teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren zieleni urządzonej, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód
SU - strefa usługowa	teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej ²⁾	teren składów i magazynów, teren elektrowni słonecznej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	SC - strefa cmentarzy	teren cmentarza, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej ²⁾	teren usług kultury religijnej, teren usług handlu detalicznego, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
SH - strefa handlu wielkopowierzchniowego	teren handlu wielkopowierzchniowego, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej ²⁾	teren usług, teren składów i magazynów, teren elektrowni słonecznej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	SN - strefa zieleni i rekreacji	teren zieleni urządzonej, teren plaży, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej ²⁾	teren usług sportu i rekreacji, teren usług kultury i rozrywki, teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren usług nauki, teren usług edukacji, teren usług zdrowia i pomocy społecznej, teren zieleni naturalnej, teren lasu
SP - strefa gospodarcza	teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej ²⁾	teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	SO - strefa otwarta	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej ²⁾	teren elektrowni wiatrowej, teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni geotermalnej, teren elektrowni wodnej, teren biogazowni, teren zieleni urządzonej
SG - strefa górnictwa	teren górnictwa i wydobywania, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej ²⁾	teren produkcji, teren usług handlu, teren usług rzemieślniczych, teren usług gastronomii, teren usług biurowych i administracji, teren usług nauki, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód			

1) Profil podstawowy i dodatkowy obejmuje tereny wskazane w tabeli oraz odpowiadające im tereny klas niższego poziomu, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130).

2) Dotyczy: a) terenów telekomunikacji; b) innych terenów infrastruktury technicznej o powierzchni nie większej niż 5000 m².

3) Strefę komunikacyjną można wyznaczyć dla obiektów istniejących oraz planowanych, których lokalizacja jest potwierdzona ustaleniem linii rozgraniczających teren.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia MRiT z dnia 22 listopada 2024

Rys. 2) Wymagane parametry zabudowy dla wyznaczonych stref planistycznych

Źródło: Plan ogólny gminy. Wytaczanie stref planistycznych oraz standardy urbanistyczne. Prezentacja konferencyjna na Platformie Dobrych Praktyk; infogzm.metropoliagzm.pl

W projekcie planu ogólnego, opracowanego dla gminy Wilczęta, wyznaczono wszystkie strefy planistyczne za wyjątkiem strefy handlu wielkopowierzchniowego (SH). Dla poszczególnych stref zostały określone przeznaczenia podstawowe, a w niektórych przypadkach również uzupełniające. Ponadto dla stref, w których możliwe jest lokalizowanie zabudowy, określono takie parametry jak: maksymalna nadziemna intensywność zabudowy, maksymalny udział powierzchni zabudowy, maksymalna wysokość zabudowy oraz minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej. Na rysunku planu wyznaczone zostały także obszary uzupełnienia zabudowy – zgodnie z art. 61 ust. 1 pkt 1a Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, tylko w granicach tych terenów będą mogły być wydawane decyzje o warunkach zabudowy. W pozostałym obszarze proces inwestycyjny będzie realizowany w oparciu o plany miejscowe.

Wartości minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej dla poszczególnych stref, wynikają z treści Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów oraz z ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które niekiedy przewidują niższą wartość wskaźnika niż ww. rozporządzenie. Należy zaznaczyć, że ww. rozporządzenie określa również charakterystykę stref planistycznych oraz ich profil funkcjonalny (podstawowy i dodatkowy), będący zamkniętym katalogiem rodzajów przeznaczeń terenów, które mogą występować w danej strefie.

Tab. 2) Ustalenia projektu planu ogólnego w zakresie stref funkcjonalnych i wskaźników urbanistycznych

Oznaczenie strefy	Profil podstawowy	Profil dodatkowy*	Maksymalna nadziemna intensywność zabudowy	Maksymalny udział powierzchni zabudowy [%]	Maksymalna wysokość zabudowy [m]	Minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej [%]
30 SW strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową wielorodzinną	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren zieleni naturalnej, teren lasu	0,8 - 1,2	40 - 70	10 - 15	30 - 40
147 SJ strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodziną	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren zieleni naturalnej, teren zabudowy letniskowej lub rekreacji indywidualnej, teren lasu, teren wód	0,3 - 0,8	30 - 60	10 - 12	30 - 50
110 SZ strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową	teren zabudowy zagrodowej, teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren usług, teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	0,4 - 0,5	40 - 50	15	30
27 SU strefy usługowe	teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren składów i magazynów, teren zieleni naturalnej, teren lasu	0,2 - 1,5	20 - 70	10 - 20	30 - 60
SH strefy handlu wielkopowierzchniowego (nie występują)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
3 SP strefy gospodarcze	teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren usług, teren zieleni naturalnej	0,8	50 - 70	12 - 15	30
66 SR strefy produkcji rolniczej	teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren elektrowni słonecznej, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	0,5 - 0,7	40 - 60	10 - 15	30 - 40
2 SI strefy infrastrukturalne	teren infrastruktury technicznej, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych	teren usług, teren produkcji, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren wód	0,5**	40**	10**	40
44 SN strefy zieleni i rekreacji	teren zieleni urządzonej, teren plaży, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren usług sportu i rekreacji, teren usług kultury i rozrywki, teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren usług nauki, teren usług edukacji, teren usług zdrowia i pomocy społecznej, teren zieleni naturalnej, teren lasu	0,3**	30**	15**	50 - 90
3 SC strefy cmentarzy	teren cmentarza, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren lasu				30 - 80
17 SK strefy komunikacyjne	teren autostrady, teren drogi ekspresowej, teren drogi głównej ruchu przyspieszonego, teren drogi głównej, teren komunikacji kolejowej i szynowej, teren komunikacji kolei linowej, teren komunikacji wodnej, teren komunikacji lotniczej, teren obsługi komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren drogi zbiorczej, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren zieleni naturalnej				
4 SG strefy górnictwa	teren górnictwa i wydobywania, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód				
97 SO strefy otwarte	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren elektrowni wiatrowej, teren elektrowni słonecznej, teren zieleni urządzonej				

* - dodatkowe profile funkcjonalne wyznaczone są tylko w niektórych strefach

** - wskaźniki określone tylko w niektórych strefach, w zależności od potrzeb

Źródło: Opracowanie własne

2.2 Powiązania projektu planu z innymi dokumentami oraz ich ustalenia

Zgodnie z art. 72 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska, zalecenia zawarte w opracowanie ekofizjograficznym są podstawą określania w projekcie planu ogólnego m. in. warunków utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami środowiska. W system prawa ochrony środowiska opracowanie ekofizjograficzne zostało wprowadzone w 2000r. W aktualnie obowiązującym akcie prawnym z zakresu ochrony środowiska, tj. w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska cyt.: „przez opracowanie ekofizjograficzne rozumie się dokumentację sporządzaną na potrzeby planu ogólnego gminy, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa, charakteryzującą poszczególne elementy przyrodnicze na obszarze objętym planem i ich wzajemne powiązania.”

Opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb planu ogólnego Gminy Wilczęta powstało we wrześniu 2025r. wskutek rozpoczęcia procedury planistycznej związanej ze sporządzeniem planu ogólnego Gminy Wilczęta. W opracowaniu tym sformułowane zostały następujące wnioski, cyt.:

Na etapie planowania zagospodarowania przedmiotowego obszaru, a także w trakcie podejmowanie jakichkolwiek działań na tym terenie, należy uwzględnić elementy wynikające z uwarunkowań ekofizjograficznych, które wpływają na rozwój inwestycji, ochronę środowiska oraz zrównoważony rozwój regionu. Najważniejsze czynniki środowiskowe obejmują:

1. *Ukształtowanie terenu gminy, finalnie uformowane podczas ostatniego zlodowacenia. Krajobraz ten budują malownicze pagórkowate tereny pokryte gruntami ornymi i lasami znajdujące się głównie na glinach zwałowych, które są poprzecinane wieloma ciekami wodnymi,*
2. *Rzekę Pasłękę wyznaczającą naturalną wschodnią granicę gminy, która stanowi najważniejszy element środowiska przyrodniczego gminy ze względu na występujące w jej dolinie cenne i chronione gatunki roślin i zwierząt,*
3. *Czyste powietrze rejonu, którego przyczyną jest niska aktywność przemysłu,*
4. *Obszary chronione w postaci obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, rezerwatów przyrody, pomników przyrody, korytarzy ekologicznych oraz lasów ochronnych,*
5. *Lasy, które zdominowane są przez lasy świeże, wśród których występują głównie drzewa iglaste,*
6. *Gleby o wysokiej przydatności rolniczej (głównie kompleksy pszenne dobre), ale posiadające dużą kwasowość,*
7. *Powszechnie występujące torfowiska, które stanowią cenne przyrodniczo obszary (m.in. w obszarze rezerwatu przyrody „Osiek”.*

Dla zabezpieczenia oraz poprawy stanu środowiska i życia mieszkańców należy prowadzić działania, głównie w kierunku:

- *ochrony wód przed zanieczyszczeniami poprzez rozbudowę sieci kanalizacyjnej i ścisłą kontrolę nad odprowadzaniem ścieków, a także poprzez dbałość o szczelność szamb. Ważne jest także racjonalne stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Tworzenie stref buforowych, czyli pasów zieleni przy brzegach rzek, pomaga zatrzymać spływ powierzchniowy. Kluczowa jest również edukacja społeczeństwa na temat roli czystej wody i sposobów jej ochrony, a także stałe monitorowanie i rekultywacja terenów już skażonych,*
- *poprawy jakości gleb przez zwiększanie zawartości materii organicznej, stosując kompost, dobrze przefermentowany obornik lub uprawiając nawozy zielone (poplony), które dostarczają próchnicy i składników odżywczych. Istotne jest również regulowanie odczynu gleby, czyli jej pH. Zbyt kwaśną glebę można poprawić poprzez wapnowanie, co zwiększa dostępność*

składników dla roślin. Aby poprawić strukturę gleby, należy unikać jej nadmiernego zagęszczania oraz systematycznie dodawać do niej materię organiczną. Ważne jest również właściwe nawożenie i stosowanie płodozmianu,

- *redukcji niskiej emisji poprzez wymianę starych pieców na ekologiczne źródła ciepła, co znacznie ogranicza szkodliwe dymy. Równie istotne jest ograniczenie spalania śmieci i tworzyw sztucznych oraz promowanie ekologicznych form transportu, takich jak rowery czy pojazdy elektryczne. Kluczowe jest także prowadzenie stałego monitoringu jakości powietrza, wprowadzanie odnawialnych źródeł energii oraz edukacja społeczeństwa na temat zagrożeń związanych z zanieczyszczeniem,*
- *prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej, wspieranie roli lasu w rekreacji i edukacji,*
- *zakazu lub ograniczeniu prowadzenia melioracji w obszarach bezpośredniego sąsiedztwa terenów bagiennych i torfowiskowych oraz ograniczenie ich degradacji,*
- *zachowania walorów krajobrazowych i kulturowych gminy w postaci ochrony historycznych terenów oraz promowania turystyki ekologicznej i rekreacyjnej,*
- *rozwoju rekreacji, turystyki i bazy noclegowej z zachowaniem zrównoważonego rozwoju i dbałości o cenne przyrodniczo obszary,*
- *monitorowania zagrożenia suszą, powodzią, pożarami lasów i ruchów masowych (dolina Pastłki),*
- *rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, energetycznej i drogowej,*
- *ograniczenia i utrzymywania poziomu hałasu na dopuszczalnym poziomie, np. poprzez wykorzystywanie zielonych ekranów akustycznych przy drogach wojewódzkich),*
- *Dodatkowych działań, m.in. gmina mogłaby postawić na integrację mieszkańców wokół ekologii, rozwój OZE i retencji wody, poprawę transportu lokalnego oraz edukację środowiskową, co zwiększy atrakcyjność gminy i bezpieczeństwo życia mieszkańców.*

W trakcie tworzenia i realizacji planu ogólnego gminy Wilczęta należy mieć na uwadze przedstawione w niniejszym opracowaniu aspekty, uwarunkowania i przedstawione kierunki zagospodarowania przestrzennego w kontekście przyrodniczym w celu zrealizowania założeń określonych w Ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 ze zm.).

2.3 Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym

Cele ochrony środowiska formułowane na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym realizowane są w Polsce już w trakcie egzekwowania odpowiednich aktów prawnych, które stanowią bezpośrednie wdrożenie dyrektyw Wspólnoty Europejskiej lub opracowane zostały zgodnie z zaleceniami lub postanowieniami międzynarodowych konwencji. Ustawy: z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska; z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne; z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody; z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, których wymogi są uwzględniane przy opracowywaniu planów miejscowych, wdrażają dyrektywy Wspólnoty Europejskiej w zakresie swoich regulacji.

Na potrzeby niniejszej Prognozy przeanalizowano dokumenty, które w swojej treści poruszają zagadnienia zrównoważonego rozwoju oraz określają cele ochrony środowiska:

a) Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (cele ustanowione na szczeblu krajowym):

- Cele szczegółowe:
 - Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
 - Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,
 - Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.
- Cele horyzontalne:
 - Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa;
 - Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

b) Traktat o funkcjonowaniu UE – art. 191 (cele ustanowione na szczeblu wspólnotowym):

- Zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska,
- Ochrona zdrowia ludzkiego,
- Ostrożne i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych;
- Promowanie na płaszczyźnie międzynarodowej środków zmierzających do rozwiązywania regionalnych lub światowych problemów w dziedzinie środowiska, w szczególności zwalczania zmian klimatu.

c) Protokół z Kioto do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (cele ustanowione na szczeblu międzynarodowym):

- Poprawa efektywności energetycznej w odpowiednich sektorach gospodarki krajowej;
- Ochrona i zwiększenie efektywności pochłaniaczy i zbiorników gazów cieplarnianych nieobjętych Protokołem montrealским;
- Wspieranie zrównoważonych form gospodarki rolnej w kontekście ochrony klimatu;
- Badanie, wspieranie, rozwój oraz zwiększanie wykorzystania nowych i odnawialnych źródeł energii, technologii pochłaniania dwutlenku węgla oraz zaawansowanych i innowacyjnych technologii przyjaznych dla środowiska.
- Stosowanie instrumentów rynkowych oraz stopniowe zmniejszanie lub eliminacja niedoskonałości rynkowych, zachęt podatkowych, zwolnień podatkowych i celnych oraz dotacji, sprzecznych z celami Konwencji, we wszystkich sektorach emitujących gazy cieplarniane;

- Zachęcanie do wprowadzania w odpowiednich sektorach reform mających na celu wspieranie polityki i środków ograniczających lub redukujących emisje gazów cieplarnianych nieobjętych Protokołem montrealским;
- Ograniczenie lub redukcja emisji metanu poprzez jego odzyskiwanie i wykorzystywanie w gospodarce odpadami oraz w produkcji, przesyłaniu i dystrybucji energii;
- Współpraca z innymi Stronami wymienionymi w załączniku I do Konwencji w celu zwiększenia indywidualnej i wspólnej efektywności ich polityki i środków przyjętych zgodnie z art. 2 Protokołu, na podstawie art. 4 ust. 2 lit. (e) tiret (i) Konwencji.

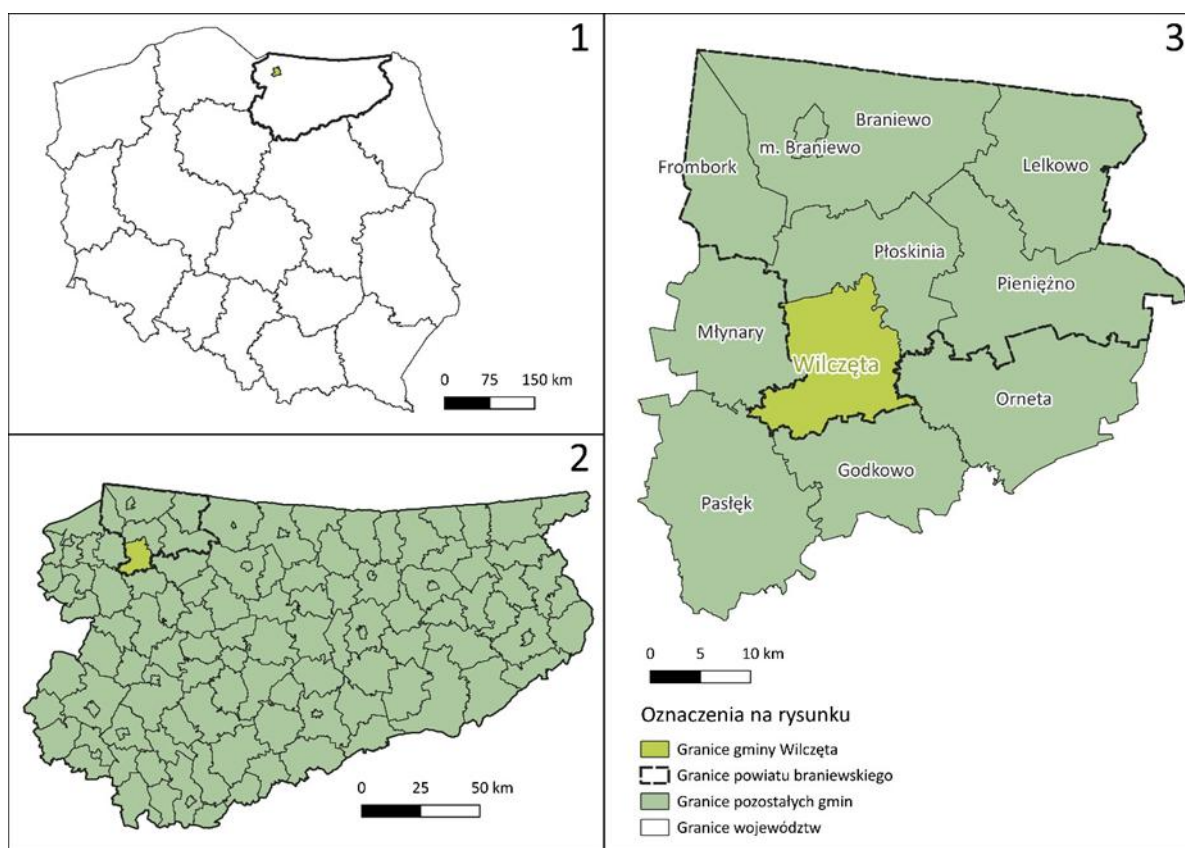
Ze względu na charakter i zakres planu ogólnego, sposób uwzględnienia w ocenianym dokumencie, wybranych, strategicznych celów ochrony środowiska, określonych w ww. dokumentach, ograniczać się będzie np. do:

- Ustalenia minimalnego wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej w ramach stref planistycznych, dopuszczających zainwestowanie i zabudowę, zapewniając tym m. in. ochronę krajobrazu, środowiska i lokalnych warunków klimatycznych;
- Wyznaczenia stref funkcjonalnych zieleni i rekreacji – SN (44 takie strefy), które mają być wolne od zabudowy, ale dopuszczają zainwestowanie rekreacyjne;
- Wyznaczenia stref funkcjonalnych otwartych – SO (97 takich stref), które mają być wolne od zabudowy z utrzymaną funkcją leśną, rolną, wodną, zieleni naturalnej;
- Wyznaczenie stref funkcjonalnych o dodatkowym profilu umożliwiającym realizację instalacji odnawialnych źródeł energii (łącznie 46 takich stref) w postaci:
 - elektrowni słonecznych (67SR, 4SO, 8SO, 74SO, 82SO, 83SO, 85SO, 94SO, 96SO, 97SO, 101SO, 108SO, 109SO, 112SO, 117SO, 118SO, 119SO, 125SO, 126SO, 128SO, 129SO, 133SO, 136SO, 138SO);
 - elektrowni wiatrowych (12SO, 13SO, 59SO, 62SO, 69SO, 120SO);
 - elektrowni słonecznych i/lub wiatrowych (80SO, 89SO, 90SO, 91SO, 93SO, 104SO, 111SO, 114SO, 115SO, 116SO, 121SO, 124SO, 127SO, 134SO).

3. Struktura środowiska przyrodniczego i zagospodarowania terenu objętego planem

3.1 Podstawowe informacje o gminie i jej położeniu

Gmina Wilczęta jest gminą typowo wiejską położoną w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, przynależną do powiatu braniewskiego. Siedzibą gminy jest wieś Wilczęta. Zajmuje powierzchnię 14 789 ha (148 km²), stanowiąc 12,29% powierzchni powiatu. Gmina graniczy od północy z gminą Płoskinia (powiat braniewski), od wschodu z gminą Orneta (powiat lidzbarski), od południa z gminami Godkowo i Pasłęk (powiat elbląski) i od zachodu z gminą Młynary (powiat elbląski). Sieć osadniczą gminy Wilczęta tworzy 14 sołectw (Bardyny, Dębiny, Gładysze, Księżno, Ławki, Nowica, Słobity, Słobity Stacja – Góry, Sopoty, Spędy, Stare Siedlisko, Tatarki, Wilczęta i Dębień-Karwiny) w których znajduje się łącznie 23 miejscowości. Siedzibą gminy jest Urząd Gminy w Wilczętach, Wilczęta 84, 14-405 Wilczęta.

Rys. 3) Położenie gminy Wilczęta na tle Polski (1), województwa warmińsko-mazurskiego (2) i powiatu braniewskiego (3)

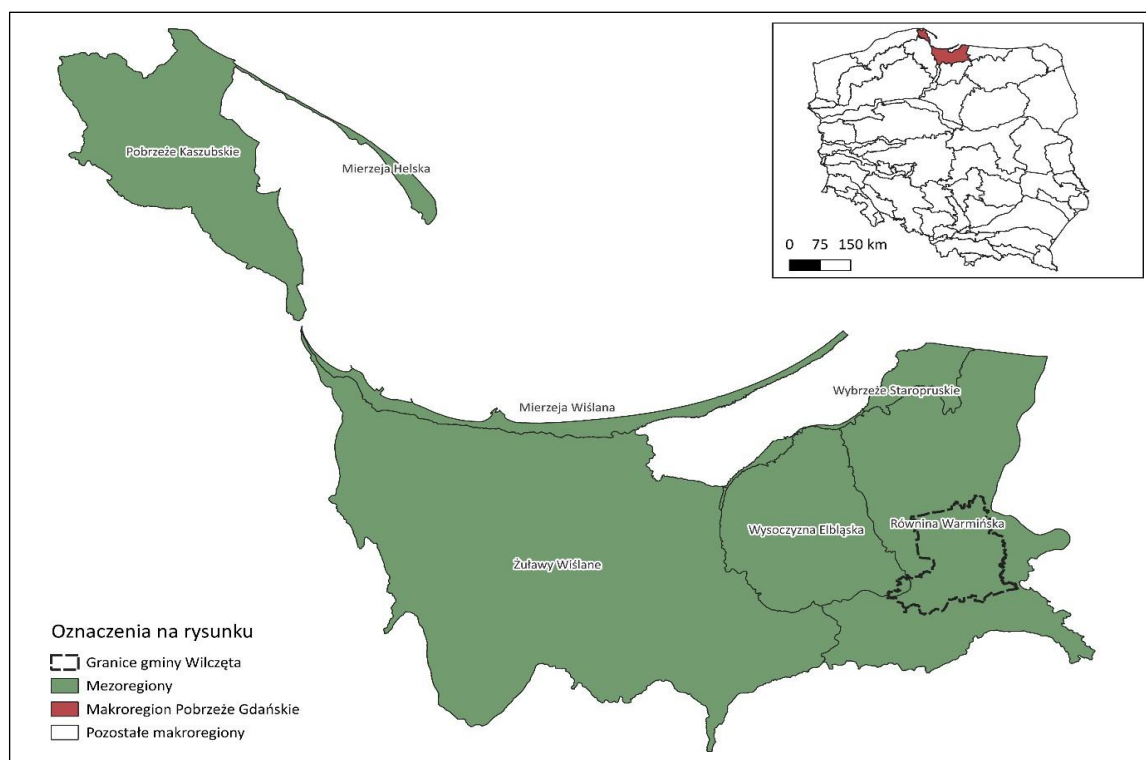
Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta (na podstawie danych z Państwowego Rejestru Granic)

Obszar gminy charakteryzuje się malowniczym krajobrazem, na który składają się pagórki oraz cenne kompleksy leśne. Jest to gmina silnie rolnicza, z dużym udziałem terenów zielonych i leśnych. Znajduje się nad rzeką Pasłęką, stanowiącą wschodnią granicę gminy. Dolina rzeki Pasłęki była ważną historyczną granicą Pogranicza oraz Warmii. Od czasów „pokoju toruńskiego” (1466 rok) teren gminy należał wraz z gminą Młynary do Prus Książęcych, w odróżnieniu od Warmii i rejonu Elbląga, które weszły

w skład należących do Królestwa Polskiego Prus Książęcych. Nie wykształciła się tu gęsta i mocno zaludniona sieć osadnicza. Obszar gminy zawsze leżał na uboczu głównych szlaków handlowych. Obszar ten leży w krainie historycznej o nazwie Pogórze – z niemieckiego Oberland. Granica oddzielająca Pogórze od Warmii biegnie wzdłuż rzeki Pasłęki. Stopniowo umacniały się na tym terenie majątki rycerskie przekazywane przez Krzyżaków za zasługi, które stawały się ośrodkami życia politycznego, administracyjnego i kulturalnego. W ten sposób, pod koniec XVI wieku powstało ogromne dominium rodu Dohna. Duhnowie przybyli z Niderlandów, początkowo osiedlili się w Morągu, a następnie zakładali bardzo reprezentacyjne siedziby na ziemiach całych Prus Wschodnich, aż do Królewca. W tej części Prus główną siedzibą stały się Słobity, ponadto należały do nich majątki w: Gładyszach, Karwinach, Ławkach i Spędach. W miejscowościach: Słobity, Gładysze, Karwiny, Ławki i Spędy, wzniesione zostały wspaniałe rezydencje dorównujące sztuce europejskiej.¹

3.2 Ukształtowanie terenu

Gmina Wilczęta według regionów fizycznogeograficznych Polski przynależy do prowincji Nizy Środkowoeuropejskiego, podprowincji Pobrzeża Południowobałtyckiego, makroregionu Pobrzeża Gdańskiego i mezoregionu Równiny Warmińskiej. Jedynie niewielki południowo-zachodni fragment gminy należy do mezoregionu Wysoczyzny Elbląskiej.²

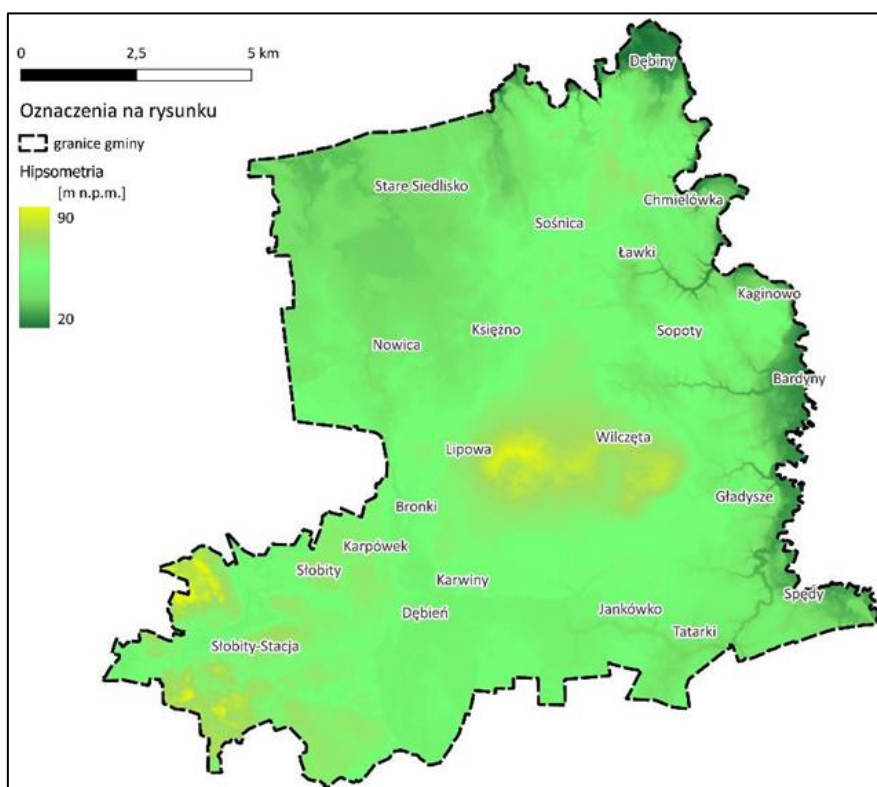
Rys. 4) Położenie gminy Wilczęta na tle mezoregionów znajdujących się w makroregionie Pobrzeża Gdańskiego

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta (na podstawie danych z PIG-PIB)

¹ *Strategia Rozwoju Gminy Wilczęta na lata 2016-2026*

² Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M. (red.), *Regionalna geografia fizyczna Polski*, Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań 2021

Krajobraz makroregionu określają różnorodne wzniesienia i obniżenia erozyjne, zbudowane z osadów miocenu, a lokalnie paleogenu i kredy. Równina Warmińska, obejmująca w większości gminę Wilczęta położona jest pomiędzy wybrzeżem Zalewu Wiślańskiego oraz Wysoczyzną Elbląską, Pojezierzem Dzierżgońsko-Morańskim i Wzniesieniami Górówskimi. Jest to region wydłużony na kierunku północ-południe, z odnogą ku zachodowi, do Żuław. Mezoregion pokryty jest w większości przez gliny lodowcowe, piaski i żwiry wodnolodowcowe, ropy i mułki zastoiskowe, torfy, osady wytopiskowe, lokalnie przez deluwia i utwory akumulacji szczelinowej. Rzeźba terenu kształtowała się głównie pod wpływem efektu działalności lądolodu stadiału górnego ostatniego zlodowacenia Wisły. Region tworzą plejstocenijskie równiny akumulacji zastoiskowej, przecięte współczesnymi dolinami rzek z wytopiskami, wysoczyzny morenowe płaskie i faliste, równiny sandrowe, rynny subglacjalne, zagłębienia powstałe po martwym lodzie, kemy oraz miejscami równiny torfowe. Sieć rzeczna regionu tworzą głównie Pasłęka i Bauda uchodzące do Zalewu Wiślańskiego oraz rzeka Wąska, odprowadzająca wody w kierunku zachodnim do jeziora Druzno. Doliny rzeczne urozmaiczone są przez tarasy akumulacyjne, krawędzie i stoki. Pod względem deniwelacji terenu gminy Wilczęta, sięgają one ok. 75 m. Najniżej położonym obszarem jest dolina rzeki Pasłęki (zbiornik Pierzchały) – 18,9 m n.p.m. Najwyższym punktem jest natomiast Wielka Góra koło wsi Góry (za zachód od wsi Słobity) – 93,17 m n.p.m. Rysunek 5 przedstawia hipsometrię obszaru gminy. Widoczne są pojedyncze wzniesienia w centralnej oraz południowo-zachodniej części gminy oraz obniżenia wzdłuż cieków wodnych. Pozostały teren położony jest na wysokości ok. 40-60 m n.p.m.

Rys. 5) Hipsometria gminy Wilczęta

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta (na podstawie Numerycznego Modelu Terenu, <https://www.geoportal.gov.pl/> [dostęp z dn. 24.08.2025])

3.3 Budowa geologiczna

W podziale tektonicznym obszar całego makroregionu znajduje się w monoklinie mazursko-podlaskiej, należącej do platformy wschodnioeuropejskiej. Dokładniej, gmina Wilczęta usytuowana jest w obrębie syneklizy perybałtyckiej. Podłoże krystaliczne stanowią prekambryjskie granodioryty i granitoidy na głębokości ok. 2800-3000 m. Na głębokości około 1600 m leży kompleks skał paleozoicznych w postaci piaskowców, mułowców, iłowców i wapieni. Powyżej nich zalegają permskie mułowce, iłowce, wapienie i anhydryty. Kompleks utworów mezozoicznych stanowią osady o miąższości około 1200 m. Są to piaskowce, zlepieńce, iłowce, mułki, mułowce, margle i piaski dochodzące do 300 m. Powyżej nich usytuowane są osady paleogeńskie – ily, mułki, piaski o miąższości sięgającej 90 m. W obrębie serii miocenińskiej mogą występować wkładki węgla brunatnych. Utwory pochodzące z okresu czwartorzędu reprezentowane są głównie przez osady zlodowaceń południowo-, środkowo i północnopolskich. Są to wzajemnie występujące ily i mułki zastoiskowe, gliny zwałowe, piaski i żwiry wodnolodowcowe. Przypowierzchniową część gminy budują osady związane ze stadiem leszczyńsko-pomorskim. Reprezentowane są przez piaski i żwiry wodnolodowcowe, ily i mułki zastoiskowe, gliny zwałowe, utwory piaskowo-żwirowe moren czołowych, ozów i kemów oraz piaski rzeczne tarasów nadzalewowych. Utwory holoceniskie stanowią kilkumetrowej miąższości piaski rzeczne tarasów zalewowych oraz namuły i torfy, które akumulowane są współcześnie w dolinach rzecznych i zagłębieniach bezodpływowych terenu.³

Gmina Wilczęta posiada złoża w postaci kopalin złożonych z surowców ilastych ceramiki budowlanej oraz torfów. Obecnie prowadzona jest wyłącznie eksploatacja torfów ze złoża Józefów. Pozostałe złoża są wstępnie, bądź szczegółowo rozpoznane.

Tab. 3) Złoża kopalin w gminie Wilczęta

L.p.	Nazwa złoża	Nr. kopaliny	Kopaliny główne	Forma złoża	Stan zagospodarowania	Data rozpoczęcia eksploatacji	Powierzchnia [ha]	Aktywni użytkownicy
1	Gładysze	IB 2171	surowce ilaste ceramiki budowlanej	pokładowa	złożo rozpoznane szczegółowo	brak danych	29,38	brak użytkowników złoża
2	Józefowo	TO 6683	torfy	pokładowa	złożo zagospodarowane	1.01.1962	172,5	Agaris Poland sp. z o.o.
3	Osiek	IB 2175	surowce ilaste ceramiki budowlanej	pokładowa	złożo rozpoznano wstępnie	brak danych	159,8	brak użytkowników złoża
4	Rej. Słobity	IB 2170	surowce ilaste ceramiki budowlanej	pokładowa	złożo rozpoznane szczegółowo	brak danych	20,58	brak użytkowników złoża

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta (na podstawie danych z PIG-PIB, MIDAS, <https://midas-app.pgi.gov.pl/ords/r/public/midas/start>)

Złożo Józefowo położone jest bezpośrednio w sąsiedztwie rezerwatu przyrody Osiek. Ponadto leży w granicach Słobickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. W związku z powyższym, złożo Józefowo posiada decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach. Decyzja ta została wydana w dniu 14.02.2025

³ Dominiak S., Korona W., Hrybowicz G., Bojakowska I., Kwecko P., Tomassi-Morawiec H., PIG-PIB, *Objaśnienia do mapy geośrodowiskowej Polski 1:50 000, Arkusz Chrusciel (60)*, Warszawa 2012; Krogulec E., Wierchowicz J., Bojakowska I., Kwecko P., Tomassi-Morawiec H., Hrybowicz G., PIG-PIB, *Objaśnienia do mapy geośrodowiskowej Polski 1:50 000, Arkusz Dobry (96)*, Warszawa 2012

roku o znaku RRBOś.6220.1.2020 określająca środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięcia polegająca na uzyskaniu decyzji przedłużającej ważność koncesji na wydobywanie torfu do 2045 roku. Szacuje się, że w ramach planowanego przedsięwzięcia możliwe do wydobycia zasoby to ok. 1400 tys. m³ torfu. Wydobyty torf zostanie zastosowany w rolnictwie i ogrodnictwie. Przewidywany czas eksploatacji szacowany jest na około 20 lat i jest uzależniony od zapotrzebowania. Wydobycie kopaliny prowadzone będzie w sezonie eksploatacyjnym, który będzie trwał od ok. 15 kwietnia do ok. 30 września. Transport torfu, roboty dodatkowe (w tym remontowe), prowadzone będą przez cały rok, a w szczególności poza sezonem eksploatacyjnym. Wszystkie warunki wykorzystania terenu w fazie realizacji i eksploatacji, wymagania dotyczące ochrony środowiska i pozostałe zasady przedstawia Decyzją Wójta gminy Wilczęta - Nr 1/2025 (RRBOś.6220.1.2020). Na terenie złoża funkcjonuje tym samym obszar i teren górniczy o tej samej nazwie – Józefowo. Wyznaczone zostały 26.07.1996 r. Powierzchnia obszaru górniczego to 1 395 700 m², a terenu górniczego – 1 725 000 m².

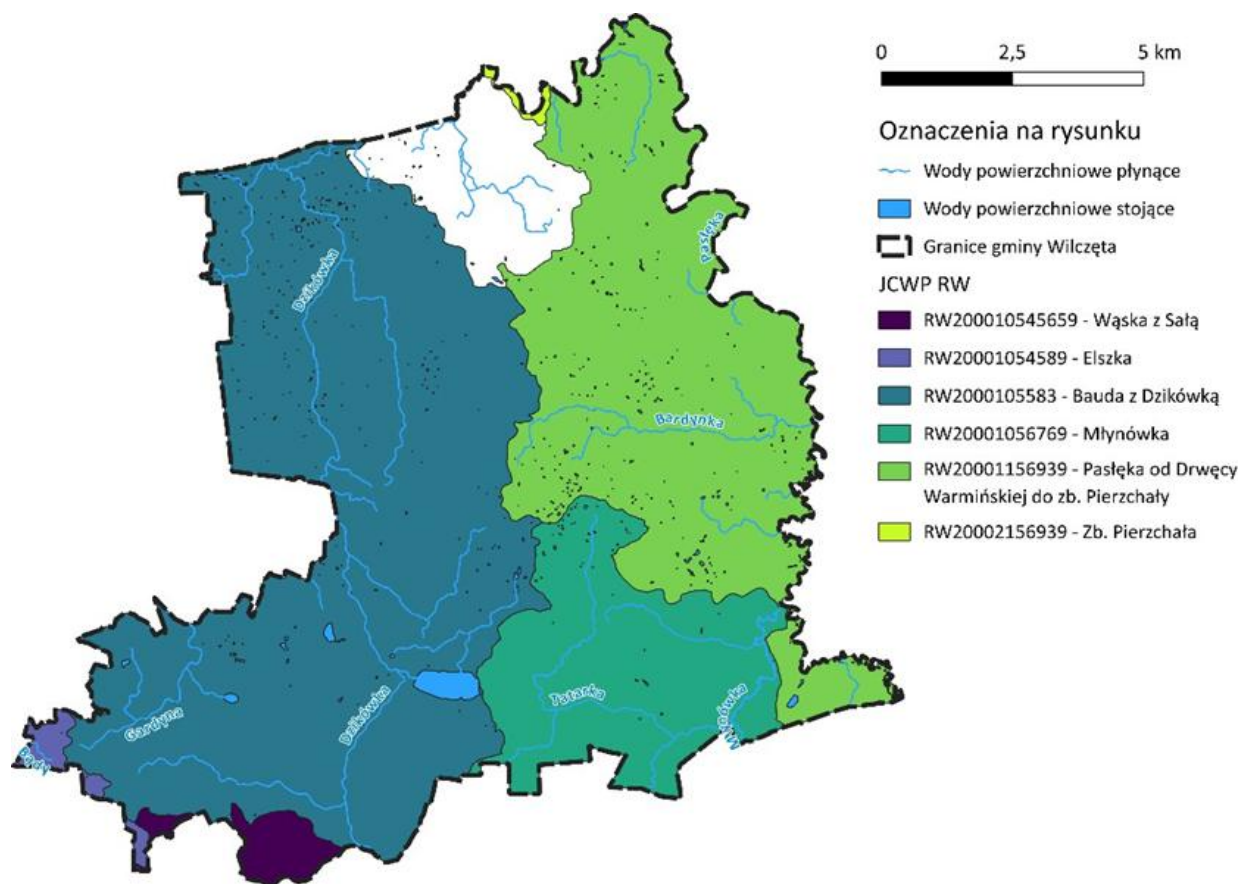
3.4 Wody powierzchniowe

Zasoby środowiska przyrodniczego gminy Wilczęta obejmują m.in. wody powierzchniowe, które składają się z rzek oraz stawów. Należą do nich przede wszystkim rzeka Pasłęka, ciągnąca się wzdłuż wschodniej i północnej granicy gminy. Posiada duży potencjał faunistyczny, florystyczny i retencji wody. Charakterystyką tej rzeki jest różnorodność i silnie rozwinięta sieć wodna. Długość rzeki wynosi 211 km, średni spadek to ok. 1,08‰, a średni przepływ (na odcinku gminy Wilczęta) wynosi 12 m³/s. Rzeka przepływa przez kilka jezior (m.in. znajdującego się tuż przy północnej granicy gminy Wilczęta – jeziora Pierzchałskie). Są to zbiorniki naturalne o dość znacznych powierzchniach, a tym samym o znaczącej roli w łagodzeniu skutków dużych wezbrań w rzece. Obniżanie się wodostanów rzecznych przypada na miesiące letnie i jesienne, wznoszenie zaś na koniec zimy i na wiosnę. Źródłiska rzeki położone są na wysokości 188 m n.p.m., na zabagnionych łąkach w pobliżu wsi Gryżliny, na północny wschód od Olsztyńka. Rzeka omijając miasto Braniewo uchodzi do Zalewu Wiślańskiego koło osady rybackiej Stara Pasłęka.⁴ Dopływami rzeki Pasłęki w granicach gminy są rzeka Bardynka, płynąca przez centralną część gminy oraz rzeka Młynówka ze swoim dopływem – rzeką Tatarką (południowo-wschodnia część gminy). W zachodniej części znajdują się dopływy rzeki Baudy, tj. rzeka Gardyna, Dzikówka oraz mniejsze bezimienne cieki. Rzeka Bauda ma długość wynoszącą 54 km. Bierze początek w okolicach Milejewa, u podnóża Góry Maślanej na wysokości 197 m n.p.m., najwyżej położonego miejsca Wzniesień Elbląskich. Bauda uchodzi do Zalewu Wiślanego w okolicy Fromborka na terenie Wybrzeża Staropruskiego.⁵

W granicach gminy Znajduje się 6 zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych rzecznych, które razem przynależą do obszaru dorzecza Wisły i regionu wodnego Dolnej Wisły. Są to: Zb. Pierzchały, Bauda z Dzikówką, Elszka, Młynówka, Pasłęka od Drwęcy Warmińskiej do zb. Pierzchały oraz Wąska z Sałą.

⁴ Passaria.org, Opis rzeki Pasłęki, <https://passaria.org/opis-rzeki-pasleki/>

⁵ Komorowski J., Wrześniewski M. *Program Ochrony Środowiska Gminy Wilczęta na lata 2013 -2016 z perspektywą do roku 2019*, Wilczęta, kwiecień-maj 2013,

Rys. 6) Wody powierzchniowe gminy Wilczęta wraz z podziałem na JCWP RW

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta (na podstawie danych z aPGW)

3.5 Wody podziemne⁶

Gmina Wilczęta znajduje się w I hydrogeologicznym regionie północnomazowieckim. System wodonośny tego obszaru tworzą wody pięt: czwartorzędowego, neogeńsko- paleogeńskiego i kredowego. Cechą jest dominujący poziomy wodonośny w utworach piaszczystych zlodowacenia północnopolskiego (stadiał leszczyńsko-pomorski). Pozostałe czwartorzędowe poziomy jak również piętro neogeńsko-paleogeńskie mają znaczenie lokalne. Piętro kredowe nie ma znaczenia użytkowego. Na warunki hydrologiczne znaczący wpływ ma rzeka Pasłęka. Układ hydroizohips wskazuje na łączność hydrauliczną poziomów wodonośnych niezależnie od głębokości występowania. Spływ wód podziemnych generalnie odbywa się w kierunku rzeki Pasłęki, zaś w niewielkiej części zachodniej w kierunku rzeki Baudy. Wody mają na ogół charakter subartezyjski. Jedynie lokalnie w dolinie Pasłęki zwierciadło wody użytkowego poziomu związanego z najmłodszymi utworami czwartorzędowymi charakteryzuje się zwierciadłem swobodnym. Generalnie na obszarze gminy wyodrębnić można trzy główne użytkowe poziomy wodonośne:

⁶ Magier J., Państwowy Instytut Geologiczny, *Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:50 000, Arkusz Chruściel nr 60*, Warszawa 1998; Lubowiecki W., Państwowy Instytut Geologiczny, *Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:50 000, Arkusz Dobry (0096)*, Warszawa 1998

- poziom górny czwartorzędowy związany z osadami piaszczystymi zlodowacenia północnopolskiego,
- poziom dolny czwartorzędowy związany z osadami piaszczystymi zlodowacenia południowopolskiego (lokalnie neogeńsko-paleogeńskie),
- poziom neogeńsko-paleogeński związany z piaszczystymi osadami miocenu, oligocenu oraz paleocenu.

Występujące w granicach gminy Wilczęta jednostki hydrogeologiczne mają zróżnicowany charakter. W północnej i zachodniej części wydajność potencjalna studni wierconej waha się od 30 do 50 m³/h na zachodzie i od 50 do 70, a miejscami nawet do 120 m³/h w północnej części. Ponadto posiadają one dobrą izolację. Na części wschodniej, wydajność ta nie przekracza 30 m³/h, a izolacja jest słaba. Zasoby dyspozycyjne jednostkowe na terenie gminy są mniejsze niż 100 m³/24h/km². Wody te należą do Jednolitej Części Wód Podziemnych (JCWPd) Nr. 19.

Pobierana woda podziemna jest zużywana na potrzeby gospodarki komunalnej, rolnictwa, leśnictwa oraz przemysł na cele produkcyjne. Pierwsze zwierciadło wód podziemnych w Gminie Wilczęta występuje na głębokości 0 ÷ 5 m (w południowej części gminy). Szczególnie dobrą zasobnością w wody podziemne o małej możliwości zanieczyszczenia charakteryzuje się obszar środkowej i południowej części gminy.⁷

W obrębie gminy Wilczęta wyznaczonych jest 33 otworów wiertniczych w większości wywierconych w celach hydrogeologicznych. Występują one na zróżnicowanej głębokości. Najpłycej występujące otwory nie przekraczają 30 m, a najgłębsze sięgają ponad 2,5 km (o charakterze złożowym). Tabela 4 przedstawia następujące otwory wiertnicze na terenie gminy Wilczęta.

⁷ Komorowski J., Wrześniewski M. *Program Ochrony Środowiska Gminy Wilczęta na lata 2013 -2016 z perspektywą do roku 2019*, Wilczęta, kwiecień-maj 2013,

Tab. 4) Otwory wiertnicze na terenie gminy Wilczęta

L.p.	Nr CBDG	Nazwa	Głębokość [m]	Cel wiercenia	Stratygrafia na dnie	Miejscowość
1.	13953	GLADYSZE	117	hydrogeologiczny	czwartorzęd	Gładysze
2.	13941	GLADYSZE	26	hydrogeologiczny	czwartorzęd	Gładysze
3.	13914	GLADYSZE	28,5	hydrogeologiczny	czwartorzęd	Gładysze
4.	13947	GLADYSZE 1	2784	złożowy	mezoproterozoik	Gładysze
5.	119967	GLADYSZE 1A	2567	złożowy	kambr środkowy	Gładysze
6.	13954	GLADYSZE 2	2850	złożowy	mezoproterozoik	Spędy
7.	13868	GLADYSZE 2	104	hydrogeologiczny	czwartorzęd	Gładysze
8.	121389	GÓRY S-1	108	hydrogeologiczny	plejstocen	Góry
9.	12156	GÓRY S-2	108	hydrogeologiczny	plejstocen	Góry
10.	12161	JÓZEFOWO 1	31	hydrogeologiczny	czwartorzęd	Karwiny
11.	122746	KARWINY S-1	52	hydrogeologiczny	plejstocen	
12.	13869	KARWINY S-2	160	hydrogeologiczny	czwartorzęd	Karwiny
13.	13870	KARWINY SUSZARNIA/1	41	hydrogeologiczny	czwartorzęd	Karwiny
14.	3356968	LEŚNE GÓRY S-1	36,5	hydrogeologiczny	czwartorzęd	Góry
15.	12162	LEŚNE GÓRY S-2	43	hydrogeologiczny	czwartorzęd	Góry
16.	13898	LIPOWA S-1	40	hydrogeologiczny	trzeciorzęd	Lipowa
17.	13872	LIPOWA S-2	45	hydrogeologiczny	czwartorzęd	Lipowa
18.	12511	SŁOBITY	152	hydrogeologiczny	czwartorzęd	Słobity
19.	3486001	SŁOBITY S-1	67,6	hydrogeologiczny	czwartorzęd	Słobity
20.	12169	SŁOBITY S-2	69	hydrogeologiczny	czwartorzęd	Słobity
21.	121892	SŁOBITY- SZKOŁA	63,7	hydrogeologiczny	plejstocen	Słobity
22.	3171936	SOPOTY 1	61,3	hydrogeologiczny	czwartorzęd	Sopoty
23.	13885	SPĘDY PGR	31,5	hydrogeologiczny	czwartorzęd	Spędy
24.	3486002	SPĘDY S-2	29	hydrogeologiczny		Spędy
25.	13871	SPĘDY S-3A	31	hydrogeologiczny	plejstocen	Spędy
26.	3486004	STARE SIEDLIŚKO P-1	10	hydrogeologiczny		Stare Siedlisko
27.	3486005	STARE SIEDLIŚKO P-2	11	hydrogeologiczny		Stare Siedlisko
28.	3486006	STARE SIEDLIŚKO P-3	10,8	hydrogeologiczny		Stare Siedlisko
29.	3486000	TATARKI S-1	32,5	hydrogeologiczny		Tatarki
30.	3485999	TATARKI S-2	58,5	hydrogeologiczny		Tatarki
31.	13961	WILCZĘTA	32	hydrogeologiczny	plejstocen	Wilczęta
32.	13942	WILCZĘTA S-1	108,5	hydrogeologiczny	plejstocen	Wilczęta
33.	3486003	WILCZĘTA S-4	50	hydrogeologiczny		Wilczęta

Źródło: (Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta) na podstawie danych CBDG Otwory wiertnicze, <https://otworywiertnicze.pgi.gov.pl/results> [dostęp z dn. 27.08.2025]

3.6 Warunki klimatyczne⁸

Klimat gminy jest dość umiarkowany. Związany jest bezpośrednio z wpływem mas powietrza polarno-morskiego. Według regionalizacji rolniczo-klimatycznej Romualda Gumińskiego, gmina Wilczęta leży w dzielnicy III (Wschodnio-Bałtycka). W porównaniu z sąsiadującą dzielnicą Mazurską, dzielnica Wschodnio-Bałtycka jest cieplejsza. Klimat charakteryzuje się chłodnymi latami oraz łagodnymi zimami. Średnie temperatury powietrza zimą wahają się między 0°C, a -1°C. Średnia temperatura powietrza latem wynosi 18°C. Średnia roczna temperatura mieści się w zakresie 8-9°C. Dzielnica ta charakteryzuje się wysoką wilgotnością (średnia roczna ok. 80%) z powodu bliskiego sąsiedztwa Zalewu Wiślańskiego, jak i samego Morza Bałtyckiego. Roczne sumy opadów wahają się w granicach od 600 do 750 mm. Pokrywa śnieżna utrzymuje się około 40-50 dni w skali całego roku. Średnie roczne zachmurzenie nie przekracza 68%, a średnia suma usłonecznienia wynosi ok. 1700-1750 godz./rok. Średnie całkowite promieniowanie słoneczne w roku wynosi około 9,75 MJ/m²dobę (duża przydatność dla potrzeb energetyki słonecznej). Średnia roczna prędkość wiatru wynosi ok. 4 m/s. W porze letniej od 3 do 3,5 m/s, a zimą powyżej 4 m/s. Wiatry wieją głównie z kierunku zachodniego i południo-zachodniego. Średni czas trwania okresu wegetacyjnego trwa ok. 225 dni. Region, w którym znajduje się gmina Wilczęta nie jest szczególnie narażony na zagrożenie związane z burzami. Średnia roczna liczba dni z burzą waha się między 19, a 20 dni. Ogólne warunki klimatyczne modyfikowane są przez lokalne czynniki fizjologiczne. Największy wpływ na zróżnicowanie klimatu mają przede wszystkim: rzeźba terenu, bliskość Zalewu Wiślanego, rodzaj gruntu, stosunki wodne oraz pokrycie roślinne.

3.7 Warunki glebowe

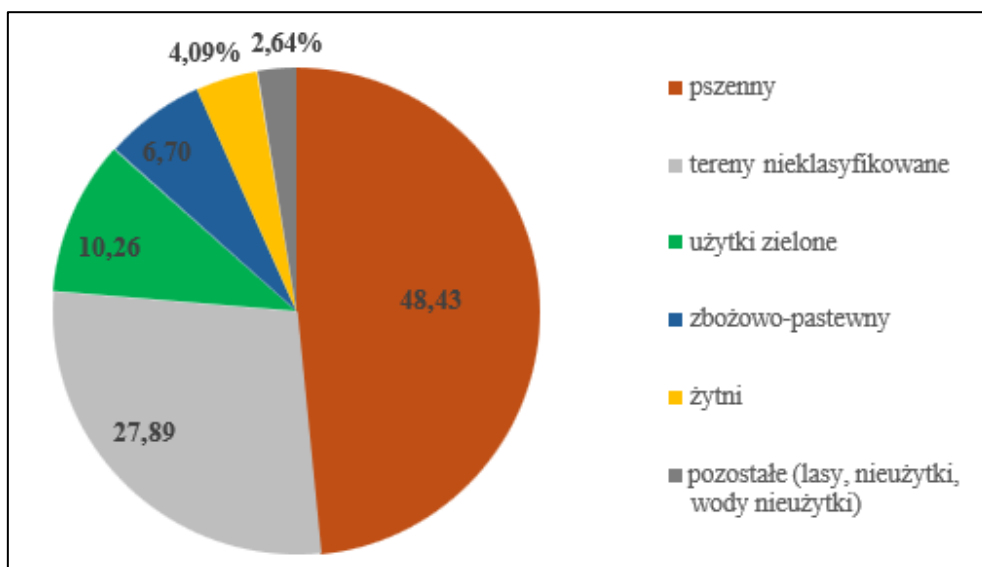
Gleby na terenie gminy Wilczęta wykształcone są na utworach ostatniego zlodowacenia północnopolskiego: gliny zwałowe, piaski, żwiry polodowcowe, torfy i aluwia rzeczne. Na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (licencja nr IG-WODGiK.7522.57.2025_28_P), wśród kompleksów przydatności rolniczej, na terenie gminy dominuje kompleks pszeny dobry wśród których dominują gleby brunatne o wysokich wartościach rolniczych. Są to w przewadze gleby II, IIIa i IIIb klasy bonitacyjnej. Występują pospolicie w granicach całej gminy. Najlepsze gleby klasy II obejmują również tereny użytków zielonych bardzo dobrych i dobrych. Same kompleksy pszenne dobre obejmują aż 47,7% powierzchni gminy Wilczęta. Pozostałe gleby związane są głównie z występowaniem kompleksów użytków zielonych (bardzo dobre i dobre – 3,98%, średnie – 5,76%, słabe i bardzo słabe – 0,51%). Ponadto wyróżnia się kompleks zbożowo-pastewny mocny – 6,7% powierzchni gminy z glebami klas IIIb - IV. Duży udział na analizowanym obszarze mają tereny nieklasyfikowane, które obejmują 27,89%. Nielicznie występują kompleksy żytnie (4,09%).

Na podstawie Art. 11. ust. 1 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 82) wyłączenie z produkcji użytków rolnych wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego i organicznego, zaliczonych do klas I, II, III, IIIa, IIIb, oraz użytków rolnych klas IV, IVa, IVb, V i VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego, a także gruntów, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2–10, oraz gruntów leśnych, przeznaczonych na cele nierolnicze i nieleśne – może nastąpić po wydaniu decyzji zezwalających na takie wyłączenie.

Pod względem typów gleb, łącznie na terenie gminy Wilczęta występuje ok. 106 km² sklasyfikowanych gleb. Wśród tych typów, jak wspomniano wcześniej dominują gleby brunatne, obejmując łącznie 84%

⁸ Dane meteorologiczne prezentowane na podstawie publikacji *Atlas klimatu Polski (1991-2020)*

powierzchni gminy, z czego same brunatne właściwe zajmują 62,36%. Miejscami występują zbiorowiska czarnych ziem właściwych (4,74%), czarnych ziem zdegradowanych i szarych ziem (2,01%), mad rzecznych (6,16%) i gleb glejowych (2,04%). Pozostałe gleby do których należą gleby bielcowe, mułowo-torfowe, torfowo-mułowe, murszowo-mineralne i murszowate oraz torfy i gleby murszowo-torfowe to zaledwie 1,06%.

Rys. 7) Struktura kompleksów przydatności rolnej gleb na terenie gminy Wilczęta

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta (na podstawie danych z WODGiK Olsztyn)

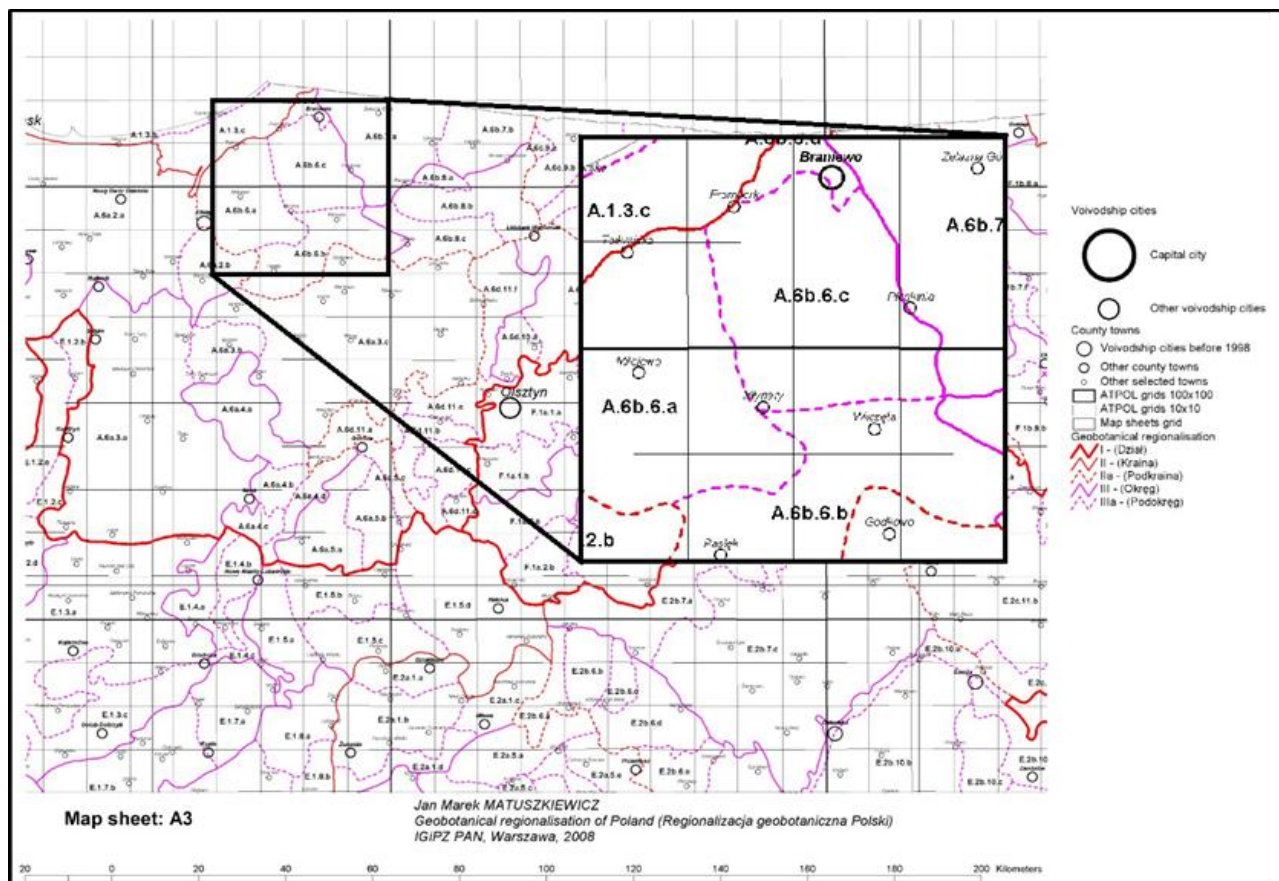
3.8 Lasy

Lasy stanowią ważny element środowiska gminy Wilczęta. Według danych z Banku Danych Lokalnych GUS na stan z 2024 roku łączna powierzchnia gruntów leśnych gminy Wilczęta stanowi 4013,19 ha, co stanowi 26,6% całej gminy. Dominują lasy publiczne (ponad 97%), a prywatne stanowią niecałe 3%. Tym samym występujące tu lasy są w większości własnością Skarbu Państwa, zarządzane przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Lasy gminy Wilczęta położone są na terenach objętych w większości zarządem Nadleśnictwa Młynary. Niewielki fragment w północno-zachodniej części przynależy do Nadleśnictwa Zaporowo. Lasy spełniają różne funkcje gospodarcze w postaci zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałé użytkowanie drewna i surowców nieдрzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. Ponadto pełnią funkcje ekologiczne, ochronne (nasienne, glebochronne i wodochronne) i społeczne. Obszar Nadleśnictwa Młynary znajduje się w I Krainie Bałtyckiej, 7 Dzielnicy Elbląsko-Warmińskiej i 8 Dzielnicy Pojezierza Iławsko-Brodnieckiego. Największy udział siedlisk w powierzchni ma las świeży (Lśw), następnie miejsce zajmują: Las wilgotny (Ls), Las mieszany świeży (LMśw), Ols (Ol) oraz Las mieszany wilgotny (LMw). Głównymi gatunkami lasotwórczymi są: buk zwyczajny, dąb szypułkowy, sosna zwyczajna, brzoza brodawkowata, olsza czarna, lipa drobnolistna i świerk pospolity.⁹

⁹ Nadleśnictwo Młynary, Charakterystyka Nadleśnictwa, <https://mlynary.olsztyn.lasy.gov.pl/lasy-nadlesnic> tw a [dostęp z dn. 27.08.2025]

3.9 Flora i fauna

Według regionalizacji geobotanicznej Polski, opracowanej przez J.M. Matuszkiewicza z 2008 roku, gmina Wilczęta znajduje się w jednostce nazywanej Dział Pomorski (A), Kraina Wschodniopomorska (A.6), Podkraina Warmińska (A.6b.). Okręg Elbląski (A.6b.6.) w podokręgach Pasłęcki (A.6b.6 b) od południa i Fromborski (A.6.6b.6 c) (Rys. 8).

Rys. 8) Położenie gminy Wilczęta na tle mapy regionów geobotanicznych Polski, Arkusz A3

Źródło: Matuszkiewicz J.M., 2008

W granicach gminy Wilczęta określa się roślinność potencjalną, czyli hipotetyczny stan roślinności, opisany fitosocjologicznymi jednostkami zbiorowisk roślinnych, jaki mógłby być osiągnięty na drodze naturalnej sukcesji pierwotnej lub wtórnej, gdyby oddziaływania człowieka zostały wyeliminowane, a właściwa dla danego regionu roślinność mogła w pełni wykorzystywać możliwości stwarzane przez zróżnicowane siedliska. Według J.M. Matuszkiewicza do gatunków roślinności potencjalnej w granicach omawianej gminy zalicza się:

- Olsy środkowoeuropejskie (*Carici elongatae-Alnetum*) z grupy higrofilnych lasów liściastych,
- Nadrzeczne łągi wierzbowo-topolowe (*Ficario-Ulmetum typicum*) z grupy higrofilnych lasów liściastych,
- Niżowe łągi jesionowo-olszowe (*Fraxino-Alnetum* (*Circaeo-Alnetum*)) z grupy higrofilnych lasów liściastych,

- Grądy subatlantyckie serii ubogiej i żyznej (*Stellario-Carpinetum*) z grupy grądów,
- Kontynentalne bory bagienne (*Vaccinio uliginosi-Pinetum*)

Obecnie występującymi formacjami flory, prócz wcześniej wymienionych zbiorowisk leśnych wśród których występują m.in. buk zwyczajny, dąb szypułkowy, sosna zwyczajna, brzoza brodawkowata, olsza czarna, lipa drobnolistna i świerk pospolity, wyróżnia się inne, nieleśne zbiorowiska roślinne. Są to zbiorowiska łąkowe i szuwarowe w dolinach rzek, pola uprawne, roślinność urządzone parków, cmentarzy, ogrodów działkowych, zadrzewienia przywodne, śródpolne i przydrożne oraz mchy czy porosty. Pod względem fitosocjologicznym roślinność jest dość silnie zróżnicowana, co wynika z rzeźby terenu, ale i przede wszystkim z dużego zróżnicowania bogactwa siedlisk. Głównym składnikiem szaty roślinnej są zbiorowiska leśne, znaczny jest udział roślinności wodnej, mniejszy – bagienno torfowiskowej, łąkowej i synantropijnej. Roślinność gminy Wilczęta nie pełni wyłącznie funkcji krajobrazowo-estetycznej, ale także ekologiczną, korzystnie wpływając na mikroklimat oraz walory użytkowe środowiska rolniczego. Do cech tutejszej szaty roślinnej należą: młodość flory rozwiniętej dopiero po wycofaniu się lądolodu skandynawskiego (ok. 12 tys. lat temu), bogactwo gatunków północnych, wygasanie zasięgów licznych gatunków roślin środkowo i zachodnioeuropejskich, występowanie gatunków przejściowych – sosna zwyczajna oraz gatunków granicznych, które osiągają tu granice naturalnego zasięgu. Istotna z punktu widzenia ochrony ścisłej, na terenie rezerwatu Osiek (znajdującego się w granicach gminy Wilczęta) występuje Malina moroszka.

Wśród występujących zwierząt na terenie Nadleśnictwa Młynary, jak i gminy Wilczęta wyróżnia się różne gatunki ssaków (31 gatunków), ptaków (niecałe 140 gatunków), płazów (11 gatunków), gadów (5 gatunków), owadów (m.in. zalotka większa, czerwonoczyk nieparek i in.).¹⁰

3.10 Zagospodarowanie terenu

3.10.1 Rolnictwo i użytkowanie gruntów

Rolnictwo stanowi ważną część gospodarki gminy Wilczęta. Większość gospodarstw prowadzi produkcję wielokierunkową bez wyraźnie określonej specjalizacji. W strukturze upraw przeważa uprawa zbóż, a w szczególności uprawa żyta i pszenżyta co jest uwarunkowane jakością gleb. Do pozostałych należą ziemniaki oraz rzepak. W zakresie hodowli zwierząt, dominują hodowla trzody chlewnej, bydła opasowego i mlecznego oraz drobiu. Warunki do prowadzenia rolnictwa na terenie gminy Wilczęta są bardzo dobre. W strukturze gospodarstw rolnych dominują te o wielkości 15 ha i więcej (123 na stan z 2020 roku). Łącznie gospodarstw rolnych jest ok. 231. Powierzchnia gruntów rolnych wynosi ok. 7500 ha, stanowiąc ok. 51% powierzchni całej gminy. Same użytki rolne obejmują 7213 ha (Tabela 5).

¹⁰ Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Olsztynie, RGLP w Olsztynie, *Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Młynary Obręb Młynary – Program Ochrony Przyrody (Elaborat)*, Olsztyn 2017

Tab. 5) Struktura gruntów rolnych na terenie gminy Wilczęta w roku 2020

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia [ha]
grunty ogółem	7 533,96
użytki rolne ogółem	7213,43
użytki rolne w dobrej kulturze	7189,45
pod zasiewami	4013,59
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	88,09
uprawy trwałe	8,69
łąki trwałe	2605,33
pastwiska trwałe	468,6
pozostałe użytki rolne	23,98
lasy i grunty leśne	120,68
pozostałe grunty	199,85

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta (na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS)

3.10.2 Mieszkalnictwo, demografia i gospodarka

Zasoby mieszkaniowe określane są jako ogół mieszkań zamieszkiwanych i niezamieszkiwanych, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Na stan z 2024 roku¹¹, w gminie Wilczęta znajduje się 597 budynków mieszkalnych o przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania wynoszącej 75,5 m². Samych mieszkań jest natomiast 953 wraz z 3599 izbami. Łączna powierzchnia użytkowa mieszkań wynosi 71 948 m². Przeważająca jest zabudowa jednorodzinna. Miejscami występuje zabudowa wielorodzinna. 98,6% budynków podłączonych jest do sieci wodociągowej, natomiast jedyne 28,7% podłączonych jest do sieci kanalizacyjnej. W przypadku samych mieszkań, Tabela 6 przedstawia % mieszkań wyposażonych w instalacje.

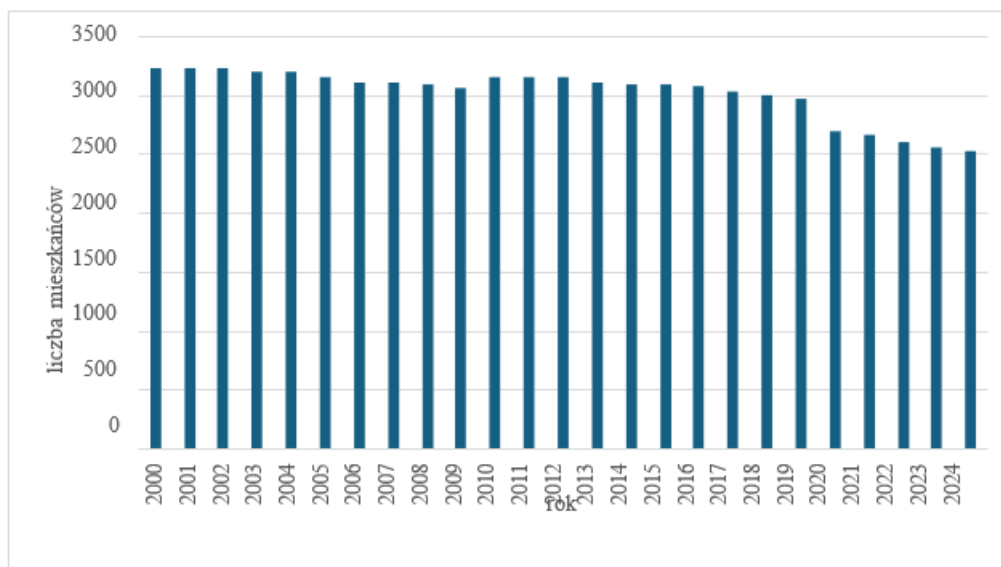
¹¹ Bank Danych Lokalnych GUS

Tab. 6) Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne na terenie gminy Wilczęta na stan z 2023 roku

Instalacja	% mieszkań
wodociąg	96,4
ustęp splukiwany	85,5
łazienka	81,1
centralne ogrzewanie	66,3
gaz sieciowy	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

Według danych GUS gminę Wilczęta, na koniec 2024 roku zamieszkiwało 2516 osób, z czego 50,1% stanowią kobiety, a 49,9% mężczyźni. Obecnie notuje się notoryczny spadek mieszkańców gminy (Rys. 9). Spadek ten wynika z ujemnego salda ludności (przewaga wymeldowani do miast i innych gmin). Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosi 17 os./km². Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 14,4% mieszkańców, produkcyjnym – 62,2%, poprodukcyjnym – 23,3%.

Rys. 9) Zmiana liczby ludności na terenie gminy Wilczęta w okresie lat 2000-2024

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta (na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS)

W gminie Wilczęta w 2023 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 160 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 125 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Wilczęta najwięcej (5) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Pod kątem liczby zatrudnionych pracowników, najwięcej (156) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 10% podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 41,3% podmiotów, a 48,8% podmiotów w rejestrze

zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Wilczęta najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Budownictwo (38.4%) oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (20.8%).¹² Największym zakładem znajdującym się na terenie gminy jest firma Agaris Poland Sp. z o.o. (dawniej pod nazwą Hollas) zajmująca się wydobywaniem i przeróbką torfu na terenie obszaru górniczego Józefowo. Zakład ten znajduje się w miejscowości Dębień.

3.10.3 Infrastruktura techniczna

Infrastruktura transportowa¹³

Na terenie gminy Wilczęta drogą najwyższej kategorii jest droga wojewódzka nr 509 relacji Elbląg – Młynary – Drwęczno). Do ważniejszych dróg powiatowych, które powinny być preferowane przy działaniach modernizacyjnych, zapewniających łączność komunikacyjną pomiędzy miejscowościami gminy Wilczęta, a miejscowościami poza jej granicami należą:

- 1154N Robity – Słobity; klasy drogi zbiorczej Z,
- 1158N Młynarska Wola – Burdajny; klasa drogi zbiorczej Z i klasa drogi lokalnej L,
- 1340N Wilczęta – Karwiny; klasa drogi zbiorczej Z,
- 1342N Wilczęta – Pieniężno; klasa drogi głównej G i klasa drogi zbiorczej Z,
- 6008N Chruściel – Stare Siedlisko – Nowica, klasa drogi zbiorczej Z.

Do pozostałych dróg należą drogi gminne, stanowiące drogi (lub ulice) klasy L lokalne (łącznie miejscowości), drogi (lub ulice) klasy D dojazdowe, ciągi pieszo-jezdne, dojazdy do pól, drogi wewnętrzne, drogi leśne i inne. Ponadto występuje sieć dróg wewnętrznych, nieposiadających statusu dróg publicznych ważnych dla funkcjonowania układu drogowego gminy.

Przez gminę przechodzi linia kolejowa nr 204 Malbork – Elbląg – Słobity – Młynary – Braniewo do granicy z Rosją. Obecnie odbywa się jedynie ruch towarowy pociągów. W miejscowości Słobity-Stacja znajduje się nieczynna stacja kolejowa. Tereny kolejowe wzdłuż linii kolejowej stanowią tereny zamknięte. Dodatkowo na terenie obszaru górniczego Józefowo istnieje kolej wąskotorowa związana z wydobywaniem torfu, ciągnąca się do miejscowości Dębień.

Sieć wodociągowa¹⁴

Źródłem poboru wody do celów komunalnych i przemysłowych na terenie gminy są wody podziemne. Zaopatrzenie w wodę poszczególnych miejscowości następuje z ujęcia gminnego w Wilczętach, gdzie znajduje się również oczyszczalnia ścieków. Rzeczywista średnia wydajność urządzeń do ujmowania i uzdatniania wody wynosi 460-500 m³/d. Wydajność potencjalna istniejących urządzeń do ujmowania i uzdatniania wody średnio na dobę wynosi 700 m³/d. Ujęcie to składa się z 4 studni. Awaryjnie ujęcia

¹² Polska w liczbach, https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Wilczeta#rejestr-region

¹³ AD REM Sp. z o.o., Rada Gminy Wilczęta, *Strategia Rozwoju Gminy Wilczęta na lata 2016-2026*, Wilczęta 2016

¹⁴ AD REM Sp. z o.o., Rada Gminy Wilczęta, *Strategia Rozwoju Gminy Wilczęta na lata 2016-2026*, Wilczęta 2016

wody znajdują się w miejscowościach: Gładysze, Słobity oraz Spędy. W gminie znajdują się 3 stacje uzdatniania wody. Gospodarka wodna na terenie gminy Wilczęta prowadzona jest przez Zakład Komunalny w Wilczętach. Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) wynosi 204,2 km w których woda jest dostarczana w wysokości 110,7 dam³/rok. Dobowa produkcja wody wynosi 508 m³.

Sieć kanalizacyjna

Według zapisów zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wilczęta z 2014 roku na terenie gminy Wilczęta funkcjonuje system kanalizacji sanitarnej i gminna oczyszczalnia ścieków w Wilczętach (działka 129/6, obręb Wilczęta). Na tamten okres docelowo wszystkie miejscowości ze zwartą zabudową miały być objęte systemem kanalizacji sanitarnej z podłączeniem do gminnej oczyszczalni ścieków. Według stanu z 2024 roku, długość czynnej sieci kanalizacyjnej gminy wynosi 26,1 km. Odprowadzono wówczas 27,1 dam³ ścieków bytowych. Na chwilę obecną do sieci kanalizacyjnej podłączone są miejscowości Wilczęta, Słobity, Dębień, Karwiny, Góry i Spędy. W pozostałych miejscowościach mieszkańcy korzystają albo z przydomowych oczyszczalni ścieków albo ze zbiorników bezodpływowych. Obecnie prowadzi się inwestycje związane z budową instalacji fotowoltaicznej na terenie oczyszczalni ścieków w Wilczętach oraz budowy nowych lokalnych oczyszczalni ścieków w miejscowościach Spędy oraz Góry.

Sieć elektroenergetyczna, ciepłownictwo i sieć gazowa

Gmina zasilana jest przez rozległe sieci elektroenergetyczne średniego napięcia 15 kV wychodzących z GPZ 110/15 kV zlokalizowanych poza obszarem gminy i odprowadzających energię do stacji transformatorowych 15/0,4 kV. Do odbiorców energia przesyłana jest 1 liniami niskiego napięcia. Na terenie gminy nie ma zlokalizowanego systemu zaopatrzenia w ciepło. Potrzeby te zaspokajane są w oparciu o lokalne kotłownie i indywidualne źródła ciepła, w tym piece wykorzystujące m.in. węgiel, drewno czy olej opałowy. Przez gminę nie przebiegają gazociągi. Mieszkańcy korzystają z gazu z butli gazowych.

3.10.4 Gospodarka odpadami

Gmina nie posiada własnych instalacji do zagospodarowania odpadów. W okresie od 01.01.2024 r. do 31.12.2024 r. usługa odbioru odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych zlokalizowanych na terenie gminy Wilczęta realizowana była przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o., ul. Polna 3, 14-400 Pasłęk. Łącznie odebranych w tym okresie zostało 528,944 Mg odpadów komunalnych.¹⁵ Ponadto od dnia 01.01.2025 roku Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) znajdujący się w ZUO w Elblągu jest dostępny dla mieszkańców gminy Wilczęta.

¹⁵ Urząd Gminy w Wilczętach, *Raport o stanie gminy Wilczęta*, Wilczęta 2024

4. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz walorów krajobrazowych

4.1 Formy ochrony przyrody

Zgodnie z Art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm.), formami przyrody są:

- 1) Parki narodowe,
- 2) Rezerваты przyrody,
- 3) Parki krajobrazowe,
- 4) Obszary chronionego krajobrazu,
- 5) Obszary Natura 2000,
- 6) Pomniki przyrody,
- 7) Stanowiska dokumentacyjne,
- 8) Użytki ekologiczne,
- 9) Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- 10) Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie gminy Wilczęta według GDOŚ występuje szereg wspomnianych form ochrony przyrody w postaci: 2 rezerwatów przyrody, 4 Obszarów Chronionego Krajobrazu (z czego 2 wzdłuż granic gminy), 2 Obszary Natura 2000 (Tabela 7) oraz 69 pomników przyrody. Pozostałe formy ochrony, prócz ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów nie występuje.

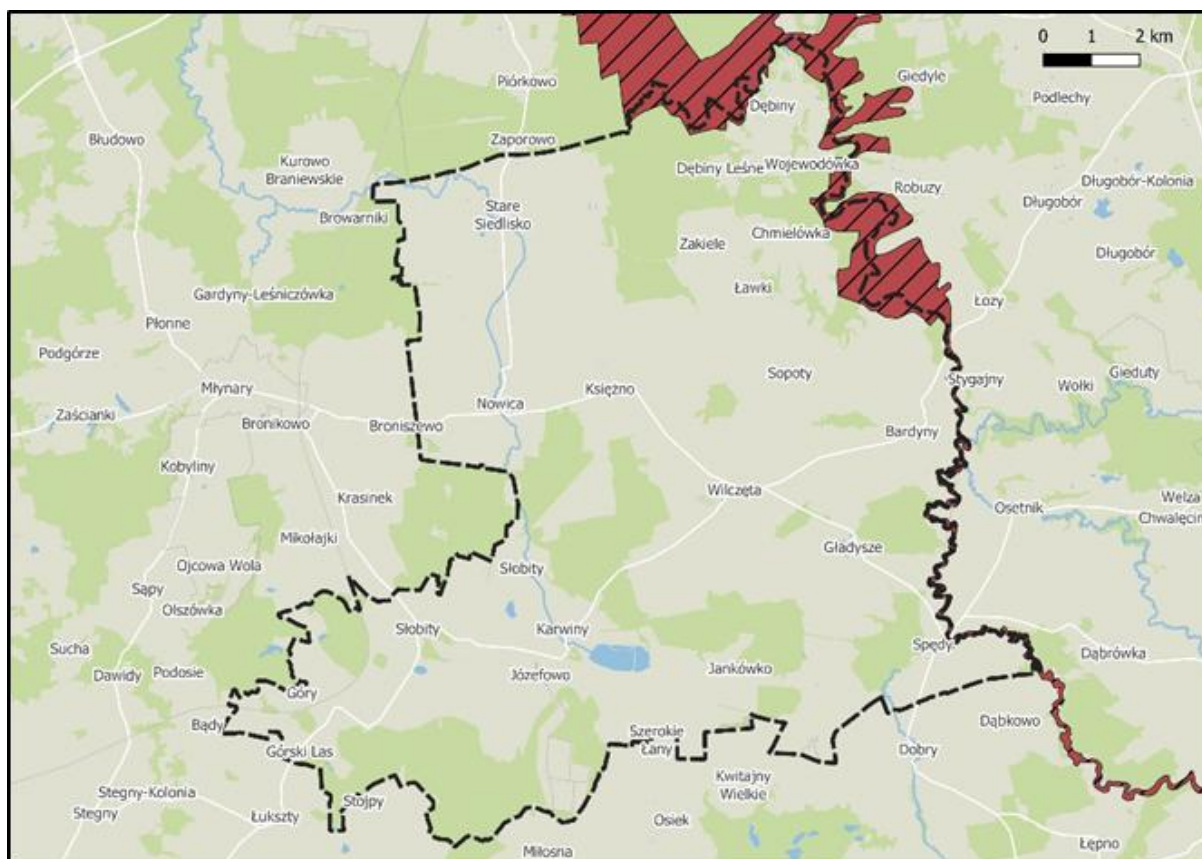
Tab. 7) Formy ochrony przyrody na terenie gminy Wilczęta (z wyłączeniem pomników przyrody)

L.p.	Forma ochrony	Nazwa	Data utworzenia
1	Rezerwat przyrody	Ostoja bobrów na rzece Pastęce	25.02.1970
2	Rezerwat przyrody	Osiek	13.02.1971
3	Obszar chronionego krajobrazu	Rzeki Wąskiej	1.07.1985
4	Obszar chronionego krajobrazu	Słobicki	1.07.1985
5	Obszar chronionego krajobrazu	Rzeki Baudy	1.07.1985
6	Obszar chronionego krajobrazu	Dolina Pastęki	1.01.1998
7	Obszar Natura 2000	Dolina Pastęka	15.01.2008
8	Obszar Natura 2000	Dolina Pastęki	5.11.2004

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta (na podstawie Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody, GDOŚ, <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf> [dostęp z dn. 29.08.2025])

Rezerwat przyrody Ostoja bobrów na Rzece Pasłęce

Rezerwat o łącznej powierzchni 4249,2 ha obejmuje rzekę Pasłękę wraz przylegającymi do niej gruntami oraz jeziorami, przez które przepływa. Ochroną objęta jest niemal cała długość rzeki – od jej źródeł w okolicy wsi Gryżliny w gminie Stawiguda aż do granic Braniewa, kilka kilometrów od ujścia do Zalewu Wiślanego. Celem utworzenia w 1970 r. rezerwatu była ochrona stanowisk bobra europejskiego. Obecnie na terenie całej ostoi żyje ponad 70 bobrzyczych rodzin. Oprócz bobrów występują tu także inne rzadkie gatunki zwierząt, m.in. wydra, zimorodek, pluszcz, bielik, orlik krzykliwy, żuraw, tracz nurogęś, a także 24 gatunki ryb.¹⁶

Rys. 10) Rezerwat przyrody „Ostojka bobrów na Rzece Pasłęce” w granicach gminy Wilczęta

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta

¹⁶ Visit Olsztyn, Rezerwat przyrody „Ostojka bobrów na rzece Pasłęce”, <https://visit.olsztyn.eu/place/2661/rezerwat-przyrody-ostojka-bobrow-na-rzece-paslece> [dostęp z dn. 29.08.2025]

Rezerwat przyrody Osiek

Jest to rezerwat obejmujący ochroną zbiorowisk torfowiskowych o powierzchni 43,4 ha. W całości znajduje się w granicach gminy Wilczęta. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie torfowiska wysokiego ze stanowiskami maliny moroszki *Rubus chamaemorus*. Malina moroszka jest gatunkiem arktyczno-borealnym. Jej obecność w Polsce związana jest z ostatnim zlodowaceniem. Pod koniec zlodowacenia północnopolskiego za cofającym się ku północy wałem lądolodu, wkroczyła roślinność arktyczna. Na opuszczonych przez lodowice obszarach, powstała wówczas tundra i zaczęły się tworzyć torfowiska. Malina moroszka występuje w Polsce na Pomorzu, Warmii i Mazurach oraz Karkonoszach, tylko w Europie Północnej. Jest zaliczana do roślin ginących, w Europie występuje w Szkocji, Niemczech, Polsce, Białorusi. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie.

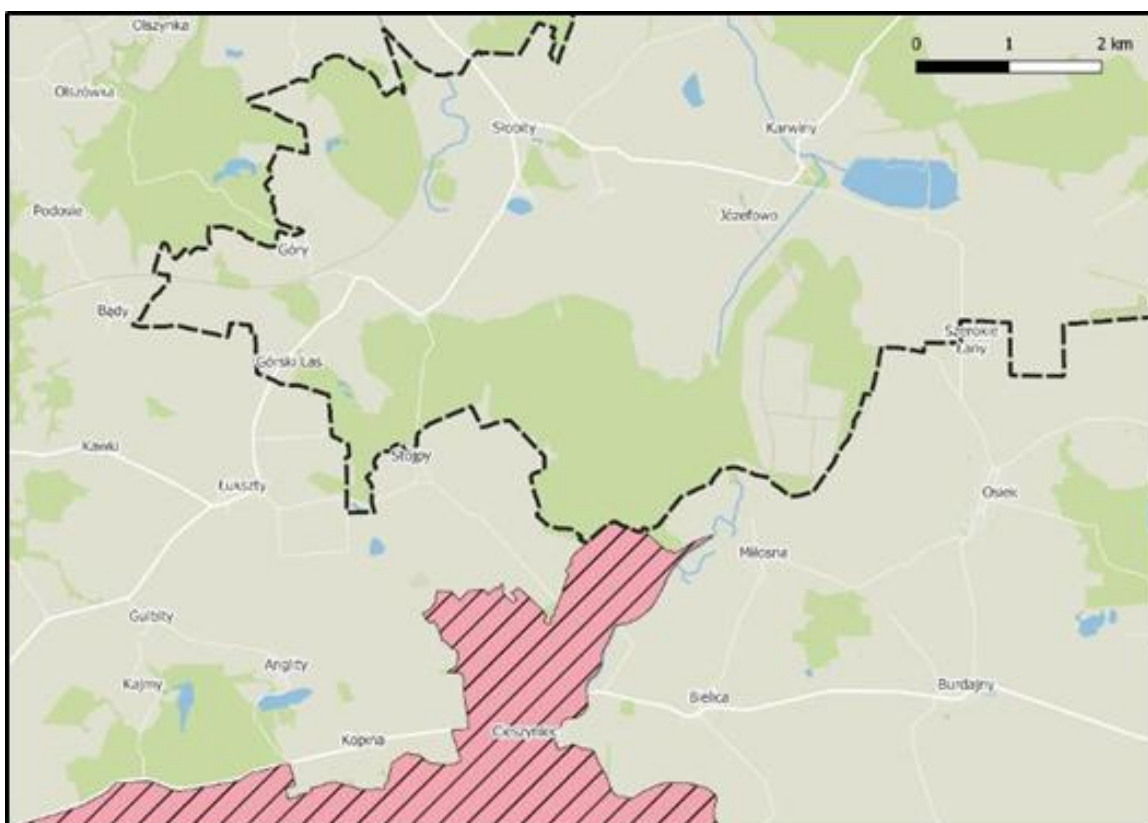

Rys. 11) Rezerwat przyrody „Osiek” w granicach gminy Wilczęta

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta

Obszar chronionego krajobrazu Rzeki Wąskiej

Obejmuje teren przyrzecza dolnego odcinka rzeki Wąskiej oraz teren przyrzecza jej lewego dopływu jakim jest ciek wodny Sała. W gminie Wilczęta, obszar ten obejmuje jedynie mały fragment na południowej granicy. Praktycznie ciągnie się na odcinku niecałych 800 m na południowej granicy gminy Wilczęta. Łączna powierzchnia całego obszaru wynosi 8019,5 ha. Elementami krajobrazotwórczymi są dolina rzeki Wąskiej na odcinku od m. Pasłęka do okolic wsi Cieszyniec, kompleksy lasu mieszanego świeżego leżącego przy drodze Pasłek – Ornetka oraz w okolicy wsi Surowe i Kwitajny, gm. Pasłek. Charakterystyczne są ponadto liczne rozcięcia erozyjne terenu wysoczyznowego przez ciek wodne: Sała, Olszynka i inne, rozmieszczone wzdłuż zboczy doliny rzeki Wąskiej, w pobliżu m. Pasłęka.

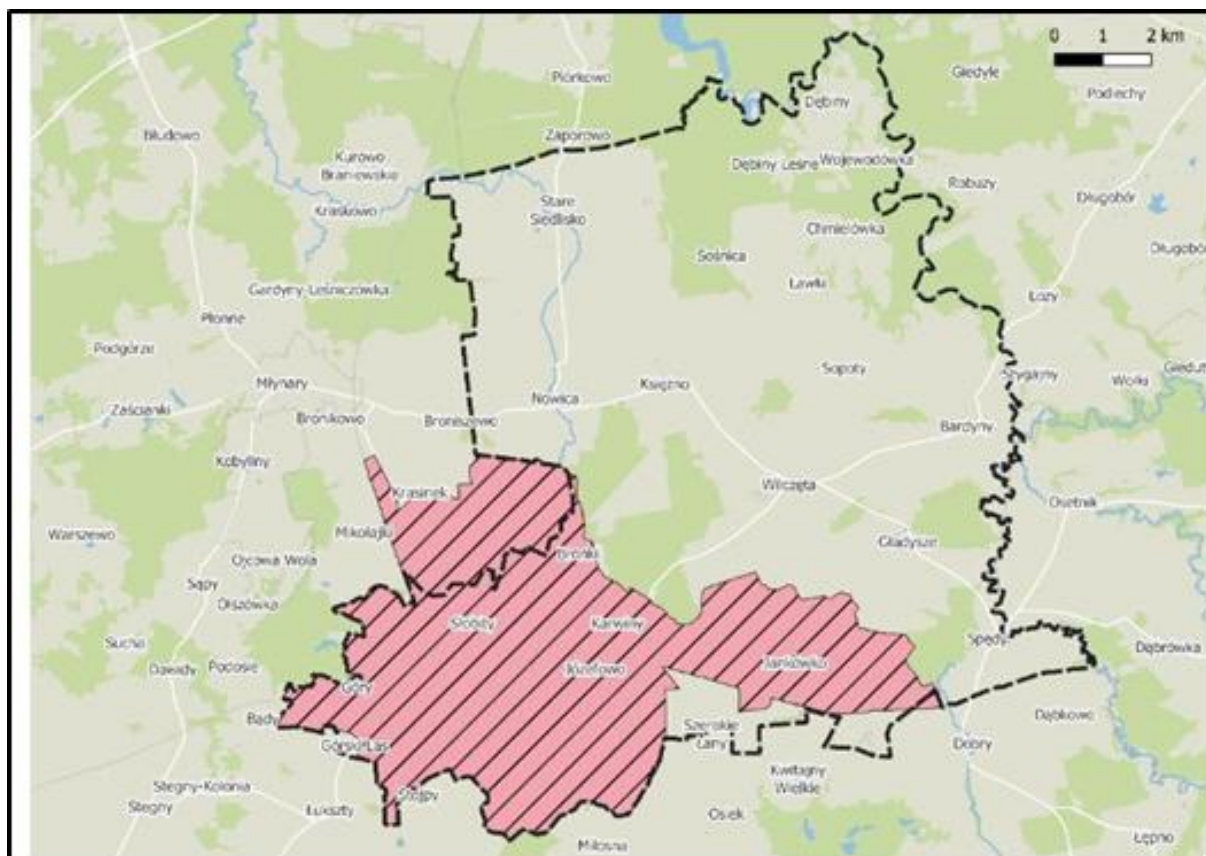

Rys. 12) Obszar Chronionego Krajobrazu „Rzeki Wąskiej” w granicach gminy Wilczęta

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta

Słobicki Obszar Chronionego Krajobrazu

Znajduje się pomiędzy rzekami Baudą, a Pasłąką i stanowi strefę ochronną torfowiskowego rezerwatu przyrody „Osiek”. Powierzchnia obszaru wynosi 5035,6 ha. Elementami krajobrazotwórczymi są: lasy mieszane świeże i wilgotne, tereny upraw polowych i użytków zielonych. Pod względem geomorfologicznym obszar stanowi strefę brzeżną dawnego zastoiska polodowcowego z terenami pojezierno-wysoczyznowymi moreny dennej falistej i niskopagórkowatej. Na kompleksie łąk położonych pomiędzy miejscowościami Karwiny a Tatarki występuje zjawisko bifurkacji.

Rys. 13) Obszar Chronionego Krajobrazu „Słobicki” w granicach gminy Wilczęta

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta

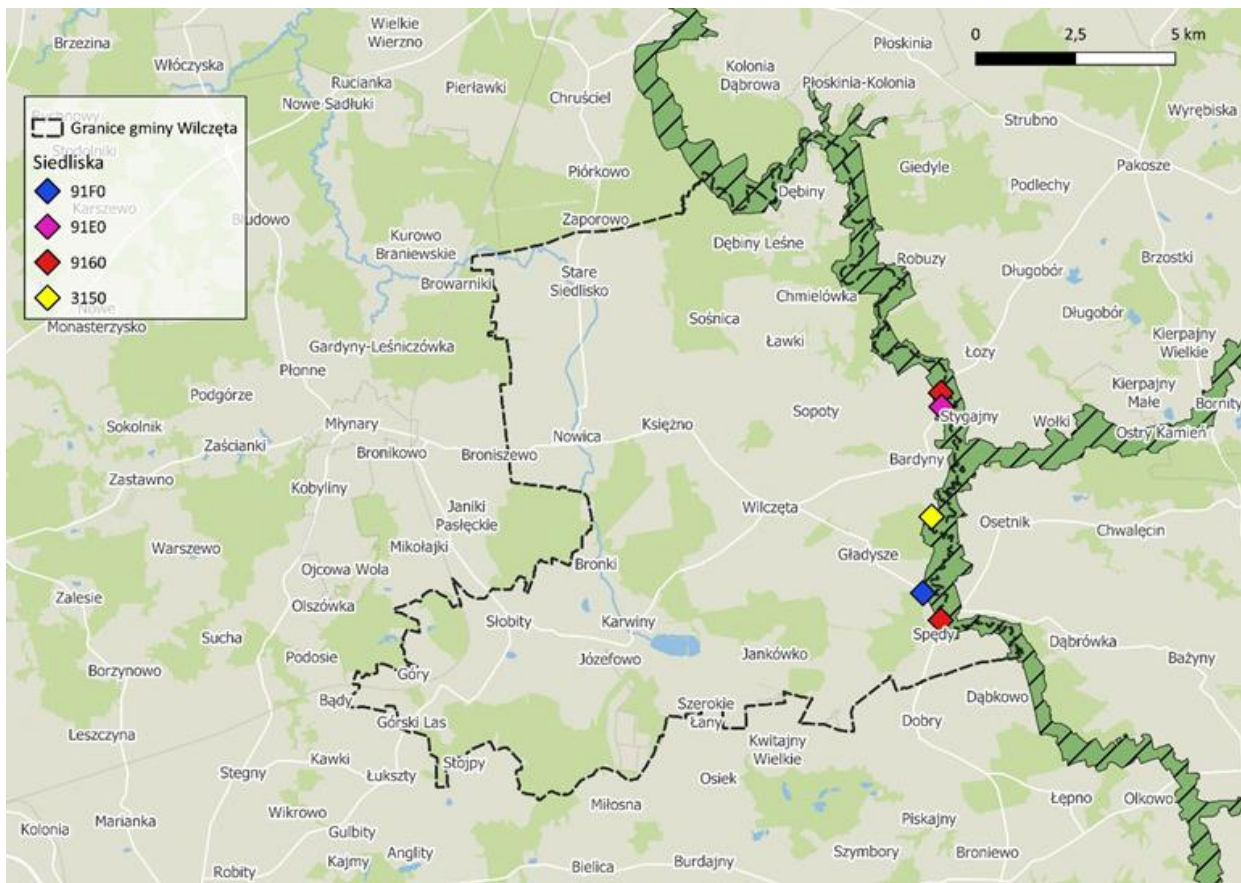
Obszar Natura 2000 Rzeka Pasłęka (PLH280006)

Stanowi specjalny obszar ochrony siedlisk o powierzchni 8418,46 ha. Został wyznaczony 15.01.2008 roku przez Komisję Europejską. W Polsce wyznaczenie nastąpiło dopiero 08.03.2022 roku. Wyróżnia się tu 11 siedlisk przyrodniczych (10 jako przedmiot ochrony) z załącznika I Dyrektywy siedliskowej oraz 18 gatunków (15 jako przedmiot ochrony) z załącznika II.

Do siedlisk przyrodniczych zalicza się: 3150 – jeziora eutroficzne i drobne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion (44,35% obszaru), 3160 – naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne (0,39% obszaru), 7110 – torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) (0,04% obszaru), 7140 – torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea) (0,18% obszaru), 3260 – nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*) (0,72% obszaru), 91DO – bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne (ułamek procenta obszaru), 91EO - Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe (ułamek procenta obszaru), 91F0 - Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*) (ułamek procenta obszaru), 9170 - Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*) (ułamek procenta obszaru).

Według danych GDOŚ na terenie gminy Wilczęta występują siedliska 3150, 9160 (Grąd subatlantycki), 91EO oraz 91F0 (Rys. 17).

Do gatunków zalicza się: 1096 *Lampetra planeri* – minóg strumieniowy, 1130 *Aspius aspius* – boleń, ryba karpowata, reofilna, 1166 *Triturus cristatus* – traszka grzebieniasta, 1188 *Bombina bombina* – kumak nizinny, 1037 *Ophiogomphus cecilia* – trzepla zielona, 1042 *Leucorrhinia pectoralis* – zalotka większa, 1060 *Lycaena dispar* – czerwończyk nieparek, 1032 *Unio crassus* – skójką gruboskorupowa, 1145 *Misgurnus fossilis* – piskorz, 1099 *Lampetra fluviatilis* – minóg rzeczny, 5339 *Rhodeus amarus* – różanka, 1149 *Cobitis taenia* – koza, 1163 *Cottus gobio* - głowacz białopłetwy, 1337 *Castor fiber* – bóbr europejski, 1355 *Lutra lutra* – wydra.

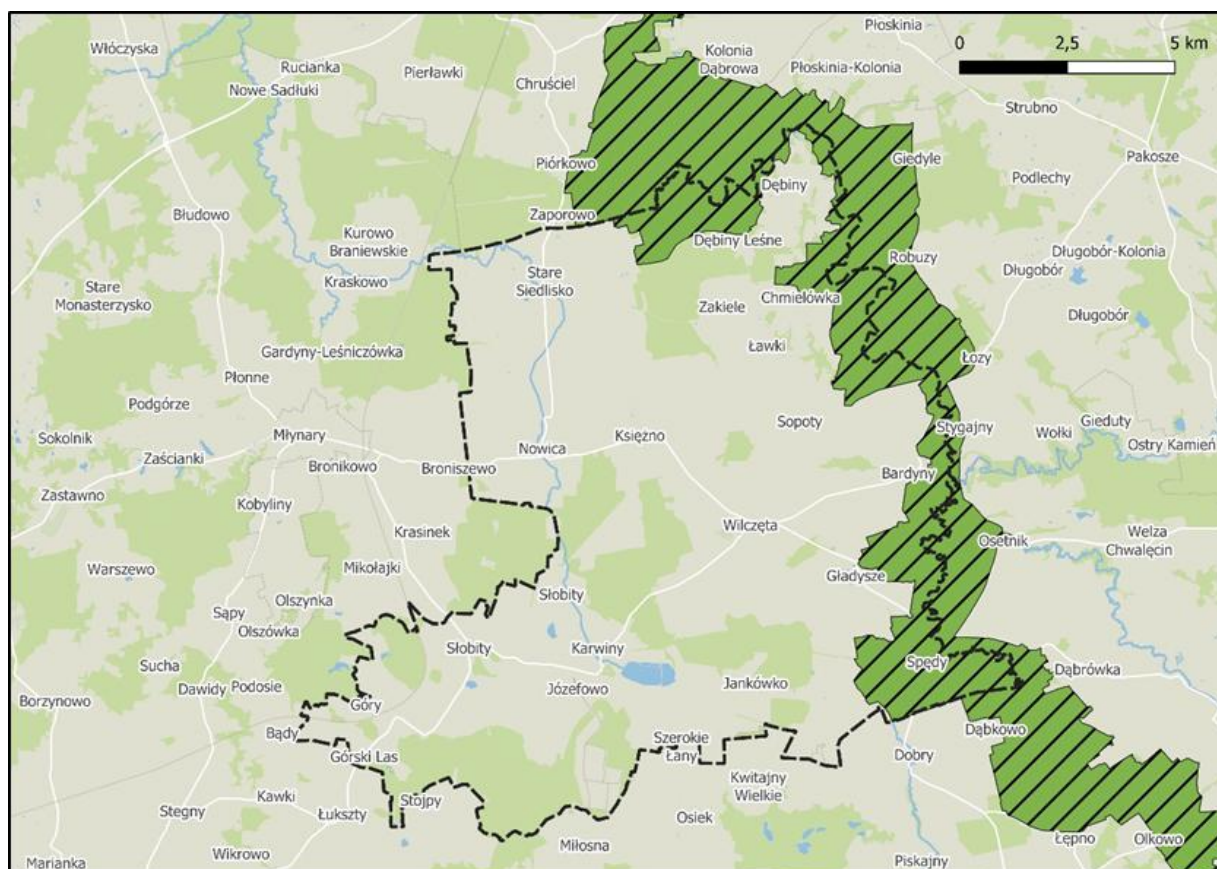

Rys. 16) Obszar Natura 2000 „Rzeka Pasłęka” wraz z siedliskami przyrodniczymi w granicach gminy Wilczęta

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta

Obszar Natura 2000 Dolina Pasłęki (PLB280002)

Wyznaczony został 5 listopada 2004 roku na mocy dyrektywy ptasiej (2009/147/WE) jako specjalny obszar ochrony ptaków. Celem jego utworzenia jest zachowanie siedlisk łągowych i żerowiskowych gatunków ptaków zagrożonych w skali europejskiej oraz zapewnienie im warunków do przetrwania i rozwoju. Obecnie obowiązującym aktem wyznaczającym obszar jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133). Dolina Pasłęki obejmuje malowniczy fragment doliny rzeki Pasłęki, charakteryzujący się mozaiką lasów, łąk, torfowisk i starorzeczy, które stanowią cenne siedliska dla licznych gatunków ptaków wodno-błotnych, drapieżnych i leśnych. Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 20 669,89 ha i obejmuje ochroną 35 gatunków dzikiego ptactwa wyszczególnionych przez Ramową Dyrektywę Ptasia. Fragment obszaru Natura 2000 Dolina Pasłęki, położony w gminie Wilczęta, obejmuje około 1900 ha. Ze względu na brak szczegółowych danych monitoringowych dla gminy, trudno precyzyjnie określić, ile z tych gatunków faktycznie występuje wyłącznie w tym fragmencie. Można jednak założyć, że znajdują się tu reprezentanci głównych gatunków chronionych całego obszaru, takich jak orlik krzykliwy, błotniak łąkowy, zimorodek czy bocian czarny. Dokładne dane wymagałyby lokalnych badań terenowych lub statystycznego monitoringu. Obecnie istniejący plan zadań ochronnych obowiązuje do 31.12.2099 r.

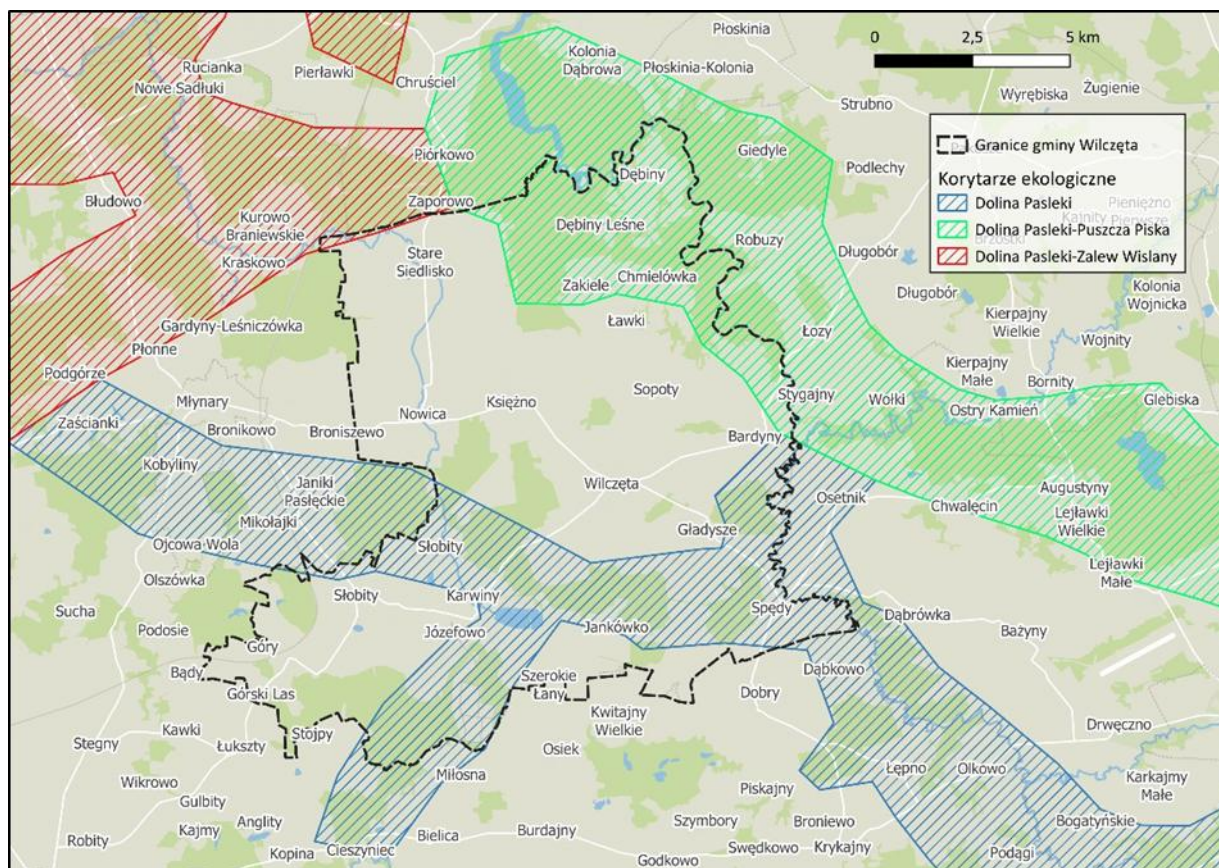

Rys. 17) Obszar Natura 2000 „Dolina Pasłęka” w granicach gminy Wilczęta

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta

Korytarze ekologiczne

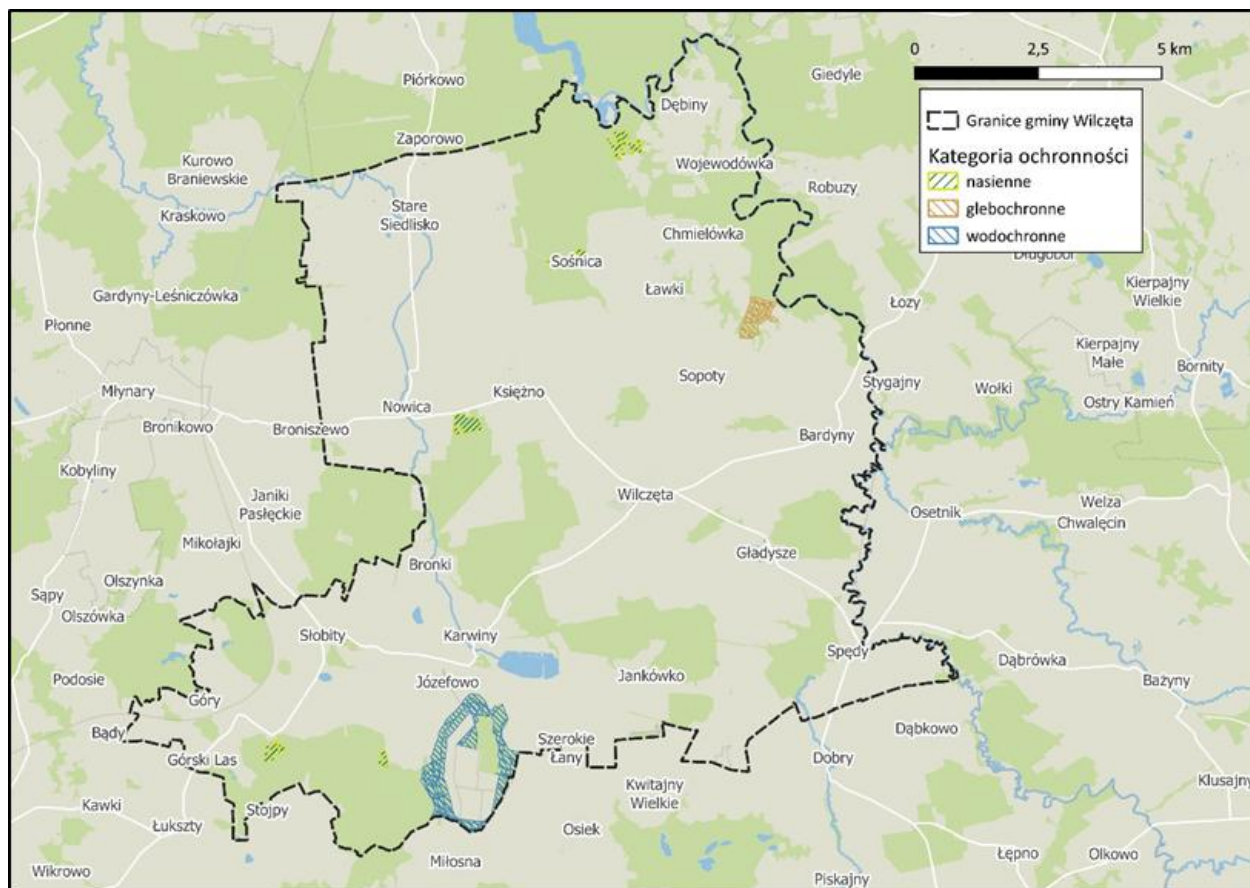
Korytarze ekologiczne to obszary lub pasy terenu, które umożliwiają zwierzętom i roślinom przemieszczanie się między różnymi fragmentami środowiska, zapewniając im możliwość migracji, rozprzestrzeniania się i zachowania różnorodności biologicznej. Korytarze ekologiczną pełnią więc rolę „zielonych mostów”, które łączą ze sobą izolowane obszary przyrodnicze. W granicy omawianej gminy funkcję korytarzy ekologicznych tworzą obszary chronionego krajobrazu w postaci „regionalnych korytarzy”. Lokalne korytarze ekologiczne pełnią funkcję łączników regionalnych korytarzy. W większości migracje gatunków następują wzdłuż rzeki Pasłęki. Korytarze te pełnią funkcje migracyjną wielu gatunków, zwłaszcza ryb i ssaków, zapewniają powiązania ekologiczne między rzeką, a otaczającymi kompleksami leśnymi, łąkami i torfowiskami oraz utrzymują ciągłość procesów przyrodniczych. Według danych geoprzestrzennych GDOŚ w granicach gminy Wilczęta występują 3 korytarze ekologiczne: Dolina Pasłęki, Dolina Pasłęki-Puszcza Piska oraz Dolina Pasłęki-Zalew Wiślany (Rys. 20).

Rys. 19) Występujące korytarze ekologiczne w granicach gminy Wilczęta

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta

W ramach ochrony przyrody wyróżnia się również lasy ochronne. W gminie Wilczęta ze względu na klasę ochronności, wyróżnia się lasy: nasienne, glebochronne oraz wodochronne. Lasy te pełnią przeznaczone są do pełnienia funkcji ekologicznych, klimatycznych oraz społecznych poprzez wpływ na mikroklimat, bioróżnorodność oraz poprawę jakości powietrza. Wyznaczone zostały za sprawą Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.

Rys. 20) Rozmieszczenie lasów ochronnych w granicach gminy Wilczęta

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta

4.2 Środowisko kulturowe

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292 ze zm.) ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania: zabytki nieruchome, zabytki ruchome oraz zabytki archeologiczne.

Według Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie, na terenie gminy Wilczęta znajdują się 4 zabytki wpisane do rejestru zabytków nieruchomych woj. warmińsko-mazurskiego, 1 zabytek wpisany do rejestru zabytków archeologicznych woj. warmińsko-mazurskiego (grodzisko cyplowe – wczesne średniowiecze VI-VIII w. kultura pruska) oraz 1 zabytek ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków.¹⁷ W granicach gminy Wilczęta znajduje się także 29 stanowisk archeologicznych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków archeologicznych, posiadających również swoją wartość dla dziedzictwa kulturowego gminy i budujących jego lokalną tożsamość.

Zgodnie z najaktualniejszymi danymi, pochodzącymi z Raportu o stanie gminy Wilczęta za rok 2024, do Gminnej Ewidencji Zabytków wpisanych jest łącznie 23 zabytków nieruchomych, które zostały objęte nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie.

Ważnym elementem krajobrazu kulturowego są ponadto aleje przydrożne drzew. Dotyczy to przede wszystkim alei drzew położonych wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 509 oraz wzdłuż niektórych dróg powiatowych.

¹⁷ WUOZ w olsztynie, <https://www.wuoz.olsztyn.pl/rejestr-i-ewidencja-zabytkow> [dostęp z dn. 01.09.2025]

Tab. 8) Zabytki nieruchome wchodzące w skład Gminnej Ewidencji Zabytków gminy Wilczęta

L.p.	Nazwa zabytku	Miejsce położenia	Numer rejestru	Data wpisu do rejestru
1.	Pałac, kuźnia	Gładysze	A-579	20.03.1963
2.	Stajnia przypałacowa	Gładysze	A-786	27.02.1968
3.	Założenie parkowe	Gładysze	A-2993	17.10.1990
4.	Kaplica grobowa	Gładysze	A-4574	22.06.2011
5.	Kościół wraz z cmentarzem	Karwiny	A-774	27.02.1968
6.	Dworek, Dawna Plebania	Ławki	A-777	13.03.1950
7.	Kościół /w ruinie/ I Cmentarz	Ławki	A-4109	10.05.1999
8.	Oficyna Pałacowa	Ławki	A-776	27.02.1968
9.	Pałac wraz z otaczającym parkiem	Ławki	A-775	13.03.1950
10.	Kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej wraz z Cmentarzem	Nowica	A - 799	28.02.1968
11.	Chałupa	Nowica Nr 14	A-852	28.03.1968
12.	Chałupa	Nowica Nr 20	A-853	28.03.1968
13.	Chałupa	Nowica Nr 27	A-851	2.03.1968
14.	Dom	Nowica Nr 75	A-804	2.03.1968
15.	Dawna Oficyna z Dwoma Budynkami Gospodarczymi wraz z działką Nr 355	Słobity	A-4015 (553/97)	27.10.1997
16.	Kościół p.w. Zmartwychwstania Pańskiego	Słobity	A-1222	11.11.1997
17.	Pałac z parkiem	Słobity	A-834	11.09.1949
18.	Zespół Folwarku z Zachowaną Zabudową Złożoną z 18 Budynków oraz Układu Drożnego	Słobity	A-3816	19.04.1995
19.	Chałupa	Słobity Nr 23	A-833	19.03.1968
20.	Budynek Gospodarczy	Stare Siedlisko	A-836	21.03.1968
21.	Kościół Filialny p.w. Św. Franciszka wraz z Cmentarzem	Stare Siedlisko	A-831	19.03.1968
22.	Chałupa	Stare Siedlisko Nr 27	A-830	19.03.1968
23.	Kościół p.w. Przemienienia Pańskiego w Wilczętach	Wilczęta	A-820	11.03.1957

Źródło: Raport o stanie gminy Wilczęta za rok 2024, Wilczęta, maj 2025 r.

5. Diagnoza stanu środowiska przyrodniczego

5.1 Stan zanieczyszczenia powietrza

Powietrze to wszechobecny i niezbędny składnik środowiska, odgrywający istotną rolę w jakości życia człowieka oraz stanu jego otoczenia. Ma wpływ m.in. na czystość wód powierzchniowych, zakwaszenie gleb, zdrowie lasów i jakości upraw. Zanieczyszczenia powietrza dzielą się na: gazowe, lotne i chemiczne (np. tlenki azotu, siarki czy dwutlenek węgla) oraz zanieczyszczenia pyłowe (pyły o działaniu toksycznym zawierające m.in. metale ciężkie, azbestowe czy pyły radioaktywne, pyły szkodliwe oraz pyły obojętne). Do źródeł antropogenicznych zaliczane są źródła komunalno-bytowe, kotłownie lokalne, indywidualne źródła ciepła, źródła transportowe oraz sektor usługowy. Zgodnie z art. 88 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, przynajmniej co 5 lat Główny Inspektor Ochrony Środowiska (GIOŚ) w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska dokonuje oceny jakości powietrza w poszczególnych strefach na potrzeby ustalenia odpowiedniego sposobu oceny jakości powietrza. Głównym celem takiej oceny jest określenie obszarów, gdzie występują przekroczenia lub istnieje prawdopodobieństwo przekroczenia normatywnych stężeń zanieczyszczeń i informowania oraz górnego i dolnego progu oszacowania. Ponadto za sprawą Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska (WIOŚ) określana jest szczegółowa ocena jakości powietrza dla danego roku. Oceny te wykonuje się w poszczególnych strefach na podstawie danych z monitoringu powietrza atmosferycznego, realizowanych przez PMŚ. Gmina Wilczęta zgodnie ze sporządzanymi raportami przynależy do strefy warmińsko-mazurskiej (PL2803).

Obecnie najaktualniejszą publikacją na tle całego województwa warmińsko-mazurskiego jest *Roczna Ocena Jakości Powietrza w województwie warmińsko-mazurskim Raport wojewódzki za rok 2024*. Na potrzeby ww. oceny rocznej jakości powietrza zastosowano pomiary intensywne, wykonywane na stałych stanowiskach. W ramach systemu PMŚ, na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonowało ogółem 10 stacji pomiarowych. Stacja znajdująca się najbliżej gminy Wilczęta to WmElbBazynsk, znajdująca się w mieście Elbląg (przynależnej do strefy miasto Elbląg), oddalonego o około 40 km od miejscowości Wilczęta. Najbliższa stacja znajdująca się w strefie warmińsko-mazurskiej to WmOstrPilsud (znajdującej się w mieście Ostróda), oddalonej o około 70 km od miejscowości Wilczęta. Wynika z tego, że w obrębie gminy Wilczęta, ani w jej bliskim sąsiedztwie nie prowadzono badań jakości powietrza.

Ocena przedstawia ogólną charakterystykę zanieczyszczeń powietrza dla całego województwa warmińsko-mazurskiego w zakresie: SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, O₃, pyłów zawieszonych PM₁₀ i 2,5, Pb, As, Cd, No oraz B(a)P ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz SO₂, NO_x oraz O₃ ze względu na ochronę roślin. Jak wskazuje ocena – głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w woj. warmińsko-mazurskim jest emisja antropogeniczna. W zakresie pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} oraz B(a)P największy udział stanowi emisja pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa), w zakresie tlenków azotu jest to emisja z transportu (emisja liniowa), w odniesieniu do tlenków siarki największa emisja pochodzi z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Udział w stężeniach zanieczyszczeń w powietrzu na obszarze województwa ma również napływ emisji z obszaru Polski oraz Europy. Istotnym źródłem emisji w województwie warmińsko-mazurskim jest transport drogowy, który wpływa na stężenia zanieczyszczeń zwłaszcza na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o znacznym natężeniu ruchu. Do lokalnych źródeł emisji zanieczyszczeń zalicza się emisję komunalno-bytową tzw. „niską emisję”, która pochodzi z domów ogrzewanych indywidualnie paliwami stałymi. Sektor ten odpowiada głównie za emisję pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu. W odniesieniu do całego kraju emisja komunalno-bytowa w województwie warmińsko-mazurskim stanowi odpowiednio 4,4% pyłu PM₁₀, 4,5% pyłu PM_{2,5} oraz 4,0% benzo(a)pirenu.

Wśród wszystkich zanieczyszczeń, w strefie warmińsko-mazurskiej wystąpiło przekroczenie dla zanieczyszczeń mających określone poziomy docelowe – benzo(a)piren (B(a)P) w pyłe zawieszonym PM(10) oraz dla zanieczyszczenia mającego określony poziom celów długoterminowych – ozon (O₃).

Tab. 9) Klasy strefy warmińsko-mazurskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskanych w ocenie za 2024 rok z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi i roślin.

zanieczyszczenie	klasa
ochrona zdrowia ludzi	
SO ₂	A
NO ₂	A
CO	A
C ₆ H ₆	A
O ₃ ¹⁾	A
PM ₁₀	A
PM _{2,5} ²⁾	A1
Pb	A
As	A
Cd	A
Ni	A
B(a)P	C
ochrona roślin	
SO ₂	A
NO _x	A
O ₃	A

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefa uzyskała klasę D2,

2) Dla pyłu zawieszzonego PM_{2,5} – poziom dopuszczalny I fazy, strefa uzyskała klasę A

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta (na podstawie danych z Rocznej Oceny Jakości Powietrza w województwie warmińsko-mazurskim Raport wojewódzki za rok 2024.)

Na przeważającym obszarze województwa warmińsko-mazurskiego w ostatnich latach występuje niski poziom zanieczyszczenia powietrza (poniżej poziomów dopuszczalnych/ docelowych) dla następujących substancji: dwutlenek siarki, benzen, tlenek węgla oraz oznaczanych w pyłe zawieszonym PM₁₀ metali: ołów, arsen, kadm i nikiel. Obecnie obserwuje się stopniową poprawę jakości powietrza pod względem poziomu zanieczyszczenia pyłem. Jednakże wysokie dobowe stężenia pyłu zawieszzonego PM₁₀ rejestrowane w sezonie grzewczym roku pozostają istotnym problemem.

Do głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Wilczęta można zaliczyć¹⁸:

- spalanie paliw, w wyniku którego powstają m.in. szkodliwe pyły, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla oraz dwutlenek węgla,
- procesy technologiczne, uwalniające do atmosfery związki fluoru, kwas siarkowy, tlenek cynku, chlorowodór, fenole, krezole czy też kwas octowy,
- niska emisja, która przyczynia się do wzrostu stężeń w atmosferze: dwutlenku siarki (SO₂), tlenku węgla (CO), tlenków azotu i niemetanowych lotnych związków organicznych,
- emisja komunikacyjna w postaci spalania paliw w postaci zanieczyszczeń gazowych oraz emisji pyłów w efekcie ścierania opon, hamulców, nawierzchni drogowych, zawierających ołów, kadm, nikiel i miedź,
- zakłady przemysłowe (w mniejszym stopniu) – Zakład Produkcji Torfowej w Józefowie

W ramach uzupełnienia informacji o jakości powietrza omawianego rejonu, należy wykorzystać dane dotyczące emisji zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych z terenu powiatu braniewskiego. Dane pochodzące z GUS przedstawiają, że w 2024 r. emisja zanieczyszczeń pyłowych wyniosła 15 t (ze spalania paliw), a gazowych 28 284 t (głównie dwutlenek węgla). Na przestrzeni ostatnich lat zauważalny jest niewielki spadek tych emisji (Tabela 10).

Tab. 10) Emisja zanieczyszczeń do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu braniewskiego na przestrzeni lat 2020-2024

Emisja zanieczyszczeń	Ilość zanieczyszczeń t/rok				
	2020	2021	2022	2023	2024
pyłowych:					
ogółem	15	19	22	19	15
na 1 km ² powierzchni	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01
ze spalania paliw	15	19	22	19	15
gazowych:					
ogółem	28 444	33 288	31 060	29 203	28 284
ogółem (bez dwutlenku węgla)	273	381	320	307	307
dwutlenek siarki	80	112	114	115	121
tlenki azotu	48	59	54	50	50
tlenki węgla	145	210	152	142	136
dwutlenek węgla	28 171	32 907	30 740	28 896	27 977
zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń					
pyłowe	177	187	234	173	147
gazowe	13	20	16	19	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [dostęp z dn. 02.09.2025]

¹⁸ Komorowski J., Wrześniewski M. *Program Ochrony Środowiska Gminy Wilczęta na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2019*, Wilczęta, kwiecień-maj 2013

5.2 Stan zanieczyszczenia wód powierzchniowych

Zgodnie z założeniami ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 ze zm.) celem prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych jest pozyskanie informacji o stanie wód w dorzeczach dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągania celów środowiskowych. Stan ekologiczny wód powierzchniowych określa się na podstawie danych uzyskanych w wyniku realizacji badań monitoringowych w reprezentatywnym punkcie monitorowania lub potencjału ekologicznego i stanu chemicznego lub reperowym punkcie pomiarowo-kontrolnym. Stan chemiczny określa się na podstawie badań substancji z grupy wskaźników chemicznych charakteryzujących występowanie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. Do oceny jakości wód powierzchniowych wykorzystuje się Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP) z podziałem na rzeczne (RW) i jeziorne (LW). Określane są przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Same badania sporządzane są przez Państwowy Monitoring Środowiska.

Jak przedstawiono w podrozdziale 3.4 w granicach gminy Wilczęta wyróżnia się 6 JCWP rzecznych. Na ich podstawie możliwe jest przedstawienie jakości wód powierzchniowych w zakresie aktualnego stanu ogólnego, ekologicznego, chemicznego, celów środowiskowych oraz oceny ich nieosiągnięcia dla danych JCWP (Tabela 11).

Tab. 11) Charakterystyka JCWP RW na terenie gminy

Nazwa JCWP	Zb. Pierzchały	Bauda z Dzikówką	Elszka	Młynówka	Pastępka od Drwęcy Warmińskiej do zb. Pierzchały	Wąska z Sałą
Kod JCWP	RW20002156939	RW2000105583	RW20001054589	RW20001056769	RW20001156939	RW200010545659
Obszar Dorzecza	Wisty	Wisty	Wisty	Wisty	Wisty	Wisty
Stan / potencjał ekologiczny	slaby	umiarkowany	slaby	brak badań biologicznych	umiarkowany	slaby
Stan chemiczny	poniżej dobrego	brak danych	poniżej dobrego	dobry	poniżej dobrego	poniżej dobrego
Stan ogólny	zły	zły	zły	brak danych	zły	zły
Cel środowiskowy (stan / potencjał ekologiczny)	dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym (troć wędrowną, węgorz europejski)	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Bauda w obrębie JCWP (dla troci wędrowniej),	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D,	dobry stan ekologiczny	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Pastępka w obrębie JCWP (dla węgorza europejskiego),	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D
Cel środowiskowy (stan chemiczny)	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry	dobry stan chemiczny	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników – stan dobry	dobry stan chemiczny
Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	zagrożona	zagrożona	zagrożona	zagrożona	zagrożona	zagrożona

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta (na podstawie kart charakterystyk JCWP, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe> [dostęp z dn. 02.09.2025])

Jak wynika z tabeli powyżej, na terenie gminy Wilczęta stan wód powierzchniowy na ogół określany jest jako zły, przy wysokim zagrożeniu nieosiągnięcia celów środowiskowych. Jakość wód samej rzeki Pasłęki posiada IV klasę czystości. Pod względem źródeł zanieczyszczeń są to przede wszystkim:

- rolnictwo (stosowanie nawozów sztucznych i naturalnych, środki ochrony roślin),
- niewłaściwa hodowla zwierząt,
- niedostateczna infrastruktura odprowadzająca ścieki bytowo-gospodarcze (niskie skanalizowanie gminy),
- bezpośrednie zrzuty surowych ścieków bytowo-gospodarczych do cieków wodnych,
- zrzuty niedostatecznie oczyszczonych ścieków

5.3 Stan zanieczyszczenia wód podziemnych

Właściwości wód podziemnych kształtowane są przez naturalne czynniki przyrodnicze (geogeniczne) i czynniki związane z działalnością człowieka (antropogeniczne). Na podstawie zapisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r., poz. 1087 ze zm.) ocena jakości wód podziemnych prowadzona jest przez Państwową Służbę Geologiczną, która zajmuje się analizą presji i oddziaływań na wody podziemne w zakresie chemicznym i ilościowym oraz oceną stanu wód podziemnych na obszarze JCWPd.

Gmina Wilczęta znajduje się na terenie JCWPd nr 19. Według kart charakterystyk JCWP obszar ten jest ciągle monitorowany. Ocena stanu tych wód z 2019 roku wykazuje, że posiada on dobry stan ogólny, w tym chemiczny i ilościowy. Celem środowiskowym jest utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych. Tym samym, obszar JCWPd nr 19 jest przeznaczony do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Na jakość tych wód wpływa dobra warstwa izolująca powierzchni w stropie warstw wodonośnych, która minimalizuje niekorzystne zachodzące w niej zmiany.

5.4 Klimat akustyczny i hałas

Klimat akustyczny określany jest jako zespół zjawisk akustycznych na danym obszarze, niezależnie od źródeł je wywołujących. Klimat akustyczny ocenia się zwykle za pomocą dźwięku. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska traktuje hałas jako zanieczyszczenie, wobec którego należy przyjmować takie same ogólne zasady postępowania, jak dla pozostałych zanieczyszczeń i związanych z nimi dziedzin ochrony środowiska. Wskaźnikiem oceny hałasu jest równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB). Poziom ten stanowi uśrednioną wartość w odniesieniu do pory doby (dzień od 6:00 do 22:00 lub noc od 22:00 do 6:00).

Głównym źródłem hałasu na terenie gminy Wilczęta są środki transportu. Największe natężenie hałasu odnotowuje się wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 505 i 509. Innymi źródłami hałasu są linia kolejowa Elbląg-Braniewo-Kalingrad oraz pojedyncze zakłady przemysłowe. Rzeczywiste zagrożenie hałasem komunikacyjnym na terenie gminy jest jednak stosunkowo małe. W ostatnich latach obszar gminy Wilczęta nie podlegał ocenie stanu akustycznego, prowadzonego przez GIOŚ na co wskazują strategiczne mapy hałasu.

5.5 Jakość gleb

Monitoring jakości gleb stanowi element prac Państwowego Monitoringu Środowiska. Prowadzony jest za sprawą programu „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski”. Celem programu jest ocena stanu zanieczyszczenia i zmian właściwości gleb w wymiarze czasowym i przestrzennym. Obowiązek prowadzenia takich badań wynika z zapisów art. 101b ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647).

Gleby na terenie gminy Wilczęta są przeważnie podatne na degradację za sprawą intensywnego użytkowania rolniczego. Gleby te są nieco nadmiernie zakwaszone, co związane jest z charakterem skał macierzystych i przebiegiem procesu glebotwórczego. Na zakwaszenie wpływ mają również związki siarki i azotu z atmosfery, kwaśne nawozy sztuczne oraz naturalne. Na terenie całego powiatu braniewskiego gleby bardzo kwaśne o $\text{pH} < 4,5$ stanowiły 32%, a kwaśne ($4,5 < \text{pH} < 5,5$) 51% powierzchni użytków rolnych, co stanowi najwyższy wskaźnik w skali województwa.¹⁹ Na obszarze całego województwa warmińsko-mazurskiego odczyn pH waha się w przedziale między 5,3 – 5,5.

5.6 Promieniowanie pól elektromagnetycznych

Na terenie gminy Wilczęta nie są przekraczane dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych (PEM). Wynika to z braku sieci wysokiego i najwyższego napięcia w granicach gminy. Źródłami promieniowania mogą być natomiast stacje telefonii komórkowej oraz promieniowanie pochodzące z obszarów poza gminą. Według *Oceny poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku w roku 2023 w województwie warmińsko-mazurskim* dla najbliższego punktu pomiarowego (Młynary, N_2021_E_8) względem gminy Wilczęta normy promieniowania nie są przekraczane i nie przekraczają 0,8 V/m.

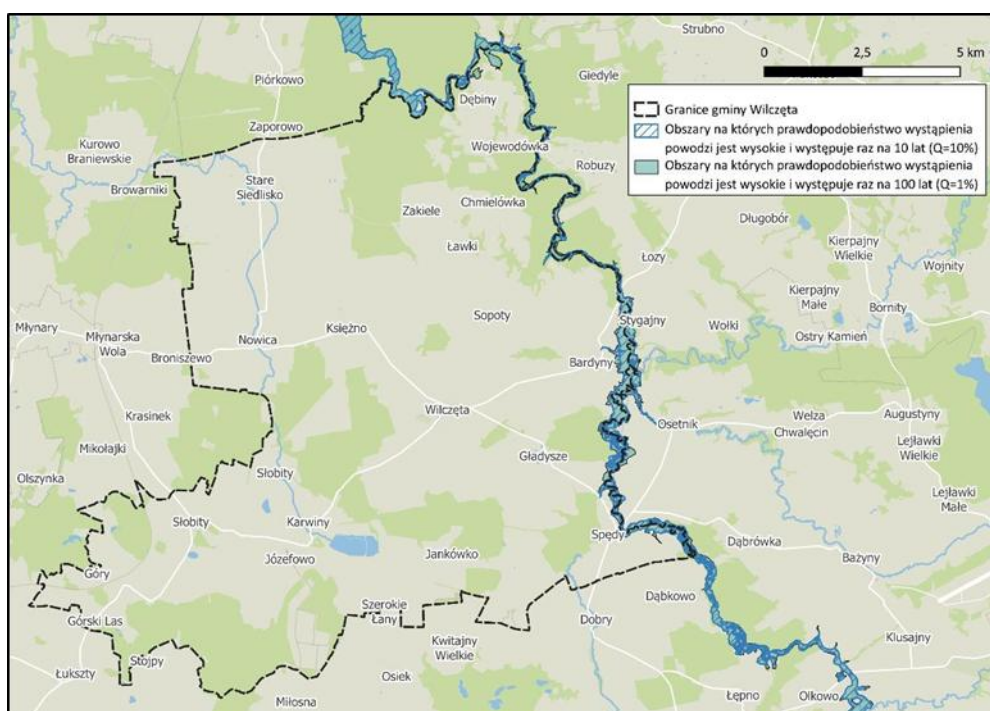
5.7 Zagrożenie powodziowe

Powódź, rozumiana jest jako czasowe zalanie terenów, na których zwykle w naturalnych warunkach, nie występuje pokrycie wodą. Nienaturalne występowanie wód, wiąże się z wezbraniem jej w zbiornikach, morzach, rzekach lub kanałach. W związku z potencjalnym ryzykiem, występowania powodzi, wyznaczone zostały obszary szczególnego zagrożenia powodzią o symbolach Q1 oraz Q10. Oznaczają one kolejno, prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi raz na 100 lat (średnie prawdopodobieństwo) oraz na 10 lat (prawdopodobieństwo wysokie). Głównym celem opracowania map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego jest utworzenie fundamentu dla opracowania strategii zarządzania ryzykiem powodziowym. Te mapy stanowią kluczowy element racjonalnego planowania przestrzennego w obszarach podatnych na powódzie, co przyczynia się do minimalizacji negatywnych konsekwencji tych zjawisk.

W gminie Wilczęta występuje zagrożenie powodziowe od strony rzeki Pasłęki, czyli na wschodniej i północno-wschodniej granicy gminy (Rys. 22). Ryzyko to może nastąpić w szczególnych przypadkach

¹⁹ Zarząd powiatu braniewskiego, *Program ochrony środowiska powiatu braniewskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem kierunków działań na lata 2012-2015*, Braniewo, grudzień 2008

w przypadku negatywnych zjawisk hydrologicznych takich jak intensywne opady czy nagłego topnienia śniegu. Szeroko rozbudowany system urządzeń melioracyjnych, a także sieć naturalnej retencji wód powoduje, iż ryzyko wystąpienia powodzi, jest stosunkowo niewielkie. Rzeka Pasłęka, od strony gminy Wilczęta, nie jest wyposażona w wał przeciwpowodziowy. Oznacza to, że teren gminny nie jest wyposażony w odpowiednie systemy zabezpieczenia przed powodzią. Wynika to prawdopodobnie z niewielkiego ryzyka wystąpienia powodzi, co jest efektem naturalnego ukształtowania terenu oraz szeroko rozwiniętej sieci melioracji gruntów.

Rys. 21) Zagrożenie powodziowe na terenie gminy Wilczęta

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne na potrzeby planu ogólnego gminy Wilczęta (na podstawie danych z PGW Wody Polskie)

5.8 Susza

Susza to długotrwały deficyt opadów, który prowadzi do niedoboru wody i ma negatywne skutki dla środowiska, rolnictwa i gospodarki. Może przybierać formy suszy atmosferycznej (niedobór opadów), rolniczej (niedostatek wilgoci w glebie), hydrologicznej (obniżenie poziomu wód powierzchniowych) oraz hydrogeologicznej (spadek zasobów wód podziemnych). Większość obszaru gminy Wilczęta jest słabo zagrożona suszą (41,2%) i obejmują tereny w północnej oraz południowo-zachodniej części gminy. Umiarkowane zagrożenie obejmuje głównie centralną część (39,8%), a silne zagrożenie dotyczy wyłącznie na południu i południowym wschodzie. Niskie zagrożenie suszą wynika z umiejscowienia gminy w obszarze występowania wysokiego wskaźnika wilgotności gleby ze średnią wartością ok. 60% w skali całego roku dla warstwy 0-7 cm.

5.9 Tereny osuwiskowe

Według Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej, prowadzonego przez Państwowy Instytut Geologiczny, na terenie gminy Wilczęta bezpośrednio nie występuje zagrożenie osuwiskowe. Obszarem problematycznym jest jedynie wschodnia granica gminy (w niedalekiej odległości od wsi Spędy), gdzie po wschodniej stronie rzeki Pasłęki (gm. Orneta) występuje jedno aktywne okresowo osuwisko (nr 140029) oraz inne nieaktywne osuwiska. Bezpośrednio zagrożenie ruchami masowymi obejmuje bardziej obszary gminy Orneta przy wschodnich dopływach rzeki Pasłęki.

5.10 Azbest

Azbest należy do niebezpiecznych odpadów, który stanowi poważny problem dla zdrowia ludzi i stanu środowiska. Gmina Wilczęta czynnie prowadzi działania związane z demontażem, transportem i unieszkodliwianiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest za sprawą Programu Usuwania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. Według danych z bazy azbestowej prowadzonej przez gov.pl w gminie Wilczęta w 2021 roku zinwentaryzowano 1 231 989 kg azbestu, unieszkodliwiono 63 485 kg, do unieszkodliwienia pozostało 1 168 504 kg.

5.11 Pożary lasów

Lasy na terenie gminy Wilczęta są w niewielkim stopniu narażone na występowanie pożarów. Nadleśnictwo Młynary z uwagi na małą ilość pożarów i żyzne siedliska leśne należy do III kategorii zagrożenia pożarowego. Największe zagrożenie pożarowe w lasach wiąże się z bytowaniem w nim ludzi oraz z wypalaniem łąk i pastwisk.

5.12 Syntetyczna ocena stanu środowiska

Gmina Wilczęta to obszar, którego krajobraz dominuje w pagórkowate obszary rolnicze, kompleksy leśne i rzeki oraz pojedyncze jednostki terytorialne w postaci wyłącznie wsi. Wiodącą funkcją gospodarki jest rolnictwo rozwijające się na bazie gospodarstw indywidualnych i zespołowych. Przemysł nie jest szczególnie rozwinięty i nie stanowi silnego elementu gminnej gospodarki.

Pod względem stanu jakości środowiska obszar gminy można określić jako dobry, zwłaszcza jeżeli chodzi o: wody podziemne (dobrej jakości), znikomą uciążliwość hałasu i promieniowania elektromagnetycznego, dużą wilgotność gleb (znikome zagrożenie suszą) oraz dobrą jakość powietrza atmosferycznego. Temu wszystkiemu towarzyszy duża ilość obszarów chronionych w postaci rezerwatów, obszarów Natura 2000, korytarzy ekologicznych, itp. Do uciążliwości oraz zagrożeń dla środowiska należy zaliczyć przede wszystkim złą jakość wód powierzchniowych i wysoką podatność na eutrofizację cieków wodnych, stanowiących nierozłączny element krajobrazu gminy. Złą jakość np. rzeki Pasłęki niesie za sobą wiele negatywnych konsekwencji w postaci m.in. ubożenia ekologicznego, zaniku siedlisk chronionych, ograniczenia wykorzystania tych wód oraz spadku jej atrakcyjności. Z rzeką tą związane jest również zagrożenie powodziowe, które mimo istnienia nie stanowi najpoważniejszego zagrożenia. Innym negatywnym aspektem jest jakość gleb, która odznacza się wysokim odczynem kwaśnym, mimo że w gminie przeważają dobre, pszenne kompleksy użyteczności rolniczej. Wysoka kwasowość gleb negatywnie wpływa m.in. na pobieranie składników pokarmowych przez rośliny, ogranicza rozwój systemu korzeniowego oraz powoduje spadek żyzności gleb, co w konsekwencji powoduje niższe plony oraz wyższe koszty produkcji rolniczej. Przyczynami

wymienionych zagrożeń prawdopodobnie są prowadzenie intensywnego rolnictwa, spływ powierzchniowy nawozów, gnojowica, nieszczelne szamba, niedostatecznie oczyszczone ścieki z gospodarstw, spływ z dróg (metale ciężkie, paliwa, oleje) oraz w przypadku wyłącznie gleb - kwaśne opady, ich naturalny skład mineralny, intensywne nawożenie mineralne oraz zalesienia drzew iglastych, których igliwie dodatkowo zakwasza glebę poprzez rozkład materii organicznej.

Do pozostałych zagrożeń dla środowiska przyrodniczego na terenie gminy Wilczęta można zaliczyć: pożary, zanieczyszczenie powietrza (niska emisja), obniżanie się poziomu wód gruntowych, prace związane z wydobywaniem surowców naturalnych, presja turystyczna, szkody dla lasów powodowane przez organizmy żywe (owady, grzyby, zwierzęta łowne).

5.13 Ocena odporności środowiska na degradację i zdolność do regeneracji, powiązania przyrodnicze

Odporność środowiska na antropopresję określana jest jako: stabilność, wrażliwość i reakcja środowiska.²⁰

- **Odporność** - odnosi się do konkretnego rodzaju oddziaływania na środowisko,
- **Stabilność** – definiowana jako trwałość systemu (np. fragmentacja środowiska) w warunkach niezmiennego otoczenia oraz zdolności do powrotu do stanu oryginalnego po zakończeniu oddziaływania zakłócających czynników zewnętrznych,
- **Wrażliwość** – im środowisko danego obszaru jest bardziej wrażliwe na dany bodziec, tym mniej jest na niego odporne i odwrotnie. Obszar może być jednocześnie mało odporny na jeden typ działań człowieka, będąc jednocześnie bardzo odporny na inny,
- **Reakcja** – zespół procesów zachodzących w środowisku, będących skutkiem działania bodźców antropogenicznych.

Ocena odporności środowiska na degradację oraz jego zdolność do regeneracji wymaga uwzględnienia czynników takich jak intensywność wykorzystywania zasobów, presja antropogeniczna oraz charakterystyka naturalnych procesów odtwarzania. Elementy środowiska naturalnego posiadają własne zdolności regeneracyjne, lecz wiąże się to z ich ochroną. Poszczególne elementy środowiska znajdujące się w gminie Wilczęta, takie jak wody powierzchniowe, lasy, gleby itp. wzajemnie na siebie oddziałują. Głównie na tą odporność wpływać mogą ekosystemy wodne, które posiadają naturalną zdolność do samooczyszczania poprzez procesy fizyczne (sedymentacja, rozcieńczenie), chemiczne (rozkład substancji) i biologiczne (działalność mikroorganizmów, czy przyswajanie zanieczyszczeń przez rośliny wodne). Dużą wartość posiadają lasy i tereny zielone, które pełnią funkcję „zielonych płuc”, filtrując powietrze z pyłów i zanieczyszczeń gazowych. Roślinność na terenach nadrzecznych i nadjeziornych (np. szuwały) tworzy naturalne strefy buforowe, które ograniczają spływ zanieczyszczeń z pól do wód.

²⁰ Kistowski M., *Ocena odporności środowiska na degradację oraz jego zdolności do regeneracji*, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Warszawa 2003

Gleby leśne mają także większą zdolność do wiązania zanieczyszczeń. Różnorodność gatunków i ich wzajemne powiązania zapewniają większą stabilność i zdolność do regeneracji po wystąpieniu stresu środowiskowego. Ponadto powierzchnie gliniaste mogą mieć większą zdolność do sorpcji zanieczyszczeń, ograniczając ich migrację do wód gruntowych. Czynniki zmniejszającymi tą odporność są m.in. intensyfikacja rolnictwa, urbanizacja i rozwój infrastruktury, emisja zanieczyszczeń do powietrza, zmiany hydrologiczne.

Ocena odporności środowiska na degradację oraz jego zdolności do regeneracji wymaga uwzględnienia takich czynników, jak intensywność eksploatacji zasobów, presja działalności człowieka oraz naturalne mechanizmy odtwarzania. Poszczególne elementy przyrody, obecne na terenie gminy Wilczęta – wody powierzchniowe, gleby czy lasy – posiadają własne zdolności regeneracyjne i jednocześnie wzajemnie na siebie oddziałują, co zwiększa lub ogranicza ich odporność. Szczególną rolę pełnią ekosystemy wodne, które mogą samooczyszczać się dzięki procesom: fizycznym (np. sedymentacja, rozcieńczenie), chemicznym (rozkład substancji), biologicznym (działalność mikroorganizmów, przyswajanie zanieczyszczeń przez rośliny wodne). Duże znaczenie mają także lasy i tereny zielone, działające jak „zielone płuca” – filtrują powietrze z pyłów i gazów. Roślinność stref nadrzecznych i nadjeziornych (np. szuwały) tworzy naturalne pasy buforowe, które ograniczają spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych do wód. Gleby leśne mają zwiększoną zdolność wiązania zanieczyszczeń, a powierzchnie gliniaste dzięki właściwościom sorpcyjnym ograniczają migrację substancji szkodliwych do wód gruntowych. Ważnym czynnikiem zwiększającym odporność ekosystemów jest również różnorodność gatunkowa – im większa liczba gatunków i powiązań między nimi, tym większa stabilność oraz zdolność środowiska do odnowy po wystąpieniu stresu. Do głównych zagrożeń obniżających odporność środowiska w gminie Wilczęta zalicza się: intensyfikację rolnictwa, rozwój infrastruktury, zakwaszenie gleb, zanieczyszczenie wód powierzchniowych, emisję zanieczyszczeń oraz przekształcenia stosunków wodnych. Świadectwem powiązań przyrodniczych gminy Wilczęta są funkcjonujące korytarze ekologiczne, służące jako łącznik pomiędzy ważnymi przyrodniczo obszarami dla fauny i flory. Naturalnymi korytarzami ekologicznymi są rzeki, lasy, jak i obszary rolnicze, które łączą ze sobą różne ekosystemy i stanowią szlaki migracji dla wielu gatunków zwierząt i rozprzestrzeniania się roślin. Rzeki wpływają na poziom wód gruntowych, co jest kluczowe dla ekosystemów leśnych i użytków zielonych. Prowadzenie działalności regulacyjnych mogą powodować dalekosiężne skutki dla całego ekosystemu. Lasy, szczególnie te położone w zlewniach rzek, pełnią kluczową rolę w ochronie jakości wody. Gleby leśne, dzięki materii organicznej mają większą zdolność do wiązania zanieczyszczeń, działając jak naturalny filtr. Tak samo lasy działają jako schronienie i dom dla wielu gatunków zwierząt i roślin. Barierami w funkcjonowaniu tych powiązań są przede wszystkim infrastruktura transportowa, melioracje oraz zanieczyszczenia środowiska.

Z uwagi na wskazane zagrożenia, negatywne i pozytywne aspekty jakości środowiska gminy Wilczęta oraz wzajemne ich oddziaływanie na siebie, odpowiednie będzie określenie, że odporność środowiska gminy na degradację oraz jej zdolność do regeneracji jest obecnie umiarkowane, bądź dobre. Występująca słaba zdolność regeneracyjna oraz prawdopodobieństwo nieosiągnięcia poprawy jakości dla wód powierzchniowych gminy stanowi poważne wyzwanie w przyszłych planach odbudowy środowiska przyrodniczego. Istnieje jednak wiele pozytywnych czynników, takich jak znikomy udział przemysłu, leśno-rolniczy charakter gminy, wysoka różnorodność przyrodnicza regionu czy występowanie obszarów chronionych, które mogą wpłynąć na poprawę jakości całego środowiska gminy.

6. Ocena oddziaływania na środowisko ustaleń planu ogólnego

6.1 Prognoza zmian środowiska przy braku realizacji ustaleń planu ogólnego

Odstąpienie od uchwalenia planu ogólnego może spowodować, że zagospodarowanie przestrzenne terenu gminy będzie odbywać się w sposób nie do końca skoordynowany oraz niezgodny z wymogami kształtowania ładu przestrzennego, ochrony przyrody i krajobrazu.

Zgodnie z nowelizacją **Ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw**, która weszła w życie 7 maja 2025r., w przypadku braku planu ogólnego obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego utraci moc prawną po **30 czerwca 2026 r.** Brak planu ogólnego skutkuje poważnymi utrudnieniami w prowadzeniu polityki przestrzennej gminy, w tym w określaniu przeznaczenia terenów pod konkretne funkcje oraz ustalaniu zasad ich zagospodarowania i zabudowy. Może to prowadzić do niekontrolowanego rozwoju przestrzennego, a także utrudniać podejmowanie decyzji administracyjnych dotyczących nowych inwestycji. Dodatkowo, brak spójnych i jednoznacznych regulacji przestrzennych może osłabić skuteczność ochrony środowiska przyrodniczego, prowadząc do zwiększonej presji urbanizacyjnej na tereny cenne przyrodniczo, a także do pojawienia się nowych, dotychczas nieobserwowanych oddziaływań na środowisko. Niekontrolowany rozwój może przyczynić się do degradacji krajobrazu, zaburzenia stosunków wodnych, fragmentacji ekosystemów czy pogorszenia się jakości powietrza. Ponadto, rezygnacja z uchwalenia planu ogólnego może skutkować wzrostem chaosu urbanistycznego oraz brakiem odpowiednich mechanizmów kontrolujących nowe inwestycje, co stwarza ryzyko nieharmonijnego rozwoju i konfliktów przestrzennych. Brak jasnych wytycznych w zakresie zagospodarowania terenów może również wpłynąć negatywnie na jakość życia mieszkańców oraz ograniczyć możliwość skutecznego zarządzania rozwojem infrastruktury technicznej i społecznej.

6.2 Przewidywane skutki wpływu realizacji ustaleń projektu planu ogólnego na poszczególne komponenty środowiska

6.2.1 Powierzchnia ziemi

Przekształcenia powierzchni ziemi są nieodłącznym elementem powstawania nowych inwestycji. Budowa obiektów, ciągów komunikacyjnych czy elementów infrastruktury prowadzi do trwałych zmian w ukształtowaniu terenu. Zakres tych zmian zależy od skali i rodzaju inwestycji. W większości przypadków istniejące wcześniej formy są dostosowywane do potrzeb inwestycyjnych, co skutkuje powstawaniem nowych form antropogenicznych, takich jak nasypy, zwałowiska, rowy czy powierzchnie zniwelowane.

Teren objęty projektem planu ogólnego uległ różnorodnym przekształceniom w wyniku realizacji wcześniejszych inwestycji budowlanych. Prace te obejmowały wyrównywanie i utwardzanie powierzchni, tworzenie wykopów i nasypów pod fundamenty oraz budowę infrastruktury, dróg i rowów melioracyjnych. Istotnym przekształceniem są także wyrobiska związane z wydobywaniem torfu w pobliżu miejscowości Dębień.

Przekształcenia powierzchni ziemi będą dotyczyć głównie obszarów na których wyznaczono strefy górnictwa (SG), dopuszczono lokalizację elektrowni wiatrowych oraz które przeznaczono w projekcie planu na uzupełnienie zabudowy, a które dotychczas pozostawały niezagospodarowane. Na niektórych terenach planuje się zwiększenie intensywności zabudowy poprzez jej zagęszczenie, co może skutkować lokalnym utwardzeniem gruntu i zmianami w ukształtowaniu terenu. W trakcie realizacji

inwestycji budowlanych nastąpi przemieszczanie mas ziemnych, a ich nadmiar, powstający w wyniku wykopów, będzie musiał zostać usunięty zgodnie z obowiązującymi przepisami lub zagospodarowany na miejscu, co miejscowo może wpłynąć na ukształtowanie powierzchni.

W przypadku najcenniejszych gleb III klasy bonitacyjnej, w zdecydowanej większości zostały one objęte strefami związanymi z rolnictwem, czyli strefą wielofunkcyjną z zabudową zagrodową (SZ), strefą produkcji rolniczej (SR) oraz strefą otwartą (SO), co zapewnia ich skuteczną ochronę i wykorzystanie z domyślnym przeznaczeniem. W niektórych sytuacjach gleby III klasy obejmują swoim zasięgiem inne strefy planistyczne, np. strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ), jak również część stref 12SO i 120SO, dla których ustalono profil dodatkowy „teren elektrowni wiatrowej”. Należy mieć na uwadze, że gleby klas I-III podlegają ochronie na mocy Ustawy z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, co wiąże się z koniecznością uzyskania zgody od ministra właściwego do spraw rozwoju wsi w przypadku przeznaczenia ich miejscowym planie na cele nierolnicze i nieleśne. Nie dotyczy to jednak gruntów rolnych położonych na terenach miejskich (nie odnosi się do gminy Wilczęta), a także tych terenów, dla których w planie ogólnym wyznaczono obszary uzupełnienia zabudowy.

Projekt planu zawiera zasady zagospodarowania terenu oraz wskaźniki dotyczące kształtowania zabudowy, takie jak maksymalna intensywność zabudowy nadziemnej, maksymalny udział powierzchni zabudowanej, maksymalna wysokość budynków oraz minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej. Wdrożenie tych zasad pozwoli ograniczyć nadmierne uszczelnienie gruntu i zachować równowagę pomiędzy zabudową a przestrzenią biologicznie czynną.

Podsumowując, za wyjątkiem wyznaczenia nowych obszarów górniczych, oraz stref dopuszczających lokalizację elektrowni wiatrowych, realizacja ustaleń projektu planu nie powinna prowadzić do istotnych zmian w ukształtowaniu terenu gminy Wilczęta. W trakcie prac budowlanych dojdzie do naruszenia wierzchniej warstwy gleby i jej częściowego unieczynnienia. W związku z tym należy zabezpieczyć usuniętą warstwę glebową, aby można ją było ponownie wykorzystać po zakończeniu prac. Jeśli jej ponowne wykorzystanie nie będzie możliwe, należy podjąć działania zmierzające do jej odtworzenia.

6.2.2 Zasoby naturalne

W projekcie planu ogólnego wyznaczono cztery strefy górnictwa (SG). Profilem podstawowym jest tutaj teren górnictwa i wydobywania, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych oraz teren infrastruktury technicznej. Wszystkim strefom przypisano ponadto funkcję dodatkową „teren zieleni naturalnej”, a poza tym strefom 1SG i 4SG również „teren lasu”, a strefie 2SG „teren zieleni urządzonej, teren lasu, teren wód”.

1SG – według danych zawartych w Systemie Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych Polski „Midas”, na tym obszarze nie występują żadne złoża;

2SG – znajduje się tutaj część złoża torfów TO 6683 „Józefowo” (złoże zagospodarowane);

3SG – obejmuje część północnego fragmentu złoża surowców ilastych IB 2170 „Słobity” (złoże rozpoznane szczegółowo);

4SG – obejmuje w całości południowy fragment złoża surowców ilastych IB 2170 „Słobity” (złoże rozpoznane szczegółowo).

Realizacja przedmiotowego dokumentu może skutkować negatywnym oddziaływaniem na lokalne złoża surowców, poprzez ograniczenie możliwości ich przyszłego wydobycia. Dotyczy to przede wszystkim złóż surowców ilastych ceramiki budowlanej IB 2171 „Gładysze” oraz IB 2175 „Osiek”. Dla tych złóż nie wyznaczono stref górnictwa, lecz:

- w przypadku złoża „Gładysze” położone jest ono w obrębie stref 68SO, 2SW, 150SJ, 151SJ oraz 161SJ;
- złożo „Osiek” znajduje się na terenie stref 95SO, 112SO (profil dodatkowy zakłada lokalizację elektrowni słonecznej), 113SO, 114SO (profil dodatkowy zakłada lokalizację elektrowni słonecznej lub wiatrowej).

Wyznaczenie stref mieszkaniowych we wschodniej części złoża IB 2171 ma związek z występowaniem na tym obszarze istniejącej zabudowy we wsi Gładysze. Przypisanie złożom stref otwartych chroni je przed zabudową, pozostawiając tym samym możliwość przyszłej eksploatacji (wówczas niezbędna będzie aktualizacja planu ogólnego i wyznaczenie nowej strefy górnictwa). Problem może pojawić się kiedy dla strefy otwartej dodany zostanie profil umożliwiający realizację instalacji OZE, a właśnie taka sytuacja ma miejsce w przypadku złoża IB 2175 „Osiek”.

Złożo „Józefowo” nie jest objęte strefą górnictwa w całości. Na części złoża zakończono już wydobycie i odbywa się tam rekultywacja w kierunku leśnym, w związku z tym wyznaczono strefy otwarte (76SO, 77SO, 78SO, 79SO).

Jeżeli chodzi o złożo „Słobity” jego potencjalne wydobycie jest zabezpieczone, choć warto wspomnieć, że część jego północnego fragmentu znajduje się na terenie strefy otwartej 63SO.

6.2.3 Powietrze atmosferyczne

Plan ogólny umożliwia dalszy rozwój zainwestowania na terenie gminy Wilczęta, dzięki wyznaczeniu takich stref inwestycyjnych jak strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową, czy też strefy usługowe, co będzie miało przełożenie na ewentualne MPZP ustanowione w przyszłości. Plan przewiduje również obszary uzupełnienia zabudowy (OUZ), umożliwiające wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu, w przypadku braku MPZP.

W związku z tym, należy liczyć się z powstaniem nowej zabudowy, zwiększonym natężeniem ruchu drogowego oraz ze zwiększonym zapotrzebowaniem na energię elektryczną i ciepłą. Wszystkie te czynniki mogą doprowadzić do wzmożonej emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych. W okresie prowadzenia prac budowlanych należy spodziewać się ponadto wzrostu zapylenia, szczególnie w miesiącach suchych, a także wzrostu zanieczyszczeń gazowych, co będzie związane z pracą sprzętu budowlanego oraz pojazdów napędzanych silnikami spalinowymi.

Wpływ emisji komunikacyjnych jest szczególnie odczuwalny w bezpośrednim sąsiedztwie dróg, jednak maleje wraz ze zwiększającą się odległością. W celu poprawy jakości powietrza istotne jest wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej, zwłaszcza z roślin zimozielonych, odpowiednie usytuowanie zabudowy względem głównych arterii oraz wdrażanie rozwiązań zwiększających płynność ruchu drogowego. Można również oczekiwać, że rozwój technologii w konstrukcji silników samochodowych przyczyni się do stopniowego ograniczenia emisji szkodliwych substancji komunikacyjnych.

Regulacje dotyczące minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej w obszarach zabudowy, przyczyniają się do zapobiegania nadmiernej kumulacji zanieczyszczeń, poprzez zwiększanie zdolności pochłaniania dwutlenku węgla oraz filtracji pyłów przez rośliny. W kontekście gminy Wilczęta istotne

jest również zachowanie rozległych terenów zielonych w ramach strefy otwartej. Naturalne obszary leśne i łąkowe stanowią barierę dla rozprzestrzeniających się zanieczyszczeń i wspomagają lokalną, naturalną wentylację. Pozytywnie na jakość powietrza wpłynie również rozwój odnawialnych źródeł energii w postaci planowanych elektrowni słonecznych i wiatrowych.

6.2.4 Warunki klimatyczne

Realizacja ustaleń projektu planu nie powinna wpłynąć negatywnie na ogólne warunki klimatyczne analizowanego obszaru. Wprowadzenie zabudowy na terenach przeznaczonych pod inwestycje może jednak prowadzić do niewielkich zmian w lokalnym mikroklimacie. Będą one wynikać głównie ze wzrostu powierzchni zabudowanych i utwardzonych, które mogą modyfikować chociażby bilans cieplny oraz wilgotnościowy terenu. Ewentualny wpływ tych czynników będzie jednak lokalny i nie powinien prowadzić do istotnych zakłóceń w funkcjonowaniu ekosystemów czy warunków życia mieszkańców.

W pozytywny sposób na lokalny klimat wpłynie zachowanie roślinności, przede wszystkim w postaci rozległych terenów otwartych, ale również jako powierzchnia biologicznie czynna na terenach zurbanizowanych. Również rozwój OZE przyczyni się do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych.

6.2.5 Klimat akustyczny

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, uwzględnia się tereny podlegające ochronie przed hałasem wraz z dopuszczalnymi poziomami hałasu. Należą do nich tereny pod zabudowę mieszkaniową, pod szpitale i domy pomocy społecznej, pod budynki związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, na cele uzdrowiskowe, na cele rekreacyjno-wypoczynkowe oraz pod zabudowę mieszkaniowo-usługową. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego dla środowiska. W przypadku projektu planu ogólnego gminy Wilczęta, strefami podlegającymi tej ochronie powinny być: strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodziną, strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową, strefa zieleni i rekreacji oraz strefa usługowa.

Do zwiększenia poziomu emitowanego hałasu prowadzić będzie wzrost zagospodarowania niektórych obszarów, w pierwszej kolejności takich, gdzie wyznaczono obszar uzupełnienia zabudowy lub objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Hałas będzie związany początkowo z realizacją inwestycji budowlanych, a w dalszej perspektywie będzie wynikał z obecnością większej liczby użytkowników danego terenu. Problemem może okazać się również hałas komunikacyjny, wynikający z ruchu samochodowego i kolejowego.

Na terenie gminy funkcjonuje jeden obszar górniczy, dla którego wyznaczono strefę górnictwa 2SG (złóże torfu „Józefowo”), a także związane z nim strefy gospodarcze w miejscowości Dębień. Strefy te położone są w pewnym oddaleniu od innych zabudowań mieszkaniowych, co powinno w pewnym stopniu ograniczyć propagację hałasu.

W planie ogólnym wyznaczono 97 stref otwartych, które pod względem zajmowanej powierzchni są dominującym typem strefy planistycznej. Obejmują one obszary cenne pod względem przyrodniczym, m. in. kompleksy leśne, zabezpieczając je przed niekontrolowanym zagospodarowaniem, a tym samym

korzystanie wpływają na funkcjonowanie środowiska przyrodniczego. Na terenach zamieszkałych, pozytywny wpływ na klimat akustyczny będzie miała roślinność związana ze strefami zieleni i rekreacji, a także z wyznaczonym minimalnym udziałem powierzchni biologicznie czynnej, mogąca pełnić funkcje izolacyjne od źródeł hałasu. W kontekście stref otwartych, warto nadmienić, iż na części z nich planowane są inwestycje związane z powstaniem elektrowni wiatrowych, co wpłynie niekorzystnie jakoś klimatu akustycznego, choć zostały one zlokalizowane w oddaleniu od zabudowań mieszkaniowych.

W celu ograniczenia wpływu hałasu generowanego przez ruch pojazdów można zastosować różnorodne rozwiązania techniczne redukujące jego poziom lub zasięg oddziaływania. Do skutecznych metod należą m.in. instalacja ekranów akustycznych, tworzenie pasów zieleni izolacyjnej, modyfikacja organizacji ruchu poprzez ograniczenie dopuszczalnej prędkości lub przekierowanie części ruchu na drogi oddalone od terenów chronionych akustycznie. Dodatkowo zastosowanie tzw. cichych nawierzchni, które redukują hałas generowany przez toczenie się kół pojazdów, może przyczynić się do poprawy komfortu akustycznego.

6.2.6 Promieniowanie elektromagnetyczne

Do głównych źródeł promieniowania elektromagnetycznego na przedmiotowym obszarze należą stacje bazowe telefonii komórkowej, linie elektroenergetyczne oraz stacje transformatorowe. Choć od kilku lat wzrasta oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko, nie przewiduje się, aby dalszy rozwój sieci telekomunikacyjnej doprowadził do przekroczenia wartości PEM w środowisku w kolejnych latach.

Projekt planu ogólnego dopuszcza zrealizowanie infrastruktury technicznej we wszystkich strefach planistycznych. Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej i telekomunikacyjnej będzie wynikał z realizacji nowych inwestycji budowlanych, które będą wymagały podłączenia do sieci.

6.2.7 Wody powierzchniowe i podziemne

Zwiększenie zagospodarowania terenu może prowadzić do potencjalnego zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych. W obecnym stanie zanieczyszczenie wód powierzchniowych jest znaczące, gdyż ich stan określany jest jako zły. Źródłem tych zanieczyszczeń na omawianym terenie jest nawożenie pól uprawnych oraz przedostawanie się ścieków bytowych i komunalnych. Wody podziemne cechują się dobrym stanem, zarówno ilościowym, jak i jakościowym. Problemem mogą być funkcjonujące obszary górnicze, ze względu na obniżenie się poziomu wody w ich sąsiedztwie.

W wyniku wzrostu inwestycji na tym terenie nastąpi częściowe uszczelnienie powierzchni gruntu, co ograniczy infiltrację wód. Mimo to, dzięki zachowaniu minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej określonego w projekcie planu, część wód opadowych będzie nadal odprowadzana bezpośrednio do gruntu. Nie przewiduje się, aby realizacja projektu planu miała istotny wpływ na osiągnięcie celów określonych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych. Ustalenia zawarte w projekcie planu nie powinny prowadzić do pogorszenia jakości wód powierzchniowych i podziemnych ani do znaczących zmian w stosunkach wodnych.

Plan ogólny uwzględnia lokalizację stref ochronnych ujęć wody, poprzez wyznaczenie na tych obszarach strefy usługowej (16SU), strefy zieleni i rekreacji (31SN) oraz stref otwartych (81SO i 105SO). W ich ramach uwzględniony został „teren infrastruktury technicznej”, a ponadto pozwalają one

na ograniczenie zabudowy i zachowanie powierzchni biologicznie czynnej. Na obszarze gminy nie występują główne zbiorniki wód podziemnych, a także nie ustanowiono obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych.

W celu ochrony wód konieczna jest dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach przeznaczonych pod nową zabudowę, które obecnie nie są skanalizowane. Niezbędne jest także podłączanie do istniejącej sieci kanalizacyjnej obiektów, które posiadają taką techniczną możliwość, lecz nie są jeszcze podłączone. Inwestycje te powinny być realizowane wyprzedzająco, przed lokalizacją nowej zabudowy. Ważne jest również prawidłowe zagospodarowanie wód opadowych z powierzchni dróg publicznych i terenów utwardzonych, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

6.2.8 Krajobraz

Ustalenia planu ogólnego Gminy Wilczęta wpływają na kształtowanie i ochronę krajobrazu, regulując rozmieszczenie zabudowy, ochronę terenów otwartych oraz rozwój infrastruktury. Krajobraz gminy ma typowy wiejski charakter, występują tu bowiem otwarte tereny rolnicze, lasy oraz rozproszona zabudowa ruralistyczna. Plan uwzględnia zarówno ochronę walorów krajobrazowych, jak i konieczność adaptacji do nowych inwestycji.

Zmiany krajobrazu polegać będą na wprowadzeniu nowych elementów zainwestowania w postaci zabudowy mieszkaniowej, obiektów usługowych, produkcyjnych oraz związanych z odnawialnymi źródłami energii (elektrownie słoneczne i wiatrowe). Nowe elementy będą w większości sytuowane w obrębie już wykształconych struktur miejskich i wiejskich jako „dogęszczenie zabudowy”. Do znacniejszych przekształceń krajobrazu dojdzie w wyniku powstania instalacji OZE (67SR, 4SO, 8SO, 12SO, 13SO, 59SO, 62SO, 69SO, 74SO, 80SO, 82SO, 83SO, 85SO, 89SO, 90SO, 91SO, 93SO, 94SO, 96SO, 97SO, 101SO, 104SO, 108SO, 109SO, 111SO, 112SO, 114SO, 115SO, 116SO, 117SO, 118SO, 119SO, 120SO, 121SO, 124SO, 125SO, 126SO, 127SO, 128SO, 129SO, 133SO, 134SO, 136SO, 138SO). Strefy otwarte uwzględniające w swoim profilu dodatkowym elektrownie słoneczne lub wiatrowe zajmują dość znaczną powierzchnię przedmiotowego obszaru. W dużym stopniu zostały one wyznaczone poza obszarami chronionymi, natomiast niekiedy przylegają one do ich granic (jedynie strefa 102SO z profilem dodatkowym „teren elektrowni słonecznej”, położona jest na terenie Słobickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu).

W celu zminimalizowania ewentualnego wystąpienia dysharmonii w krajobrazie, dla poszczególnych terenów budowlanych określono maksymalną intensywność zabudowy, maksymalny udział powierzchni zabudowy, maksymalną wysokość zabudowy, minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej. Na rysunku planu ogólnego wyznaczone zostały obszary uzupełnienia zabudowy. Rozwiązanie to pozwoli ograniczyć rozprzestrzenianie się zabudowy na tereny otwarte i ich przekształcanie, a więc wpłynie korzystnie ochronę lokalnego krajobrazu.

6.2.9 Różnorodność biologiczna

Ochrona bioróżnorodności jest kluczowa dla zachowania równowagi ekosystemów i podtrzymania życia w biosferze. Zmniejszenie różnorodności biologicznej może być konsekwencją utraty siedlisk, ich degradacji oraz wymierania gatunków. Dlatego realizacja założeń projektu planu musi uwzględniać zakazy dotyczące gatunków chronionych. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz odpowiednich rozporządzeń Ministra Środowiska, obowiązują restrykcje

dotyczące niszczenia siedlisk, uszkodzenia lub usuwania roślin objętych ochroną, a także zabijania czy okaleczania chronionych gatunków zwierząt. Ponadto, zgodnie z art. 75 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, inwestorzy realizujący prace budowlane są zobowiązani do uwzględnienia ochrony siedlisk i gatunków objętych ochroną na obszarze inwestycji.

Dla większości terenów projekt planu ogólnego przewiduje zachowanie istniejącego zagospodarowania, umożliwiając pewien wzrost intensywności zabudowy poprzez dalsze zagospodarowanie działek dotąd niezabudowanych. Projekt planu wyznacza obszary uzupełnienia zabudowy, a więc wyłączne tereny, na których będą mogły być wydawane decyzje o warunkach, które są konieczne do realizacji inwestycji budowlanej, jeżeli na danym obszarze nie obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Ich granice, z pewnymi odstępstwami, nie powinny wykraczać poza obszar zgrupowania co najmniej 5 budynków, a największa odległość pomiędzy każdym z pięciu budynków nie powinna przekraczać 100 metrów. Rozwiązanie to służy ograniczeniu rozprzestrzeniania się zabudowy na tereny otwarte, a tym samym sprzyja zachowaniu lokalnej bioróżnorodności.

W trakcie realizacji inwestycji budowlanych konieczne może być usunięcie części drzew w miejscach kolidujących z lokalizacją obiektów kubaturowych oraz urządzeń infrastruktury technicznej. Przeznaczenie nowych terenów pod zabudowę wiąże się z ograniczeniem powierzchni siedlisk i żerowisk dla różnych gatunków, co może prowadzić do wypłoszenia zwierzyny bytującej na obszarze inwestycyjnym, głównie w wyniku wzmożonego ruchu samochodowego oraz hałasu generowanego przez działalność ludzi. Rozwój terenów zabudowanych wpłynie również na zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej i częściowe ograniczenie zasięgu występowania lokalnej fauny i flory, choć nie doprowadzi to do całkowitego wyeliminowania tych organizmów. Ustalony w planie minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej ma przeciwdziałać nadmiernemu utwardzeniu terenów inwestycyjnych, co pozytywnie wpłynie na infiltrację wód podziemnych oraz ochronę lokalnych zasobów przyrodniczych. Nowa zabudowa nie będzie miała zwartej charakteru – pomiędzy budynkami pozostaną niezabudowane przestrzenie, w tym tereny zielone, zgodnie z wymogami dotyczącymi minimalnej powierzchni biologicznie czynnej na działkach. Ograniczenia dotyczące maksymalnej wysokości budynków zapobiegają powstawaniu wysokich konstrukcji, które mogłyby stanowić zagrożenie dla migrujących ptaków i nietoperzy. Ciągłość korytarzy ekologicznych, a tym samym możliwość migracji zwierząt, może zostać w pewnym stopniu zakłócona w związku z ewentualną rozbudową sieci drogowej oraz powstaniem instalacji OZE i nowych obszarów górniczych.

6.2.10 Zdrowie ludzi

Plan Ogólny wyznacza strefy planistyczne (SP, SU, SR, SG, SO z dopuszczoną realizacją elektrowni wiatrowych), w granicach których należy liczyć się z możliwością lokalizacji funkcji potencjalnie uciążliwych akustycznie oraz mogących być źródłem emisji wibracji, szkodliwych substancji i odorów. Ponadto przewiduje on strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową, a także obszary uzupełnienia zabudowy (OUZ), które mogą przyczynić się do wzrostu liczby mieszkańców i użytkowników tego obszaru, co przełoży się na zwiększenie natężenia ruchu pojazdów oraz wyższe zużycie paliw energetycznych do ogrzewania w gospodarstwach domowych. W konsekwencji może dojść do wzrostu emisji hałasu oraz zanieczyszczenia powietrza.

Nie przewiduje się jednak, aby zwiększone oddziaływanie wspomnianych czynników doprowadziło do znaczącego przekroczenia dopuszczalnych norm, a tym samym stanowiło bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia mieszkańców. Wskazane zostały także możliwe działania, ograniczające negatywny wpływ tych czynników.

Na terenie niektórych stref otwartych (12SO, 13SO, 59SO, 62SO, 69SO, 80SO, 89SO, 90SO, 91SO, 93SO, 104SO, 111SO, 114SO, 115SO, 116SO, 120SO, 121SO, 124SO, 127SO, 134SO) dopuszczona

została możliwość realizacji inwestycji związanych z elektrowniami wiatrowymi. Strefy te zostały wyznaczone w taki sposób, aby nie naruszały wymagań ustawy z dnia 20 maja 2016r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz. U. z 2024r., poz. 317). Zachowana została minimalna odległość od budynków mieszkalnych, co powinno ograniczyć negatywny wpływ potencjalnych instalacji na mieszkańców.

W przypadku obszaru szczególnego zagrożenia powodzią, należy stwierdzić, iż znajduje się on przede wszystkim na terenach przypisanych do stref otwartych (wyjątek stanowią strefy 149SJ, 51SR, 43SN, 46SN, 12SK, 14SK). Biorąc pod uwagę ograniczony zasięg oddziaływania, nie stwierdza się znaczącego ryzyka dla zdrowia i życia ludzi w związku z zagrożeniem powodziowym.

Podsumowując, ustalenia planu powinny wpłynąć pozytywnie na jakość życia mieszkańców, warunki mieszkaniowe, dostępność usług oraz na środowisko pracy i rekreacji.

6.2.11 Zabytki i dobra materialne

Ustalenia zakresu oraz zasad ochrony zabytków pozostają poza zakresem regulacji planu ogólnego. Jednakże określone w planie wskaźniki urbanistyczne, zwłaszcza zaś maksymalna wysokość zabudowy mogą mieć wpływ na obiekty zabytkowe objęte ochroną prawną. Zależnie od ustalonej wysokości zabudowy nadbudowa obiektu zabytkowego może zostać umożliwiona lub wykluczona. Pozostałe parametry kształtowania zabudowy określone w planie ogólnym będą miały wpływ na ekspozycję zabytku. Projekt planu ogólnego podlega w tym zakresie uzgodnieniu z właściwym organem ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W odniesieniu do dóbr materialnych należy stwierdzić, że uchwalenie planu ogólnego powinno mieć korzystny wpływ na poprawę jakości i wartości przestrzeni.

6.3 Przewidywane skutki realizacji ustaleń planu ogólnego na Obszary Natura 2000 oraz inne formy ochrony przyrody

Obszary Natura 2000

Na przedmiotowym obszarze znajdują się dwa Obszary Natura 2000: Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH280006 „Rzeka Pasłęka”, a także Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków PLB280002 „Dolina Pasłęki”. Dla obydwu stworzone zostały plany zadań ochronnych, w których wskazano m. in.: istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków zwierząt / gatunków ptaków i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony; działania ochronne i ich cele, wraz ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania; wskazania do zmian w istniejących SUIKZP oraz MPZP dla wybranych gmin.

Ustalenia planu ogólnego w sposób pośredni mogą wpływać na ustalenia zawarte we wspomnianych planach zadań ochronnych. Z perspektywy jak najlepszego zachowania siedlisk przyrodniczych, a także gatunków roślin i zwierząt wraz z ich siedliskami, najbardziej optymalne jest zakwalifikowanie obszaru ich występowania do strefy otwartej, która jako profil podstawowy przewiduje: teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej.

Obszar siedliskowy „Rzeka Pasłęka” przebiega wąskim pasem wzdłuż wschodniej granicy gminy, obejmując swoim zasięgiem chronione siedliska: **3150** (starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion pectinatus*), **9160** (grąd subatlantycki), **91E0** (łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe) oraz **91F0** (łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe). W

zdecydowanej większości ten Obszar (wraz ze wszystkimi siedliskami chronionymi) znalazł się w granicach stref otwartych, wyjątek stanowią tylko strefy komunikacji 12SK i 14SK, a także fragment wsi Spędy (9SZ, 42SN, 43SN, 46SN) i Dębiny (149SJ).

W kontekście omawianego Obszaru należy wspomnieć o wskazaniu do SUiKZP dla gminy Wilczęta, zawartego w planie zadań ochronnych (ustanowionego Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 14 maja 2015r.), cyt.:

[...] przed realizacją przedsięwzięć, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 należy szczegółowo rozważyć ich wpływ na cele i przedmioty ochrony, a także na integralność i spójność sieci Natura 2000. Przy ocenie przedsięwzięć należy wziąć pod uwagę ustalenia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rzeką Pasłęka.

Dotyczy to w szczególności takich przedsięwzięć jak lokalizacja kopalni kruszywa (iłów zastoiskowych) Gładysze. Teren inwestycji leży w bliskiej odległości obszaru Natura 2000, zaś realizacja inwestycji może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 poprzez zaburzenie stosunków wodnych w zlewni rzeki Pasłęki. W związku z tym niezbędne będzie zbadanie wpływu inwestycji na obszar Natura 2000 w toku oceny oddziaływania na środowisko lub obszar Natura 2000.

Choć w planie ogólnym nie uwzględniono strefy górnictwa dla złoża „Gładysze”, to w pobliżu Obszaru, wyznaczono inną strefę górnictwa o oznaczeniu 1SG. Ok. 300 metrów na południe od niej znajduje się siedlisko o kodzie 3150. W związku z tym, zgodnie z zaleceniem, konieczne będzie zbadanie wpływu potencjalnego nowego obszaru górnictwa na Obszar Natura 2000 „Rzeką Pasłęka”

W przypadku Obszaru ptasiego „Dolina Pasłęki”, jego przebieg jest bardzo zbliżony do Obszaru siedliskowego, ale jest szerszy i nachodzi w większym stopniu na obszar gminy. Tutaj również dominują strefy otwarte, natomiast obejmuje on w całości wieś Spędy (SW, SZ, SN), a także pojedyncze strefy SJ, SZ i SN. Poza tym występują tu strefy komunikacji 12SK i 14SK oraz strefa górnictwa 1SG. Do granic Obszaru przylega także strefa otwarta 137SO, w ramach której dopuszczona jest realizacja elektrowni słonecznej i wiatrowej. W przypadku elektrowni wiatrowej, może ona stanowić zagrożenie dla występujących na tym Obszarze chronionych gatunków ptaków. Według Standardowego Formularza Danych, produkcja energii wiatrowej (C03.03) stanowi oddziaływanie negatywne w stopniu wysokim.

Podsumowując, należy stwierdzić, że realizacja ustaleń planu ogólnego, może negatywnie wpłynąć na przedmiot ochrony omawianych Obszarów Natura 2000, co wynika z wyznaczenia strefy górnictwa 1SG oraz strefy otwartej z dopuszczoną lokalizacją elektrowni wiatrowej 137SO. Poza tym ustalenia planu nie powinny przyczynić się do pojawienia się negatywnych oddziaływań.

Rezerwaty przyrody

Na terenie gminy Wilczęta znajdują się rezerwaty „Ostoja bobrów na Rzece Pasłęce” oraz „Osiek”. Dla pierwszego z nich wyznaczone zostały zadania ochronne, natomiast drugi nie posiada na ten moment ustanowionego planu ochrony ani zadań ochronnych.

Rezerwat „Ostoja bobrów na Rzece Pasłęce” ma przede wszystkim charakter faunistyczny, przedmiotem ochrony są tu bowiem stanowiska bobra europejskiego i innych rzadkich gatunków zwierząt. Na terenie gminy Wilczęta przebiega on wąskim pasem wzdłuż jej wschodniej granicy. Jego granice są bardzo zbliżone do ww. Obszarów Natura 2000 i tak samo dominuje tutaj strefa otwarta. Poza strefą 1SG nie wydaje się, aby ustalenia planu ogólnego miały oddziaływać negatywnie na warunki funkcjonowania bobra ani na pozostałe gatunki zwierząt.

Rezerwat „Osiek” znajduje się w południowej części gminy, a celem ochrony jest zachowanie torfowiska wysokiego ze stanowiskami maliny moroszki. Choć obszar rezerwatu został w całości objęty strefą otwartą 64SO, to bezpośrednio sąsiaduje on ze strefą górnictwa 2SG, obejmującej aktywny obszar górniczy „Józefowo”, na którym prowadzona jest eksploatacja torfu. Posiada on decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, określającą warunki wykorzystania terenu z uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych. Przestrzeganie wskazanych w dokumencie wymogów powinno ograniczyć szkodliwy wpływ na rezerwat.

Obszary chronionego krajobrazu

W gminie Wilczęta występują cztery OChK: „Rzeki Baudy”, „Rzeki Wąskiej”, „Dolina Pasłęki” oraz „Słobicki”, przy czym dwa pierwsze zajmują bardzo niewielką powierzchnię przedmiotowego obszaru.

Na terenie zajmowanym przez OChK „Dolina Pasłęki” przeważają strefy otwarte, natomiast występują tu również strefy związane z miejscowościami Dębiny, Chmielówka, Ławki, Kaginowo, Bardyny, Gładysze i Spędy (są to: SW, SJ, SU, SZ, SR, SN), a także strefy komunikacyjne 12SK i 14SK oraz strefa górnictwa 1SG. Na terenie samego OChK nie wyznaczono stref otwartych uwzględniających instalacje OZE, natomiast tego typu strefy przylegają do jego granic (8SO, 62SO, 74SO, 108SO, 109SO, 137SO), lub położone są w niedużej odległości.

W przypadku Słobickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, poza dominującą strefą otwartą, znajdują się tu strefy związane z istniejącą zabudową wiejską w miejscowościach Słobity, Słobity – Stacja, Karpówek, Bronki, Karwiny, Dębień, Jankówko oraz Tatarki (SW, SJ, SU, SZ, SR, SN, SC). Poza tym występują tu strefy komunikacyjne związane z miejscowym układem drogowym i kolejowym oraz strefy górnictwa i strefy gospodarcze (2SG, 3SG, 4SG, 2SP, 3SP). W sąsiedztwie OChK położone są również strefy otwarte dopuszczające realizację OZE (62SO, 80SO, 89SO, 90SO, 94SO, 112SO, 114SO, 127SO, 133SO, 134SO), natomiast bezpośrednio na jego terenie znajduje się strefa 102SO, w której umożliwia się budowę elektrowni słonecznej.

Podsumowując, znaczące przekształcenia krajobrazu, mogące stanowić zagrożenia dla omawianych OChK, mogą wynikać przede wszystkim z wyznaczonych stref górnictwa oraz stref otwartych dopuszczających instalacje OZE (szczególnie strefa 102SO).

Pomniki przyrody

Nie stwierdza się, aby ustalenia planu ogólnego miały wpłynąć negatywnie na stan pomników przyrody. Znalazły się one w granicach stref otwartych (SO), lub stref zieleni i rekreacji (SN), które mocno ograniczają, lub uniemożliwiają zabudowę i jednocześnie pozwalają na zachowanie zieleni.

Formy ochrony przyrody w sąsiedztwie obszaru opracowania

Nie stwierdzono, aby realizacja ustaleń planu ogólnego wpłynęła negatywnie na jakiegokolwiek formy ochrony przyrody, które zlokalizowane są w sąsiedztwie obszaru opracowania.

6.4 Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

Przez negatywne znaczące oddziaływania na środowisko rozumie się negatywną, mierzalną zmianę stanu lub funkcji elementów przyrodniczych, ocenioną w stosunku do stanu początkowego. Zmiana ta powodowana jest bezpośrednio lub pośrednio przez działalność prowadzoną przez podmiot korzystający ze środowiska.

Przewidywane znacząco negatywne oddziaływanie wynikające z realizacji ustaleń planu ogólnego, będzie dotyczyło zmian w strukturze krajobrazu, wynikających z rozwoju instalacji OZE na terenach rolnych, a także z wyznaczenia nowych stref górnictwa. Wspomniane strefy mogą oddziaływać negatywnie na niektóre z obszarowych form ochrony przyrody.

Na etapie sporządzania projektu planu ogólnego i strategicznej oceny oddziaływania na środowisko brak jest wystarczających informacji na temat konkretnych zamierzeń inwestycyjnych dla przeprowadzenia dokładnej identyfikacji wszystkich przyszłych oddziaływań. Szczegółowe określenie skutków dla środowiska wynikających z realizacji konkretnych inwestycji ma miejsce na etapie raportu oddziaływania na środowisko, sporządzanego w zależności od potrzeb, w trybie Ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Środowisko na terenie gminy zostało scharakteryzowane w działach 3, 4 i 5.

6.5 Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

Transgraniczne oddziaływanie na środowisko odnosi się do możliwych interakcji między jego komponentami, które mogą wystąpić na terytorium innego kraju. Do takich sytuacji może nastąpić np. w wyniku pojawienia się zjawisk dotyczących rzeki, które przepływają przez granice sąsiadujących państw, lub poprzez funkcjonowanie emitorów zanieczyszczeń o dużym zasięgu oddziaływania.

Gmina Wilczęta położona jest ok. 20km na południe od granicy z Federacją Rosyjską (Obwód Królewiecki). Biorąc pod uwagę przewidziany charakter zagospodarowania oraz inne ustalenia projektu planu, można stwierdzić, iż nie przewiduje się wystąpienia transgranicznego oddziaływania w wyniku jego realizacji.

7. Konkluzje i wskazania dotyczące ustaleń projektu planu ogólnego

7.1 Propozycja rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, wynikających z ustaleń projektu planu ogólnego

Projekt planu uwzględnia wzrost zainwestowania w części przedmiotowego obszaru, co spowoduje zwiększenie powierzchni zabudowy i zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej. Realizacja ustaleń określonych w projekcie planu może przyczyniać się do wywierania pewnych presji na środowisko przyrodnicze, choć skala tych oddziaływań jest trudna do przewidzenia na etapie prognozy. W związku z tym konieczne jest zaproponowanie rozwiązań, które będą zapewniały ograniczanie negatywnych oddziaływań, zarówno na etapie realizacji inwestycji, jak też i późniejszego użytkowania terenów.

Rozpatrując możliwe do pojawienia się negatywne zjawiska oddziałujące na środowisko należy przedstawić propozycje środków łagodzących niekorzystny ich wpływ na zmiany istotne dla ludzi, elementów środowiska przyrodniczego oraz obszarów Natura 2000.

Przedstawione poniżej propozycje działań mają na celu wyraźne zminimalizowanie uciążliwości, które mogłyby być odczuwane przez użytkowników przedmiotowego obszaru:

- kontrola emisji hałasu poprzez wprowadzanie ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej oraz stosowanie cichych nawierzchni drogowych,
- przy przebudowie dróg zaleca się zastosowanie nowoczesnej nawierzchni o właściwościach tłumiących hałas,
- stosowanie zasad zrównoważonego rozwoju zagospodarowania terenu oraz pozostawienie odpowiedniego udziału terenów zielonych,
- ograniczenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych poprzez odpowiednio prowadzoną gospodarkę wodno-ściekową oraz ograniczenie spływu substancji biogenych,
- minimalizacja wpływu na glebę i roślinność poprzez stosowanie technologii ograniczających degradację gleb i zachowanie naturalnych siedlisk,
- promowanie odnawialnych źródeł energii oraz prowadzenie działań w ramach programów redukcji emisji zanieczyszczeń,
- przeprowadzanie termomodernizacji budynków i wymiana pieców na niskoemisyjne,
- stosowanie technologii bezinwazyjnych przy budowie infrastruktury,
- wprowadzenie stref buforowych wokół obszarów cennych przyrodniczo, takich jak tereny leśne czy łąki,
- budowa zbiorników retencyjnych i systemów infiltracyjnych dla wód opadowych w celu ochrony wód,
- ograniczenie stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin na terenach rolniczych w pobliżu cieków wodnych,
- prowadzenie monitoringu przestrzeni przyrodniczej, w tym m.in.: monitoring wód powierzchniowych i podziemnych, jakości powietrza, klimatu akustycznego, gleb,

- rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i infrastruktury dla transportu publicznego w celu ograniczenia emisji spalin,
- utrzymanie i rozwój zadrzewień śródpolnych i alei drzew jako elementów wspierających bioróżnorodność,
- promowanie gospodarki o obiegu zamkniętym oraz wprowadzanie programów edukacyjnych w zakresie segregacji odpadów i minimalizacji ich ilości,
- zachowanie terenów podmokłych jako naturalnych rezerwarów wody i siedlisk dla fauny i flory,
- projektowanie zabudowy na terenach inwestycyjnych, znajdujących się w sąsiedztwie dróg o znacznym natężeniu ruchu, w taki sposób, aby zabudowa posadowiona była w możliwie dużej odległości od drogi, natomiast w części działki przylegającej bezpośrednio do drogi znajdowały się miejsca postojowe oraz ewentualna zieleń izolacyjna,
- w celu wizualnego ograniczenia zmian w lokalnym krajobrazie zaleca się powszechne stosowanie zieleni wysokiej na terenach przewidzianych pod inwestycje,
- nowopowstałe obiekty budowlane powinny być zrealizowane w formie zapewniającej estetyczne odczucia użytkownikom przestrzeni.

Propozycje działań służących zapobieganiu, ograniczaniu i kompensacji negatywnego wpływu realizacji niektórych zapisów projektu planu w stosunku do zmian odnoszących się do środowiska przyrodniczego:

- stosowanie w trakcie prac budowlanych urządzeń o niskim poziomie emisji hałasu oraz zanieczyszczeń;
- realizacja zamierzeń inwestycyjnych powinna być poprzedzona dokładnym rozpoznaniem wartości przyrodniczych terenu w celu wyeliminowania możliwości trwałego zniszczenia powiązań biocenotycznych;
- ubytek powierzchni biologicznie czynnej powinien być równoważony wprowadzaniem terenów zielonych w możliwie jak najkrótszym okresie po zakończeniu prac budowlanych;
- przy realizacji nowych nasadzeń powinny być wykorzystywane rodzime gatunki roślin;
- w celu ochrony lokalnych zasobów hydrograficznych należy fundamentować budynki oraz wykonywać prace ziemne w sposób nieprzyczyniający się do obniżania zwierciadła wód powierzchniowych i podziemnych;
- realizacja zabudowy na terenach dotychczas niezainwestowanych powinna być poprzedzona dokładnym rozpoznaniem warunków gruntowo-wodnych, inwestycje należy dostosowywać do zastanych warunków, bez ich przekształcania,
- zachowanie i wzmacnianie korytarzy ekologicznych poprzez zapewnianie drożności ekosystemów i ochronę bioróżnorodności.

W niniejszej prognozie oddziaływania na środowisko stwierdzono, iż w wyniku realizacji ustaleń zawartych w projekcie planu istnieje pewne ryzyko wystąpienia negatywnego oddziaływanie na cele i

przedmiot ochrony Obszaru Natura 2000 „Rzeka Pasłęka” oraz Obszaru Natura 2000 „Dolina Pasłęki”. Mając na uwadze pośrednie oddziaływanie wzrostu zainwestowania w granicach opracowania na przedmiot ochrony - wskazuje się na zastosowanie następujących rozwiązań:

- w celu zachowania lokalnych zasobów hydrograficznych, fauny i flory wodolubnej oraz chronionych siedlisk przyrodniczych należy fundamentować budynki oraz wykonywać prace ziemne w sposób nie przyczyniający się do obniżania zwierciadła wód powierzchniowych i podziemnych;
- realizacja zamierzeń inwestycyjnych powinna być poprzedzona dokładnym rozpoznaniem wartości przyrodniczych terenu w celu wyeliminowania możliwości trwałego zniszczenia powiązań biocenotycznych.

Na obecnym etapie oceny projektu planu ogólnego precyzyjne wskazanie prac kompensacyjnych jest utrudnione. W związku z tym zaleca się, aby działania kompensacyjne były definiowane na etapie projektowania konkretnych przedsięwzięć, w ramach sporządzania raportu oddziaływania inwestycji na środowisko.

7.2 Propozycje rozwiązań alternatywnych w stosunku do zawartych w projekcie planu

Zaproponowane w projekcie planu ogólnego dyspozycje przestrzenne w zakresie funkcji terenów oraz intensywności zainwestowania stanowią w dużej mierze kontynuację dotychczasowej polityki przestrzennej gminy. Projekt planu ogólnego uwzględnia podstawowe wymogi ochrony środowiska i przyrody.

Nie wskazuje się na rozwiązania alternatywne w stosunku do kierunków i form zagospodarowania przestrzennego zaproponowanych w projekcie planu. W trakcie opracowywania prognozy oddziaływania na środowisko nie napotkano na utrudnienia, które wynikałyby z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

7.3 Propozycja metod analizy skutków realizacji postanowień projektu planu ogólnego oraz częstotliwość ich przeprowadzania

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w art. 55 ust. 3 wprowadza wymóg prowadzenia monitoringu realizacji postanowień planu miejscowego w zakresie oddziaływania na środowisko.

Obowiązujące przepisy nie regulują metod analizy skutków realizacji zapisów planów zagospodarowania przestrzennego, ani częstotliwości ich przeprowadzania. Punktem wyjścia do tych analiz może być, opracowywana na podstawie art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ocena aktualności ustaleń planów. Dokonywana jest ona przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta przynajmniej raz w czasie trwania kadencji rady gminy. Analiza ta dotyczy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, określa, jakie inwestycje zostały dotychczas zrealizowane. Na tej podstawie przeprowadzana jest ocena stopnia realizacji ustaleń planu, co może stanowić odpowiednią podstawę do określenia skutków realizacji postanowień planu na środowisko przyrodnicze.

Oceną aktualnego stanu poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego zajmuje się monitoring zapisany w odrębnych aktach prawnych. Częstotliwość i zakres działań monitorujących jest zależna od

rodzaju inwestycji, jakie będą zlokalizowane na analizowanym obszarze. W celu określenia skutków realizacji ustaleń zawartych w projekcie planu ogólnego na środowisko można odnosić się do wyników monitoringu prowadzonego przez Głównego i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska. Zestawienia te umożliwiają przeprowadzenie analiz porównujących jakość środowiska przyrodniczego w okresach przed i po wejściu w życie ustaleń zawartych w planie ogólnym. W ramach tego monitoringu ocenie mogą podlegać takie elementy jak

- jakość wód powierzchniowych i podziemnych;
- zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego;
- klimat akustyczny;
- promieniowanie elektromagnetyczne;
- gospodarka odpadami.

Jakość analizy i oceny stanu poszczególnych komponentów środowiska jest zależna od tego, czy zgromadzone materiały odnoszą się bezpośrednio do obszaru opracowania. Najkorzystniejsza sytuacja występowałaby gdyby na przedmiotowym obszarze, lub w jego bliskim sąsiedztwie, zlokalizowane były punkty pomiarowe, umożliwiające pozyskanie danych o stanie poszczególnych komponentów lokalnego środowiska przyrodniczego. Rozważając dostępne możliwości pozyskiwania danych stwierdza się, że najkorzystniejszą metodą analizy skutków realizacji ustaleń planu w zakresie oddziaływania na środowisko będzie szczegółowa analiza porównawcza, wspierana metodami statystycznymi i inwentaryzacyjnymi, wykonywana na podstawie wyników regularnie przeprowadzanego monitoringu środowiska przyrodniczego. Zbieranie informacji pochodzących z państwowego monitoringu środowiska powinno się odbywać w systemie rocznym. W ramach monitoringu mogą być również uwzględniane wyniki badań i analiz środowiskowych, odnoszących się do przedmiotowego terenu, wykonywane w ramach indywidualnych zamówień. Wójt gminy powinien występować do odpowiednich organów o przedłożenie otrzymywanych przez te instytucje wyników monitoringu na podstawie decyzji np. o środowiskowych uwarunkowaniach.

Częstotliwość przeprowadzanych zbiorczych analiz skutków realizacji postanowień planu powinna obejmować okres czteroletni, czyli raz w czasie trwania kadencji rady gminy. Zalecane jest, aby w sposób szczególny monitorowane były takie procesy, jak zmiana jakości poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego, zmiana wyposażenia infrastrukturalnego oraz przeobrażania o charakterze społeczno - gospodarczym.

8. Podsumowanie

8.1 Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Prognoza oddziaływania na środowisko jest dokumentem sporządzanym obowiązkowo m.in. dla planów ogólnych. Niniejsza Prognoza przygotowana została na potrzeby projektu planu ogólnego Gminy Wilczęta, który to plan przygotowano w związku z Uchwałą Nr VII/46/24 Rady Gminy Wilczęta z dnia 20 grudnia 2024r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego Gminy Wilczęta. Podstawowym celem prognozy jest identyfikacja i ocena potencjalnych skutków w środowisku, jakie mogą mieć miejsce w wyniku realizacji postanowień planu ogólnego, jak również propozycja rozwiązań alternatywnych w stosunku do tych zawartych w projekcie dokumentu oraz takich, które zminimalizują ewentualne skutki negatywne. Zagadnienia omówione w niniejszej prognozie służą także wykazaniu, w jaki sposób problemy środowiskowe oraz cele ochrony środowiska ustanowione w innych powiązanych dokumentach zostały uwzględnione podczas opracowywania projektu planu ogólnego. Prognoza nie jest dokumentem rozstrzygającym o słuszności realizacji zamierzeń inwestycyjnych przewidzianych ustaleniami planu. Przedstawia jedynie prawdopodobne skutki, jakie niesie za sobą realizacja ustaleń projektu planu ogólnego na środowisko i proponuje ewentualne rozwiązania alternatywne lub kompensacyjne.

W toku przeprowadzonych analiz ocenie poddano sposób w jaki ustalenia projektu planu realizują cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblach: krajowym, wspólnotowym i międzynarodowym. W Prognozie przedstawiono w jaki sposób strategiczne cele ochrony środowiska, określone w Polityce ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej, Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz Protokole z Kioto zostały uwzględnione w projekcie planu. Stwierdzono, że ze względu na charakter i zakres planu ogólnego, sposób uwzględnienia w ocenianym dokumencie, wybranych, strategicznych celów ochrony środowiska, określonych w ww. dokumentach, ograniczać się będzie np.: do ustalenia minimalnego wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej oraz wyznaczenia stref funkcjonalnych, które w swoim profilu uwzględniają zieleń, otwarte przestrzenie, infrastrukturę służącą pozyskiwaniu zielonej energii.

Prognoza przybliży zakres ustaleń projektu planu ogólnego oraz jego podstawowe przesądzenia, a następnie identyfikuje rodzaj i zakres oddziaływań, jakie mogą się pojawić w związku z realizacją ustaleń planu ogólnego.

W toku prowadzonych analiz oceniono, że realizacja ustaleń projektu planu ogólnego może stwarzać warunki do zaistnienia negatywnych oddziaływań dla obszarów podlegających prawnej ochronie. Ponadto, w wyniku dalszego rozwoju urbanistycznego, a także rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i turystycznej, może w przyszłości nasilać się antropopresja na te obszary. Zalecono jednak rozwiązania, które mogą minimalizować ewentualne negatywne zjawiska.

Jednocześnie zasugerowano wykorzystanie wyników pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska, od służb statystycznych. Jako pomocne w procesie analizy wpływu realizacji planu zagospodarowania wskazano wyniki badań wykonywanych na potrzeby utworzenia planów ochrony obszarów chronionych, dane z zimowych liczeń ptaków, oraz wyniki badań przed- i porealizacyjnych wykonywanych na potrzeby realizacji różnego typu inwestycji. Dopuszczono także przeprowadzenie niezależnych badań w powyższym zakresie. Opracowanie analizy skutków realizacji ustaleń projektu planu wskazano nie częściej niż raz na 4 lata.

8.2 Literatura i materiały źródłowe

- 1) AD REM Sp. z o.o., Rada Gminy Wilczęta, *Strategia Rozwoju Gminy Wilczęta na lata 2016-2026*, Wilczęta 2016,
- 2) Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Olsztynie, RGLP w Olsztynie, *Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Młynary Obręb Młynary – Program Ochrony Przyrody (Elaborat)*, Olsztyn 2017,
- 3) Dane WODGiK dla gminy Wilczęta,
- 4) Decyzja Wójta gminy Wilczęta NR 1/2025 (RRBOś.6220.1.2020),
- 5) Dominiak S., Korona W., Hrybowicz G., Bojakowska I., Kwecko P., Tomassi-Morawiec H., PIG-PIB, *Objaśnienia do mapy geosrodowiskowej Polski 1:50 000, Arkusz Chruściel (60)*, Warszawa 2012,
- 6) Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.U.E.L.1992.206.7),
- 7) GIOŚ, *Roczna Ocena Jakości Powietrza w województwie warmińsko-mazurskim Raport wojewódzki za rok 2024*, Olsztyn, kwiecień 2025,
- 8) Hoffmann J., Hoffman M., Emeschajmer O., Ekoprzestrzeń, *Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Wilczęta*, Wilczęta, styczeń 2014,
- 9) Kistowski M., *Ocena odporności środowiska na degradację oraz jego zdolności do regeneracji*, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Warszawa 2003,
- 10) Komorowski J., Wrześniewski M. *Program Ochrony Środowiska Gminy Wilczęta na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2019*, Wilczęta, kwiecień-maj 2013,
- 11) Krogulec E., Wierchowicz J., Bojakowska I., Kwecko P., Tomassi-Morawiec H., Hrybowicz G., PIG-PIB, *Objaśnienia do mapy geosrodowiskowej Polski 1:50 000, Arkusz Dobry (96)*, Warszawa 2012,
- 12) Lubowiecki W., Państwowy Instytut Geologiczny, *Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:50 000, Arkusz Dobry (0096)*, Warszawa 1998,
- 13) Magier J., Państwowy Instytut Geologiczny, *Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:50 000, Arkusz Chruściel nr 60*, Warszawa 1998,
- 14) Matuszkiewicz J.M., *Geobotanical regionalization of Poland (Regionalizacja geobotaniczna Polski)*, IGiPZ PAN, Warszawa 2008,
- 15) Matuszkiewicz J.M., *Potential natural vegetation of Poland (Potencjalna roślinność naturalna Polski)*, IGiPZ PAN, Warszawa 2008,
- 16) Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M. (red.), *Regionalna geografia fizyczna Polski*, Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań 2021,
- 17) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. 2002 nr 155 poz. 1298),

- 18) Tomczyk A.M., Bednorz E., Atlas klimatu Polski (1991-2020), Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2022,
- 19) Urząd Gminy w Wilczętach, Raport o stanie gminy Wilczęta, Wilczęta 2024,
- 20) Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm.),
- 21) Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292 ze zm.),
- 22) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647),
- 23) Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 82),
- 24) Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o dostępie do informacji o środowisku i jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2000 r., Nr 109, poz. 1157),
- 25) Zarząd powiatu braniewskiego, Program ochrony środowiska powiatu braniewskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem kierunków działań na lata 2012-2015, Braniewo, grudzień 2008.

Źródła internetowe:

- 26) aPGW, dane przestrzenne IIaPGW (geobaza i warstwy SHP), <https://apgw.gov.pl/pl/III-cykl-materialy-do-pobrania> [dostęp z dn. 28.08.2025],
- 27) Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>,
- 28) CBDG Otwory wiertnicze, <https://otworywiertnicze.pgi.gov.pl/results> [dostęp z dn. 27.08.2025],
- 29) GDOŚ, Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf> [dostęp z dn. 29.08.2025]
- 30) <https://www.geoportal.gov.pl/>,
- 31) Karty charakterystyk JCWP, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe> [dostęp z dn. 02.09.2025],
- 32) Nadleśnictwo Młynary, Charakterystyka Nadleśnictwa, <https://mlynary.olsztyn.lasy.gov.pl/lasy-nadlesnictwa> [dostęp z dn. 27.08.2025],
- 33) Passaria.org, Opis rzeki Pasłęki, <https://passaria.org/opis-rzeki-pasleki/> [dostęp z dn. 28.08.2025],
- 34) PIG-PIB, Geologiczno-inżynierska mapa Polski 1:300 000, <https://geolog.pgi.gov.pl/> [dostęp z dn. 04.09.2025],
- 35) PIG-PIB, MIDAS, <https://midas-app.pgi.gov.pl/ords/r/public/midas/start> [dostęp z dn. 25.08.2025],
- 36) Polska w liczbach, https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Wilczeta#rejestr-regon,

- 37) Visit Olsztyn, Rezerwat przyrody „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce”, <https://visit.olsztyn.eu/place/2661/rezerwat-przyrody-ostoja-bobrow-na-rzece-paslece> [dostęp z dn. 29.08.2025],
- 38) WUOZ w Olsztynie, <https://www.wuoz.olsztyn.pl/rejestr-i-ewidencja-zabytkow> [dostęp z dn. 01.09.2025].